

Przewodnik po prawie dla rodziców zastępczych

Vademecum prawne

Stan prawny na 15.04.2024

EY

Building a better
working world

RZECZNIK PRAW DZIECKA

FUNDACJA EY

Fundacja EY od ponad dwudziestu lat niesie pomoc dzieciom i młodzieży w rodzinnych formach opieki zastępczej oraz ich opiekunom. Działania realizowane są w ramach prawie 20 projektów w czterech obszarach: pomocy edukacyjnej, pomocy psychologicznej, wsparcia finansowo-rzeczowego oraz promocji rodzicielstwa zastępczego.

Fundacja EY
Rondo OZN 1
00-124 Warszawa
KRS: 0000 164 082
Tel. 22 557 6693, mail: fundacja@pl.ey.com

Więcej informacji o działaniach Fundacji:

https://www.ey.com/pl_pl/fundacja

Znajdź nas na Facebooku:

<https://www.facebook.com/EY.Fundacja>

Poszczególne działy opracowali:

Aleksandra Nawrocka

Agata Skalec-Ruczyńska, Aleksandra Nawrocka

Rozdział 1,2,3,4,6,7

Rozdział 5

Spis treści

Wstęp	9
1 System wspierania rodziny i pieczy zastępczej	10
1 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	11
2 Adopcja a piecza zastępcza	13
2 Zanim zostaniesz rodzicem zastępczym	14
1 Formy rodzinnej pieczy zastępczej - informacje ogólne	15
2 Typy rodzin zastępczych	16
2.1 Rodzina zastępcza spokrewniona	16
2.2 Rodzina zastępcza niezawodowa	17
2.3 Rodzina zastępcza zawodowa	18
2.4 Pogotowie rodzinne	19
2.5 Rodzina specjalistyczna	19
2.6 Rodzinny dom dziecka	20
2.7 Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego	21
3 Rodzinną piecza zastępcza - wymagania dla kandydatów	22
3.1 Dawanie rękojmi należytego sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej	22
3.2 Wymóg związany z korzystaniem w pełni z władzy rodzicielskiej	22
3.3 Wypełnianie obowiązku alimentacyjnego	23
3.4 Korzystanie z pełni zdolności do czynności prawnych	23
3.5 Zdolność do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem	23
3.6 Przebywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	23
3.7 Zapewnianie odpowiednich warunków bytowych i mieszkaniowych	24
3.8 Wymóg niefigurowania w bazie danych Rejestru Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym	24
3.9 Niekaralność	25
3.10 Odbycie szkolenia uprawniającego do bycia rodziną zastępczą	25
3.11 Posiadanie zaświadczenia kwalifikacyjnego potwierdzającego uprawnienia do bycia rodziną zastępczą określonego typu	25
3.12 Wymogi kwalifikacyjne - podsumowanie	26
4 Postępowanie kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka	27
4.1. Etapy postępowania kwalifikacyjnego	27
5 Rejestr prowadzony przez Ministra Właściwego ds. Rodziny	29

6	Sposoby uzyskiwania statusu rodziny zastępczej (administracyjny, sądowy)	30
6.1	Uzyskanie statusu rodziny zastępczej w drodze procedury administracyjnej	30
6.2	Uzyskanie statusu rodziny zastępczej w drodze postępowania sądowego	30
7	W jaki sposób dzieci trafiają do rodzinnej pieczy zastępczej?	31
8	Pozycja prawna rodziny zastępczej w świetle zapisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	32
9	Tymczasowa rodzina zastępcza (osoby nieposiadające szkolenia uprawniającego do bycia rodziną zastępczą danego typu)	33
3	Prawa i obowiązki rodziców zastępczych w świetle zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	34
1	Obowiązki rodziny zastępczej	35
1.1	Obowiązki rodziny zastępczej wobec przyjętego dziecka	35
1.2	Obowiązki rodziny zastępczej w stosunku do rodziny biologicznej dzieci w pieczy zastępczej	37
1.3	Obowiązki rodziny zastępczej w stosunku do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	38
2	Prawa rodziny zastępczej	39
2.1	Prawo do informacji o przyjmowanym dziecku	39
2.2	Prawo do wyrażenia zgody na przyjęcie konkretnego dziecka	39
2.3	Prawa quasi-pracownicze rodziców zastępczych zawodowych i prowadzącego rodzinny dom dziecka	40
3	Świadczenia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka	45
3.1	Świadczenia obligatoryjne	46
3.2	Świadczenia fakultatywne	47
3.3	Podsumowanie	49
4	Współdziałanie z organami administracji samorządowej i sądami	50
4.1	Zespoły do spraw oceny sytuacji dziecka	50
4.2	Wnioski i sprawozdania	51
4.3	Opieka prawna	51
4	Uprawnienia rodziców zastępczych w kontekście innych zapisów ustawowych	52
1	Zakres reprezentacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	53
2	Alimenty dla dziecka powierzonego	55
3	Uprawnienia rodzicielskie opiekuna zastępczego wynikające z Kodeksu pracy (uprawniona rodzina zastępcza niezawodowa lub rodzina zastępcza spokrewniona)	56
3.1	Urlop macierzyński	56

3.2	Urlop rodzicielski	56
4	Uprawnienia wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych	57
4.1	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (uprawniony opiekun prawny) (tzw. becikowe)	57
4.2	Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne (uprawnione rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka)	57
4.3	Świadczenie rodzicielskie - tzw. kosiniakowe (uprawniona rodzina zastępcza spokrewniona oraz rodzina zastępcza niezawodowa)	58
4.4	Podsumowanie	59
5	Uprawnienia do świadczenia z programu „Dobry Start” (tzw. 300+)	60
6	Świadczenie wychowawcze	61
7	Ustawa „Za życiem” - jednorazowe świadczenie pieniężne	61
8	Diagnostyka medyczna oraz leczenie dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej	62
9	Diagnostyka psychologiczna dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej	63
10	Umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej	64
11	Edukacja dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	65
5 	Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej	66
1	Dziecko powyżej 18. roku życia w pieczy zastępczej	67
2	Proces usamodzielniania	68
2.1	Kluczowe elementy procesu usamodzielniania	68
2.2	Opiekun usamodzielniania	69
2.3	Indywidualny program usamodzielniania (IPU)	70
3	Warunki i tryb przyznania pomocy osobie usamodzielniającej się	71
3.1	Warunki przyznania pomocy dla osoby usamodzielniającej się	71
3.2	Tryb przyznania pomocy dla osoby usamodzielniającej się	73
4	Pomoc finansowa dla osoby usamodzielniającej się	74
4.1	Pomoc na kontynuowanie nauki	75
4.2	Pomoc na usamodzielnienie	75
4.3	Pomoc na zagospodarowanie	76
4.4	Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	76
5	Powrót do rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka	78

6	Świadczenie wspierające - pomoc dla osób niepełnosprawnych powyżej 18. roku życia (od 1 stycznia 2024 r.)	79
6	Postępowanie odwoławcze wynikające z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	80
1	Odwołanie od decyzji administracyjnej	82
2	Skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego	83
2.1	Warunki formalne skargi	83
2.2	Rozstrzygnięcie wojewódzkiego sądu administracyjnego	83
7	Pieczza zastępcza w pytaniach i odpowiedziach	84
8	Wzory wniosków	92
1	Wniosek o ustanowienie spokrewnionej rodziny zastępczej	93
2	Wniosek o ustanowienie spokrewnionej rodziny zastępczej i rozszerzenie jej uprawnień	96
3	Wniosek o ustanowienie niezawodowej rodziny zastępczej	99
4	Wniosek o ustanowienie niezawodowej rodziny zastępczej z rozszerzeniem uprawnień	102
5	Wniosek o umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka	105
6	Wniosek o umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka i rozszerzenie uprawnień	108
7	Wniosek o rozszerzenie uprawnień rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinnym domu dziecka	111
8	Wniosek o ustanowienie opiekunem prawnym	114
9	Wniosek o wydanie zgody na jednorazową czynność prawną	116
10	Wniosek o uregulowanie kontaktów z rodzicami biologicznymi	119
11	Wniosek o wgląd sądu w sytuację dziecka	122
12	Wniosek o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej	124
13	Wniosek o zawarcie umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka	128
14	Wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy - rodzina zastępcza	132
15	Wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy - rodzinny dom dziecka	134
16	Wniosek o udzielenie przerwy w sprawowaniu opieki (tzw. urlop)	136
9	Indeks	138

Wstęp

Szanowni Państwo,

Od ponad 25lat Fundacja EY wspiera opiekunów zastępczych i dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. We współpracy z Aleksandrą Nawrocką - zawodową opiekunką zastępczą i absolwentką Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach stworzyliśmy „Przewodnik po prawie dla rodziców zastępczych. Vademecum prawne”. To szczegółowe kompendium wiedzy poprzepłatanie siecią różnorodnych regulacji prawnych o świecie pieczy zastępczej, zaprojektowany tak, by w sposób transparentny i przystępny przekazać wiedzę o prawach i obowiązkach opiekunów.

Publikację dedykujemy szerokiemu gronu odbiorców. Zawiera informacje kluczowe nie tylko dla obecnych opiekunów zastępczych, ale również dla tych, którzy rozważają podjęcie tej szlachetnej roli i poszukują pogłębionej wiedzy na temat prawnych uwarunkowań, obowiązków, a także możliwości wynikających z tak ważnej społecznej funkcji. Publikacja adresowana jest także do wszystkich interesariuszy ekosystemu rodzinnej pieczy zastępczej - dla pracowników służb społecznych, nauczycieli, specjalistów spotykających na swojej drodze dzieci wychowujące się w rodzinnej pieczy zastępczej oraz osób zainteresowanych prawem rodzinnym czy administracją.

„Przewodnik po prawie dla rodziców zastępczych. Vademecum prawne” to skarbnica wiedzy prezentująca prawa i obowiązki opiekunów zastępczych. Aby jeszcze bardziej ułatwić zrozumienie praktycznych aspektów, dołączyliśmy przykładowe wzory pism procesowych.

Mamy nadzieję, że nasza publikacja stanie się dla Państwa kompasem w świecie przepisów prawnych i ułatwi wykonywanie Państwa szlachetnej misji. Przekazujemy serdeczne wyrazy uznania dla każdej osoby, która każdego dnia wkłada serce w opiekę nad dziećmi. Ten poradnik jest naszym skromnym podziękowaniem za Państwa odwagę, troskę i poświęcenie.

*Jacek Hryniuk,
Prezes Zarządu wraz z zespołem Fundacji EY*

1 | System wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Jakie informacje znajdziesz w tym rozdziale?

- ▶ Czym jest system wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz gdzie rodzina zastępcza znajduje się w tym systemie?
- ▶ Jaka jest różnica między rodziną adopcyjną a zastępczą?

1 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Rodzina jest optymalnym środowiskiem rozwoju dla dziecka. Twierdzenie to wydaje się truizmem przy dzisiejszym stanie wiedzy. Należy jednak pamiętać, że gdy wypowiadamy to zdanie, mamy na myśli rodzinę właściwie funkcjonującą – taką, która daje dzieciom przyjazne środowisko rozwoju i zaspokaja ich wszystkie potrzeby emocjonalne oraz bytowe. Niemniej zdarza się czasem, że rodzina nie działa w sposób prawidłowy. Dobro dzieci jest wówczas zagrożone, a ich potrzeby nie są zaspokajane – a wręcz są zaniedbywane. Wtedy konieczna jest ingerencja państwa w życie rodziny i uruchomienie systemu wsparcia, który ma zapewnić poprawę postaw rodzicielskich, pomóc rodzicom w realizacji ich obowiązków, a w razie potrzeby też uzbroić ich w odpowiednie kompetencje i umiejętności.

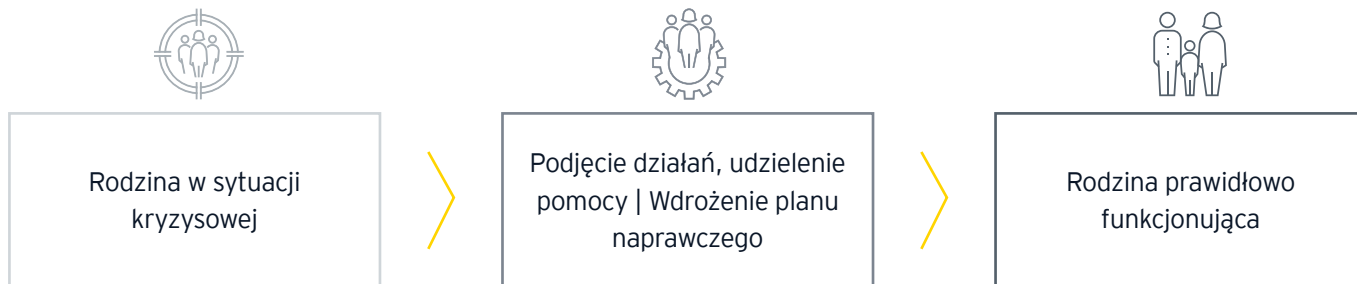
Celem systemu wspierania rodziny jest przywrócenie jej możliwości prawidłowego wykonywania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Piecza zastępcza ma zaś być rozwiązaniem czasowym, zapewniającym dziecku opiekę i wychowanie do czasu:

- ▶ powrotu dziecka do rodziny biologicznej,
- ▶ adopcji dziecka.

Głównym aktem prawnym regulującym formy wspierania rodziny jest Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

SCHEMAT POMOCY RODZINIE W KRYZYSIE

Do możliwych przyczyn sytuacji kryzysowej w rodzinie należą m.in.:

Jakie są przyczyny sytuacji kryzysowej w rodzinie? Należą do nich m.in. następujące czynniki:

Choroba	Utrata źródeł dochodu	Śmierć
Uzależnienia	Przemoc	Zaburzenia relacji rodzinnych

Rodzinnie, która przeżywa kryzys, należy się wsparcie. W przypadku gdy praca z rodziną – dokonywana najczęściej przy udziale asystenta rodzinnego oraz kuratora sądowego – nie przynosi poprawy w jej funkcjonowaniu, konieczne staje się zabezpieczenie dzieci

poza rodziną biologiczną. Wtedy dzieci umieszczane są w pieczy zastępczej. Z uwagi na to, że każde dziecko ma prawo do wychowania w rodzinie, najwłaściwszym rozwiązaniem w takiej sytuacji jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

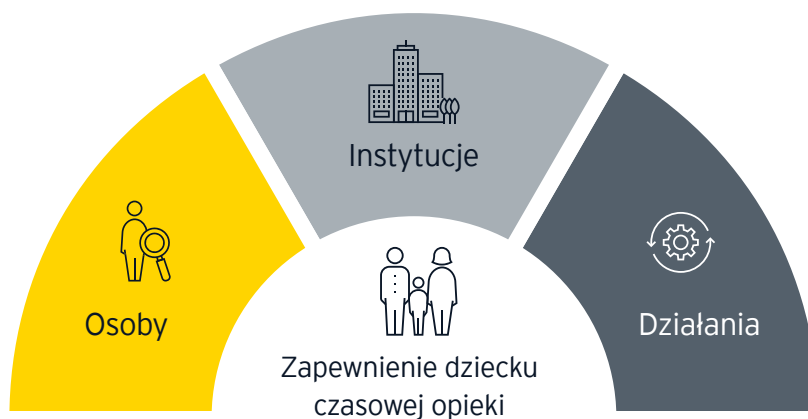
SYSTEM WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ

Praca z rodziną biologiczną dzieci zagrożonych odebraniem lub umieszczonych w pieczy zastępczej (rodzinnej bądź instytucjonalnej) odbywa się na poziomie samorządu gminnego i prowadzona jest przez ośrodki pomocy społecznej i asystentów rodziny. Samorząd powiatowy odpowiedzialny jest z kolei za organizację pieczy zastępczej dla tych dzieci, które nie mogą być wychowywane w rodzinach pochodzenia – to jest

za funkcjonowanie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznych. Natomiast na poziomie województwa funkcjonują ośrodki adopcyjne, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne placówki preadopcyjne.

SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ważnym elementem systemu pieczy zastępczej są rodziny zastępcze. Stają się one środowiskiem wychowawczym dla dzieci, które nie mogą być wychowywane przez rodziców biologicznych.

Zapisy ustawowe jednoznacznie wskazują, że wszystkie instytucje wspierania rodziny, sądy rodzinne, kuratorzy

sądowi oraz organizacje lokalne działające na rzecz dziecka i rodziny powinny ze sobą współdziałać dla jego dobra. Nakreślone zostały również ramy tej współpracy, co szczegółowo zostanie omówione w rozdziale 3 niniejszego opracowania.

2 Adopcja a piecza zastępcza

Cele adopcji i pieczy zastępczej są sobie tożsame – tzn. służą one zapewnieniu dziecku prawidłowego środowiska opiekuńczego i wychowawczego. Inne są jednak skutki prawne dla rodziców adoptujących dziecko, a inne dla osób tworzących rodzinę zastępczą.

Dla kogo adopcja?

Adopcja – wiąże prawnie dziecko z rodzicami adopcyjnymi i prowadzi do powstania więzi prawnej tożsamej z tą, jaka łączy dziecko z rodzicami biologicznymi. Rodzice adopcyjni zostają wpisani do aktu urodzenia dziecka, mają prawo do zmiany jego nazwiska na swoje oraz – jeżeli jest to zgodne z dobrem dziecka adoptowanego – mogą zmienić jego imię. Reasumując, rodzina adopcyjna jest przez prawo traktowana jak rodzina biologiczna.

Sąd ani żaden urząd nie jest uprawniony do ingerowania w życie nowej rodziny adopcyjnej w większym stopniu niż w przypadku standardowej rodziny. Adopcję można orzec jedynie wobec dziecka, którego rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub się jej zrekli.

Dla kogo rodzina zastępcza?

Rodzina zastępcza jest formą czasowej opieki i wychowania dla dziecka, któremu nie zapewniają jej rodzice biologiczni. Ma ona ograniczoną możliwość reprezentacji dziecka – związaną z bieżącą opieką nad dzieckiem i jego wychowaniem. Pozostała część władzy rodzicielskiej należy do jego rodziców biologicznych.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej nie powoduje powstania więzi prawnej między dzieckiem a opiekunami. Rodzicami w świetle prawa pozostają rodzice biologiczni, nawet jeśli nie posiadają władzy rodzicielskiej.

Rodziny zastępcze podlegają kontroli systemowej ze strony sądu i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Jej celem jest sprawdzanie, czy wszystkie potrzeby emocjonalne i bytowe dziecka są zabezpieczane w sposób prawidłowy. Kontrola ta nie ma jednak zasadniczego, sformalizowanego kształtu – polega bardziej na bieżącym lub okresowym monitorowaniu sposobu, w jaki piecza jest sprawowana. W związku z tym przedstawiciele zarówno sądu rodzinnego, jak i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej występują do placówek oświatowych, do których uczęszczają dzieci, z prośbą o opinię. Mogą również prosić o wgląd w dokumentację medyczną dziecka.

Sąd rodzinny może w każdym momencie – o ile stwierdzi, że powody, dla których dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, nie są już aktualne – orzec powrót dziecka do rodziców biologicznych. Gdy nie dojdzie do reintegracji dziecka, może ono pozostać w rodzinie zastępczej do 18. roku życia lub (gdy kontynuuje naukę) do 25. roku życia (w przypadku dziecka z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym nauka nie musi być kontynuowana).

2 | Zanim zostaniesz rodzicem zastępczym

Jakie informacje znajdziesz w tym rozdziale?

- ▶ Jakie istnieją rodzaje rodzin zastępczych?
- ▶ Jakie są wymogi wobec kandydatów na opiekunów zastępczych?
- ▶ Jak zostać opiekunem zastępczym i z czym się to wiąże?
- ▶ Jak wykonywane są prawa rodzicielskie wobec dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej?
- ▶ Czym jest tymczasowa rodzina zastępcza?

1 Formy rodzinnej pieczy zastępczej - informacje ogólne

W sytuacjach, gdy dziecko - z różnych, niekiedy bardzo skomplikowanych przyczyn - nie może wychowywać się w swojej rodzinie, rozwiązania prawne przyjęte zarówno w Konstytucji RP, jak i konwencjach międzynarodowych gwarantują mu prawo do wychowywania się w rodzinnym środowisku zastępczym.

Jak już wspomniano, na gruncie prawa polskiego podstawowy akt prawny, który reguluje kwestie związane z rodzicielstwem zastępczym, stanowi **Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**. Jest to swoista konstytucja rodzicielstwa zastępczego, toteż na łamach niniejszego opracowania przyjrzymy się szczegółowo zapisom w niej zawartym.

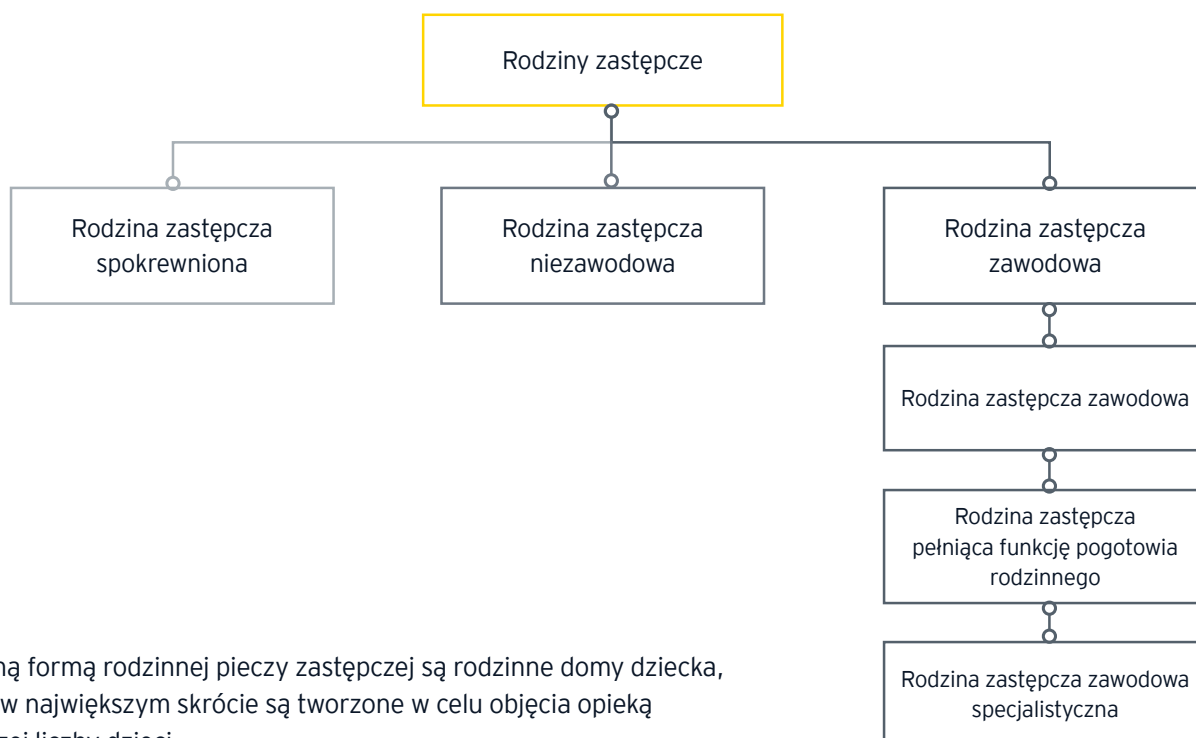
Ustawa wskazuje na dwie podstawowe formy pieczy zastępczej: pieczę rodzinną oraz pieczę instytucjonalną. W naszym opracowaniu - jako skierowanym do opiekunów

zastępczych - przyjrzymy się dokładnie rozwiązaniom prawnym w zakresie pieczy rodzinnej. Warto wspomnieć, że istnieje szczególna forma pieczy instytucjonalnej, która ma charakter opieki sprawowanej przez rodzinę - jest to placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego. Do dotyczących jej uregulowań prawnych wrócimy pod koniec rozdziału, gdyż jest ona formą opieki instytucjonalnej i z uwagi na to jej tryb ustanowienia, rodzaj szkoleń, sposób powstawania itd. są zupełnie odmienne niż w przypadku rodzinnej pieczy zastępczej.

Przywołana wyżej ustawa rozróżnia dwie formy rodzinnej pieczy zastępczej: **rodzinę zastępczą** oraz **rodzinny dom dziecka**.

Rodziny zastępcze na gruncie ustawy dzielą się na: spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe rodziny zastępcze.

RODZAJE RODZIN ZASTĘPCZYCH

Osobną formą rodzinnej pieczy zastępczej są rodzinne domy dziecka, które w największym skrócie są tworzone w celu objęcia opieką większej liczby dzieci.

2 Typy rodzin zastępczych

2.1 Rodzina zastępcza spokrewniona

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba samotna, będący wstępnymi bądź rodzeństwem dziecka (art. 41 ust. 2 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Co to oznacza?

Jeżeli jesteś babcią, dziadkiem (prababcią, pradziadkiem) lub rodzeństwem dziecka, które nie może być wychowywane przez swoich rodziców, to właśnie Ty możesz zostać rodziną zastępczą spokrewnioną.

Jakie warunki muszą spełnić osoby, które chcą złożyć wniosek o ustanowienie ich rodziną zastępczą spokrewnioną?

Zgodnie z zapisami art. 42 przywołanej wyżej ustawy funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej można powierzyć osobom, które:

1. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
2. nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
3. wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
4. nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
5. są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone: zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie

wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz dwuletnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym,

6. przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny,
7. zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
  - ▶ rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
  - ▶ właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
  - ▶ wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
8. nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Z uwagi na fakt, że spełnienie powyższych warunków jest wymagane od każdej osoby, która pragnie stworzyć rodzinną pieczę zastępczą, niezależnie od jej typu, zostaną one omówione poniżej (2.2 *Rodzinną pieczę zastępczą - wymagania dla kandydatów*).

Jako osoba spokrewniona z dzieckiem nie będziesz mieć obowiązku ukończenia szkolenia dla rodziców zastępczych oraz nie będziesz potrzebował zaświadczenia kwalifikacyjnego wydawanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej to z jego punktu widzenia na ogół najłagodniejsza forma przejścia z domu rodziny biologicznej do opiekunów zastępczych. Co do zasady bowiem między potencjalnymi opiekunami zastępczymi a dzieckiem istnieje już silna więź emocjonalna i społeczna, zaś środowisko, w którym ma zamieszkać, jest mu doskonale znane. Często zresztą zdarza się, że najbliższa rodzina przejmuje opiekę nad dzieckiem, a ustanowienie jej rodziną zastępczą spokrewnioną

jest jedynie zapewnieniem zgodności między stanem faktycznym a prawnym.

Ustanowienie rodziny zastępczej spokrewnionej następuje na mocy postanowienia sądu rodzinnego, które może być wydane w wyniku złożenia wniosku przez rodzinę dziecka lub gdy sąd prowadzi postępowanie o umieszczenie dziecka poza rodziną biologiczną z urzędu, a osoba spokrewniona zadeklaruje przed sądem chęć objęcia dziecka pieczę.

Z uwagi na fakt pokrewieństwa między dzieckiem a osobami tworzącymi dla niego rodzinę zastępczą spokrewnioną sąd rodzinny może w takim przypadku potraktować w sposób bardziej elastyczny wymogi wynikające z art. 42 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Oznacza to, że w przypadku gdy nie spełniasz któregoś z tych wymogów, sąd przy rozpatrywaniu sprawy winien kierować się przede wszystkim dobrem dziecka i jego prawem do wychowywania w rodzinie.

Wyjątek ten wynika z przyjętego orzecznictwa Sądu Najwyższego, który w sytuacji związanej z umieszczeniem dziecka w spokrewnionej rodzinie zastępczej orzekł, że art. 42 powinien być rozpatrywany przez pryzmat dobra dziecka i jemu być podporządkowany. Sąd rodzinny, wydając postanowienie zawiązujące rodzinę zastępczą spokrewnioną, powinien więc przede wszystkim oprzeć się na więzi między opiekunami a dzieckiem i na tym, czy niespełnianie wymogów nie zagrazi dobru dziecka w przyszłości.

Jeżeli jesteś babcią, dziadkiem lub rodzeństwem dziecka i nie wiesz, czy spełniasz wymogi ustawowe wynikające z przepisów prawa, lub wiesz, że nie spełniasz któregoś z warunków - i tak możesz złożyć wniosek. Sąd umieści u Ciebie dziecko, o ile stwierdzi, że jest to zgodne z jego dobrem.

2.2 Rodzina zastępcza niezawodowa

Na podstawie art. 41 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, przy czym osoby te nie są wstępnymi ani rodzeństwem dziecka.

Warunki zostania rodziną zastępczą niezawodową

Zgodnie z zapisami art. 42 przywołanej wyżej ustawy funkcję rodziny zastępczej niezawodowej można powierzyć osobom, które:

1. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
2. nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
3. wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
4. nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
5. są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone: zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz dwuletnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym,
6. przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny,
7. zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
  - ▶ rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
  - ▶ właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
  - ▶ wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
8. nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Dodatkowe warunki, jakie muszą być spełnione przez małżonków lub osobę niebędącą w związku małżeńskim, aby możliwe było ustanowienie ich rodziną zastępczą niezawodową, są następujące:

1. niekaralność za przestępstwo umyślne,
2. posiadanie stałego źródła dochodu (w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim przynajmniej jeden z małżonków),
3. odbycie szkolenia uprawniającego do bycia rodziną zastępczą,
4. posiadanie zaświadczenia kwalifikacyjnego do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

Co to oznacza?

Jeżeli w swojej rodzinie masz dziecko, które musi zostać objęte pieczę zastępczą, a nie jesteś jego babcią, dziadkiem (prababcią, pradziadkiem), rodzeństwem lub w twoim otoczeniu jest dziecko, które wymaga takiej

pomocy, a Ty masz gotowość, by się nim zaopiekować, to ta forma pieczy zastępczej jest dla Ciebie.

Rodziną zastępczą niezawodową możesz również zostać wtedy, gdy chciałbyś stworzyć dom dla dziecka pozbawionego opieki rodziców, choć Twoja chęć udzielenia pomocy nie wynika z sytuacji konkretnego, znanego Ci dziecka. W takiej sytuacji powinieneś zgłosić się do powiatowego centrum pomocy rodzinie (w powiatach ziemskich) lub miejskiego ośrodka pomocy społecznej (w miastach na prawach powiatu) - a ewentualnie innej jednostki realizującej na terenie miasta zadania z zakresu polityki społecznej.

Rodzina zastępcza niezawodowa jest zawiązywana na mocy postanowienia sądowego. Może ona mieć pod swoją opieką maksymalnie troje dzieci, z wyjątkiem sytuacji, gdy istnieje konieczność umieszczenia liczniejszego rodzeństwa - wtedy liczba dzieci może być większa (wymagana pozytywna opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej).

2.3 Rodzina zastępcza zawodowa

Na podstawie art. 41 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinę zastępczą zawodową tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Nie mogą oni być wstępnymi dziecka ani jego rodzeństwem.

Osoby, które chcą zostać rodziną zastępczą zawodową, muszą spełnić następujące warunki:

1. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
2. nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
3. wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
4. nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
5. są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone: zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz dwuletnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym,
6. przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny,
7. zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
  - ▶ rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
  - ▶ właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
  - ▶ wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
8. nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Dodatkowe warunki, jakie muszą być spełnione przez małżonków lub osobę niebędącą w związku małżeńskim, aby możliwe było ustanowienie ich rodziną zastępczą zawodową, są następujące:

1. niekaralność za przestępstwo umyślne,
2. odbycie szkolenia uprawniającego do bycia rodziną zastępczą,
3. posiadanie zaświadczenia kwalifikacyjnego do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Rodzina zastępcza zawodowa jest zawiązywana poprzez podpisanie umowy z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej są umieszczane w dwojaki sposób:

- ▶ na podstawie postanowienia sądu (ze wskazania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który przekazuje do sądu rodzinnego dane rodziny zastępczej – sąd wydaje postanowienie imienne,

czyli umieszczające dziecko w konkretnej rodzinie zastępczej),

- ▶ na podstawie skierowania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (w przypadku gdy sąd wyda postanowienie blankietowe, tzn. umieszcza dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej bez wskazania konkretnej rodziny zastępczej, to organizator umieszcza dziecko w konkretnej rodzinie zastępczej).

Zawodowa rodzina zastępcza tworzona jest w celu zapewnienia opieki dzieciom umieszczanym w pieczy. Jest sprawowana do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej, adoptowania dziecka lub czasem aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Zawodowa rodzina zastępcza może objąć opieką maksymalnie troje dzieci – choć po zaopiniowaniu przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej liczba dzieci może być większa (np. w przypadku umieszczenia liczego rodzeństwa).

2.4 Pogotowie rodzinne

Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego jest rodzajem rodziny zastępczej zawodowej stworzonym w celu interwencyjnej opieki nad dziećmi.

Co to oznacza?

- ▶ to krótkoterminowa forma rodzinnej pieczy zastępczej (od 4 do 8 miesięcy lub do czasu uregulowania sytuacji prawnej dziecka),

- ▶ jest przeznaczona dla dzieci poniżej 10. roku życia,
- ▶ przyjmuje dzieci na podstawie postanowienia sądu lub doprowadzone przez uprawnione do tego służby (policja, straż graniczna).

2.5 Rodzina specjalistyczna

Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna, opiekuje się dziećmi:

- ▶ legitymującymi się orzeczeniem o niepełnosprawności,
- ▶ umieszczonymi w pieczy zastępczej na mocy ustawy

o postępowaniu z nieletnimi – są to dzieci zagrożone niedostosowaniem społecznym lub demoralizacją,

- ▶ małoletnimi matkami z dziećmi.

2.6 Rodzinny dom dziecka

Rodzinny dom dziecka jest zawiązywany poprzez podpisanie umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka pomiędzy starostą a osobami pragnącymi go stworzyć. Stanowi szczególną formę rodzinnej pieczy zastępczej, przeznaczoną dla licznych rodzeństw – a to z uwagi na fakt, że zasadniczo od rodziny zawodowej zastępczej różni się liczbą dzieci, jakie może objąć swoją opieką. Pod opieką prowadzącego rodzinny dom dziecka może znajdować się do 8 dzieci, przy czym po zaopiniowaniu przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej liczba ta może być zwiększona.

Kto może zostać prowadzącym rodzinny dom dziecka?

Prowadzącym rodzinny dom dziecka mogą zostać małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Osoby, które chcą prowadzić rodzinny dom dziecka muszą spełnić następujące warunki:

1. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
2. nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
3. wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
4. nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
5. są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone: zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz dwuletnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym,

6. przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny,
7. zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
  - ▶ rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
  - ▶ właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
  - ▶ wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
8. nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Dodatkowe warunki, jakie muszą być spełnione przez małżonków lub osobę niebędącą w związku małżeńskim, aby mogli pełnić funkcję prowadzącego rodzinny dom dziecka, są następujące:

- ▶ niekaralność za przestępstwo umyślne,
- ▶ odbycie szkolenia uprawniającego do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- ▶ posiadanie zaświadczenia kwalifikacyjnego do pełnienia funkcji prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Umieszczanie dzieci w rodzinnym domu dziecka odbywa się w dwojaki sposób:

- ▶ na podstawie postanowienia sądu (ze wskazania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który przekazuje do sądu rodzinnego dane rodziny zastępczej – sąd wydaje postanowienie imienne, czyli umieszczające dziecko w konkretnej rodzinie zastępczej),
- ▶ na podstawie skierowania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (w przypadku gdy sąd wyda postanowienie blankietowe, tzn. umieszcza dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej bez wskazania konkretnej rodziny zastępczej, to organizator umieszcza dziecko w konkretnej rodzinie zastępczej).

2.7 Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego jest formą instytucjonalnej opieki nad dzieckiem.

Jednak od typowego „domu dziecka” z zatrudnianą kadrą - wychowawcami, psychologami, kucharkami, sprzątaczkami itd. - odróżnia ją to, że powinna być prowadzona przez rodzinę, a najlepiej małżeństwo. Ustawa co prawda nie statuuje wprost wymogu, aby placówka typu rodzinnego była prowadzona przez rodzinę, ale zdaje się za tym przemawiać wykładnia językowa zapisów ustawowych.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego tworzona jest uchwałą rady powiatu, a dla rozpoczęcia swej działalności wymaga wydania zezwolenia wydanego przez wojewodę. Jako instytucja musi posiadać statut, regulamin oraz budżet.

Osoby sprawujące pieczę nad dziećmi w ramach placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego są zatrudniane na stanowisku dyrektora oraz wychowawcy (umowa o pracę), ale poza tym ich opieka nad dziećmi nie różni się niczym od tej sprawowanej w pieczy rodzinnej. Znaczy to, że mieszkają one z dziećmi i opiekują się nimi 24 godziny na dobę.

Z uwagi na „rodzinny” charakter placówki ustawodawca nie wymaga od osób ją prowadzących wykształcenia

kierunkowego (wymagane jest wykształcenie średnie), a jedynie pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na temat posiadania predyspozycji do pełnienia funkcji odpowiednio dyrektora lub wychowawcy placówki. (Dyrektor musi dodatkowo odbyć szkolenie uprawniające do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego).

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego może przebywać maksymalnie ośmioro dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia liczniejszego rodzeństwa w placówce typu rodzinnego konieczna jest pozytywna opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Osoba pełniąca funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego ma więcej obowiązków formalnych w porównaniu z pieczą rodzinną. Sporządza bowiem plany pomocy dziecku, zwołuje i prowadzi zespoły do oceny sytuacji dziecka w pieczy, występuje samodzielnie z wnioskami do sądu rodzinnego - czyli wykonuje te czynności, które w przypadku pieczy rodzinnej leżą po stronie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

3 Rodzinna piecza zastępcza – wymagania dla kandydatów

3.1 Dawanie rękojmi należytego sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej

Spośród wszystkich warunków, jakie muszą spełnić kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, ten jest najtrudniejszy do zdefiniowania i nie ma żadnych ram prawnych. Jest również najbardziej ocennym kryterium – i to zarówno w przypadku postępowania kwalifikacyjnego, jak i na etapie postępowania sądowego.

Co do zasady przyjmuje się, że osoba, która spełnia pozostałe, niżej opisane warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, daje rękojmię należytego sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej.

Najprościej rzecz ujmując, ze spełnieniem tej przesłanki mamy do czynienia wtedy, gdy dana osoba cieszy się zaufaniem społecznym, ma dobrą opinię w miejscu zamieszkania czy w pracy lub wykonywała wcześniej zajęcia związane nad opieką nad dziećmi.

Dokumenty poświadczające dawanie rękojmi należytego sprawowania pieczy zastępczej to:

- ▶ życiorys,

- ▶ opinia z miejsca pracy,
- ▶ listy polecające,
- ▶ wywiad w miejscu zamieszkania wykonany przez kuratora sądowego lub pracownika socjalnego.

Wymienione dokumenty mają charakter przykładowy i poszczególne sądy rodzinne oraz organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w przypadku ustanawiania Cię rodziną zastępczą wezwą Cię do złożenia odpowiedniej dokumentacji potwierdzającej spełnienie tego warunku. Jeżeli ustanowienie Cię rodziną zastępczą nastąpi na skutek złożenia przez Ciebie wniosku do sądu rodzinnego, to wtedy najprawdopodobniej sąd zarządzi wywiad kuratora i wywiad socjalny w miejscu zamieszkania.

Spełnienie wymogu dawania rękojmi dotyczy rodziny zastępczej spokrewnionej, rodziny zastępczej niezawodowej, rodziny zastępczej zawodowej i rodzinnego domu dziecka.

3.2 Wymóg związany z korzystaniem w pełni z władzy rodzicielskiej

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka może być powierzone osobie, która nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej. Oznacza to, że osoba, która stara się o status rodziny zastępczej, musi korzystać z pełni władzy rodzicielskiej wobec własnych dzieci:

- ▶ nie może być pozbawiona władzy rodzicielskiej,
- ▶ nie może być ograniczona w sprawowaniu władzy rodzicielskiej,
- ▶ nie może mieć zawieszanej władzy rodzicielskiej.

Przesłanka posiadania władzy rodzicielskiej dotyczy również czasu przeszłego. Oznacza to, że o status rodziny zastępczej – co do zasady – nie mogą starać się osoby, które były pozbawione praw rodzicielskich w przeszłości.

Dokumentem potwierdzającym spełnienie tej przesłanki jest oświadczenie kandydata na rodzica zastępczego. Wymóg ten dotyczy wszystkich form rodzinnej pieczy zastępczej.

3.3 Wypełnianie obowiązku alimentacyjnego

Przesłanka wypełniania obowiązku alimentacyjnego dotyczy sytuacji, gdy na osobę pragnącą stworzyć rodzinę zastępczą został nałożony wyrokiem sądu obowiązek alimentacyjny. Oznacza to, że osoba, która uchyla się od wypełniania obowiązku alimentacyjnego, nie może starać się o status rodziny zastępczej.

Dokumentem potwierdzającym spełnianie przesłanki jest oświadczenie kandydata na rodzica zastępczego. Spełnienie wymogu dotyczy wszystkich form pieczy zastępczej.

3.4 Korzystanie z pełni zdolności do czynności prawnych

Osoba, która stara się o utworzenie rodziny zastępczej lub o prowadzenie rodzinnego domu dziecka, musi korzystać z pełnej zdolności do czynności prawnych.

Zgodnie z przepisami prawa cywilnego każda pełnoletnia osoba korzysta z pełni zdolności do czynności prawnych.

Ograniczenie zdolności do czynności prawnej następuje na mocy wyroku sądu. Dokumentem potwierdzającym spełnienie warunku jest złożenie odpowiedniego oświadczenia.

3.5 Zdolność do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem

Zgodnie z zapisami ustawy dwa dokumenty poświadczają spełnienie przesłanki posiadania zdolności do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem:

- ▶ zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia: do wystawienia takiego zaświadczenia uprawniony jest lekarz podstawowej opieki zdrowotnej – co do zasady lekarz rodzinny, do którego na stałe chodzi osoba ubiegająca się o status rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Ustawa nie precyzuje, jak ma wyglądać takie zaświadczenie ani jakie informacje powinny być w nim zawarte. Warto jednak, by w takim dokumencie znalazło się sformułowanie: „Stan zdrowia pozwala na pełnienie funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej/niezawodowej/zawodowej/prowadzenia rodzinnego domu dziecka”;

- ▶ opinia o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej: opinię taką może wystawić psycholog, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz dwuletnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym. Sama zawartość opinii ani metodologia badania psychologicznego nie zostały określone w ustawie. Na ogół osoba pragnąca ją uzyskać rozwiązuje testy z zakresu kompetencji rodzicielskich, a psycholog dodatkowo przeprowadza z nią wywiad. Opinię taką może sporządzić psycholog wskazany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub innego – wybranego przez rodzinę, o ile spełnia on wyżej opisane wymogi ustawowe.

3.6 Przebywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Wymóg przebywania na polskim terytorium jest wspólny dla wszystkich form rodzinnej pieczy zastępczej, jednak ustawodawca przewiduje od niego pewne wyjątki. I tak rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka

sprawujący opiekę nad dzieckiem mogą ją czasowo sprawować poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej. Wymagana jest na to jednak zgoda sądu rodzinnego.

Kiedy takie rozwiązanie znajduje zastosowanie?

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka planują czasowy pobyt za granicą (niezwiązany z pobytem wakacyjnym). Tak naprawdę ustawodawca nie określił długości pobytu czasowego, więc każdorazowo decyzja należy do sądu.

Ważne! Przed wydaniem stosownej decyzji sąd rodzinny wystąpi o opinię do właściwego miejscowo starosty. Starosta lub działający z jego upoważnienia organizator rodzinnej pieczy zastępczej, wydając opinię, bierze pod uwagę możliwość realizowania planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy rodzinnej. W praktyce oznacza to, że nie powinno być przeciwwskazań do wyjazdu za granicę z powierzonym dzieckiem w sytuacji, gdy rodzice biologiczni są pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy nie utrzymują z dzieckiem regularnych i częstych kontaktów osobistych.

Jeżeli jesteś rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka i Twoja sytuacja życiowa sprawia, że na pewien czas chcesz wyprowadzić się za granicę, musisz wystąpić do sądu rodzinnego o wydanie zgody na taki wyjazd. Pamiętaj, że sąd wyrazi ją jedynie na pobyt czasowy.

Zgodnie z przepisami prawa istnieje również możliwość powierzenia pieczy zastępczej rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka, którzy zamieszkują poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pod dwoma warunkami:

- ▶ powierzenie pieczy ma charakter czasowy,
- ▶ rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka sprawują już pieczę nad rodzeństwem dziecka, którego postępowanie dotyczy.

Również w tej sytuacji sąd wystąpi o opinię starosty, o której wspomniano wyżej. Warto tu również podkreślić, że rodzinę zastępczą lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka mogą sprawować również - po spełnieniu wszystkich przesłanek - cudzoziemcy, pod warunkiem jednak, że ich pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest legalny.

3.7 Zapewnianie odpowiednich warunków bytowych i mieszkaniowych

Rodzina zastępcza - niezależnie od jej formy - musi zapewnić odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:

- ▶ rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
- ▶ właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
- ▶ wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Jest to kolejny warunek o charakterze ocennym. Nigdzie w przepisach prawa nie są bowiem określone kryteria, według których sąd czy też organizator rodzinnej pieczy zastępczej ocenia, czy dana osoba spełnia ten warunek. Najczęstszą formą dokumentowania spełnienia tego warunku jest wywiad w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka przeprowadzony przez pracownika socjalnego i/lub kuratora sądowego. Spełnienie tego wymogu dotyczy wszystkich form rodzinnej pieczy zastępczej.

3.8 Wymóg niefigurowania w bazie danych Rejestru Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym

Niezależnie od formy pieczy zastępczej, każdorazowo przed ustanowieniem rodziny zastępczej (spokrewnionej lub niezawodowej) sąd rodzinny dokona sprawdzenia, czy osoba lub osoby występujące z takim wnioskiem nie figuruje w Rejestrze Sprawców Przystępstw na

Tle Seksualnym. Podobny obowiązek będzie ciążył na organizatorze rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe oraz do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.

3.9 Niekaralność

Wymóg niekaralności dotyczy osoby lub osób pragnących stworzyć rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową lub prowadzić rodzinny dom dziecka. Nie mogą one być skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne

przestępstwo. Dokumentem potwierdzającym spełnianie wymogu jest zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego. Wymóg ten nie dotyczy osób tworzących rodzinę zastępczą spokrewnioną.

3.10 Odbycie szkolenia uprawniającego do bycia rodziną zastępczą

Osoby starające się o utworzenie rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka są zobowiązane do odbycia szkolenia odpowiedniego do funkcji, jaką chcą sprawować. Zgodnie z zapisami ustawy do organizacji szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej uprawniony jest organizator rodzinnej pieczy zastępczej albo ośrodek adopcyjny.

Warto pamiętać, że jeśli kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej odbędą szkolenie zorganizowane przez inny podmiot niż wyżej wymienione (np. przez fundację lub stowarzyszenie), wówczas organizator rodzinnej pieczy zastępczej może odmówić wydania na jego podstawie zaświadczenia kwalifikacyjnego do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W szkoleniu uczestniczyć mogą tylko te osoby, które uzyskały pozytywną wstępną kwalifikację od

organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Wymóg odbycia szkolenia nie dotyczy osób tworzących spokrewnioną rodzinę zastępczą, jakkolwiek na podstawie art. 44 ust. 5 ustawy możliwe jest przeszkolenie takich osób zgodnie z indywidualnym planem szkoleń – o ile jest to uzasadnione potrzebami rodziny i dziecka.

Choć wymóg posiadania świadectwa ukończenia szkolenia przygotowującego do pełnienia funkcji rodziny zastępczej jest wspólny zarówno dla rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, jak i prowadzenia rodzinnego domu dziecka, to jednak istnieje możliwość powierzenia pieczy zastępczej osobom nieposiadającym szkolenia. Zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sąd jest uprawniony do powierzenia pieczy w ramach tymczasowej rodziny zastępczej.

3.11 Posiadanie zaświadczenia kwalifikacyjnego potwierdzającego uprawnienia do bycia rodziną zastępczą określonego typu

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka są zobowiązani do posiadania zaświadczenia kwalifikacyjnego, wystawianego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który dokonał pozytywnej wstępnej kwalifikacji i skierował kandydata na

odpowiednie szkolenie. Zaświadczenie kwalifikacyjne jest dokumentem potwierdzającym, że dana osoba ukończyła szkolenie uprawniające ją do pełnienia określonej funkcji oraz spełnia warunki ustawowe, by być rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka.

Jak wygląda procedura uzyskiwania zaświadczenia kwalifikacyjnego?

1. Zaświadczenie jest wydawane na wniosek osoby, której dotyczy (w przypadku małżonków każde z nich powinno otrzymać odrębne zaświadczenie kwalifikacyjne).
2. Zaświadczenie kwalifikacyjne jest wystawiane przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który dokonał pozytywnej wstępnej kwalifikacji kandydatów.
3. Zaświadczenie kwalifikacyjne jest ważne 2 lata od dnia jego wydania i stanowi podstawę wpisania kandydatów

do wykazu kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W przypadku gdy kandydat do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka przestanie spełniać warunki ustawowe, organizator rodzinnej pieczy zastępczej stwierdza nieaktualność wydanego zaświadczenia kwalifikacyjnego i wykreśla go z wykazu kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

3.12 Wymogi kwalifikacyjne – podsumowanie

WYMOGI KWALIFIKACYJNE W PODZIALE NA RÓŻNE FORMY PIECZY

	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Prowadzący rodzinny dom dziecka
Rodzina zastępcza niezawodowa	✓	✓	✓	✓
Rodzina zastępcza zawodowa	✓	✓	✓	✓
Prowadzący rodzinny dom dziecka	✓	✓	✓	✓
Dawanie rękami należytego sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej	✓	✓	✓	✓
Wymóg związany z korzystaniem w pełni z władzy rodzicielskiej	✓	✓	✓	✓
Wypełnianie obowiązku alimentacyjnego	✓	✓	✓	✓
Korzystanie z pełnej zdolności do czynności prawnych	✓	✓	✓	✓
Zdolność do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem	✓	✓	✓	✓
Przebywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	✓	✓	✓	✓
Zapewnianie od-powiednich warunków bytowych i mieszkaniowych	✓	✓	✓	✓
Niekarałość		✓	✓	✓
Odbycie szkolenia		✓	✓	✓
Posiadanie zaświadczenie kwalifikacyjnego		✓	✓	✓

4 Postępowanie kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

4.1. Etapy postępowania kwalifikacyjnego

Procedura związana z uzyskaniem statusu rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka jest prowadzona przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i obejmuje kilka etapów: począwszy od przeprowadzenia kwalifikacji wstępnej, a na podpisaniu umowy skończywszy.

Wstępna kwalifikacja

Wstępna kwalifikacja jest przeprowadzana przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na wniosek osoby lub osób mających gotowość do podjęcia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Wniosek taki należy złożyć do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania.

W ciągu miesiąca od złożenia wniosku organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest zobowiązany do przeprowadzenia wstępnej kwalifikacji (potwierdza w niej spełnienie warunków ustawowych opisanych w poprzednim rozdziale) oraz do wydania dokumentu potwierdzającego jej przeprowadzenie. Dokument ten jest wydawany w formie pisemnej lub elektronicznej.

Dokument potwierdzający przeprowadzenie wstępnej kwalifikacji zawiera:

- ▶ datę przeprowadzenia wstępnej kwalifikacji,
- ▶ wskazanie, czy wstępna kwalifikacja jest negatywna, czy pozytywna,
- ▶ w przypadku negatywnej wstępnej kwalifikacji dokument powinien zawierać uzasadnienie, wskazywać obszary do poprawy oraz zawierać pouczenie o przysługującym prawie do wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

Znowelizowana ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje możliwości przeprowadzenia procesu wstępnej kwalifikacji przez organizatora innego niż ten właściwy ze względu na miejsce zamieszkania w trzech przypadkach:

- ▶ gdy w ciągu miesiąca nie została przeprowadzona wstępna kwalifikacja przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania,
- ▶ kiedy organizator rodzinnej pieczy zastępczej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania wyrazi zgodę na przeprowadzenie wstępnej kwalifikacji poza powiatem zamieszkania,
- ▶ kiedy istnieje negatywna wstępna kwalifikacja dokonana przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania (w okresie do 2 lat od daty sporządzenia dokumentu).

Pisemna negatywna kwalifikacja wstępna do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka podlega zaskarżeniu do wojewódzkiego sądu administracyjnego w trybie art. 3 § 2 pkt 4 Ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Szkolenie

Organizator, który wydał kandydatowi pozytywną wstępną kwalifikację, kieruje go na szkolenie uprawniające do sprawowania funkcji:

- ▶ rodziny zastępczej niezawodowej,
- ▶ rodziny zastępczej zawodowej,
- ▶ prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Szkolenie jest wydawane na wniosek kandydata, zaś szkolenie powinno się rozpocząć w ciągu 3 miesięcy od złożenia wniosku. Obejmuje ono zagadnienia związane z prawnymi aspektami pieczy zastępczej, rozwojem dzieci, znaczeniem więzi, przeżywaniem straty, współpracy na rzecz dziecka (w tym z rodziną pochodzenia) oraz inne kwestie pomocne w przyjęciu opieki nad dzieckiem.

Szkolenie trwa minimalnie 60 godzin (w tym 10 godzin praktyk w pieczy rodzinnej). Dokumentem potwierdzającym jego ukończenie jest świadectwo ukończenia szkolenia.

Uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego

Po zakończonym szkoleniu i uzyskaniu świadectwa kandydat do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka zwraca się do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (tego, który go skierował na szkolenia) z wnioskiem o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego.

Zaświadczenie kwalifikacyjne jest dokumentem potwierdzającym:

- ▶ ukończenie szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- ▶ spełnianie warunków ustawowych do sprawowania funkcji (opisanych szczegółowo w rozdziale 3).

Odmowa wydania zaświadczenia kwalifikacyjnego ma formę pisemną i zawiera:

- ▶ szczegółowe uzasadnienie odmowy wydania zaświadczenia kwalifikacyjnego,
- ▶ wskazanie obszarów do ewentualnej poprawy,
- ▶ pouczenie o prawie wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

Zaświadczenie kwalifikacyjne jest ważne 2 lata od daty jego wystawienia. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej, który wydał zaświadczenie kwalifikacyjne, dokonuje wpisu osób w nim ujętych do wykazu kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Jeżeli podczas tych 2 lat osoba, która uzyskała zaświadczenie kwalifikacyjne, przestanie spełniać warunki ustawowe niezbędne do sprawowania funkcji, to wówczas organizator rodzinnej pieczy zastępczej stwierdza nieaktualność zaświadczenia kwalifikacyjnego i dokonuje wykreślenia z wykazu osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Zawiadomienie o stwierdzeniu nieaktualności zaświadczenia kwalifikacyjnego oraz skreśleniu z wykazu jest dostarczane kandydatowi, którego dotyczy, i zawiera:

- ▶ szczegółowe uzasadnienie,
- ▶ pouczenie o prawie wniesienia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Odmowa wydania zaświadczenia kwalifikacyjnego lub stwierdzenie nieaktualności wydanego zaświadczenia kwalifikacyjnego podlega zaskarżeniu do wojewódzkiego sądu administracyjnego w trybie art. 3 § 2 pkt 4 Ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

W przypadku kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej jest to ostatni etap procedury związanej z jej ustanowieniem. Rodzina zastępcza niezawodowa może już oczekiwać na umieszczenie u niej dzieci.

Podpisanie umowy

Kandydaci do pełnienia roli rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka po uzyskaniu zaświadczenia kwalifikacyjnego powinni złożyć wniosek o:

- ▶ zawarcie umowy o utworzeniu rodziny zastępczej zawodowej lub
- ▶ zawarcie umowy o utworzenie rodzinnego domu dziecka.

Wniosek należy złożyć do starosty (w miastach na prawach powiatu - do prezydenta miasta) właściwego

ze względu na siedzibę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, który wydał zaświadczenie kwalifikacyjne.

Jeżeli w ciągu miesiąca od daty złożenia wniosku starosta (prezydent miasta) lub działający z jego upoważnienia kierownik organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

nie podpisze umowy, wtedy kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka mogą złożyć wniosek o zawarcie umowy w dowolnym miejscu w Polsce.

5 Rejestr prowadzony przez Ministra Właściwego ds. Rodziny

Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w 2023 r., przewiduje utworzenie rejestru centralnego, który będzie się składał z następujących części:

- ▶ wykaz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz osób pełnoletnich do 25. roku życia, które pozostały po ukończeniu pełnoletniości w pieczy zastępczej,
- ▶ wykaz osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- ▶ wykaz kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- ▶ wykaz rodzin zastępczych, z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe,
- ▶ wykaz rodzinnych domów dziecka,
- ▶ wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych,
- ▶ wykaz osób usamodzielnianych.

W poszczególnych wykazach obejmujących osoby chcące zostać rodziną zastępczą, prowadzącym rodzinny dom dziecka lub już funkcjonujące w systemie pieczy rodzinnej będą gromadzone i przetwarzane niżej wskazane dane:

- ▶ imię i nazwisko,
- ▶ data urodzenia,
- ▶ numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL - numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
- ▶ obywatelstwo,

- ▶ adres miejsca zamieszkania, ze wskazaniem powiatu i województwa,
- ▶ stan cywilny,
- ▶ wykształcenie,
- ▶ zawód,
- ▶ miejsce pracy,
- ▶ źródła i wysokość dochodu,
- ▶ warunki mieszkaniowe,
- ▶ informacje o datach ważności zaświadczenia lekarskiego oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe i prowadzący rodzinny dom dziecka są zobowiązani do tego, by co 2 lata przedstawić aktualne zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia oraz opinię dotyczącą predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Osoby posiadające wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, kandydaci zakwalifikowani do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny zastępcze, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka oraz osoby usamodzielniane są zobowiązani do informowania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o każdej zmianie powyższych danych.

6 Sposoby uzyskiwania statusu rodziny zastępczej (administracyjny, sądowy)

Zostanie rodziną zastępczą zawsze wymaga inicjatywy ze strony osób, które pragną ją stworzyć. To, w jaki sposób i jakim typem rodziny zastępczej staniemy się w przyszłości, zależy właściwie od jednej decydującej kwestii: czy nasza chęć stworzenia rodziny zastępczej jest związana z chęcią pomocy konkretnemu dziecku, czy też wynika z chęci pomocy dzieciom, które tego potrzebują.

Postępowanie o ustanowienie rodziny zastępczej ma charakter wnioskowy – oznacza to, że jest ono inicjowane poprzez złożenie odpowiedniego wniosku. W zależności od tego, jaką rodziną zastępczą chcemy być, wniosek składamy albo do sądu rodzinnego, albo do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

6.1 Uzyskanie statusu rodziny zastępczej w drodze procedury administracyjnej

Uzyskanie statusu rodziny zastępczej w drodze procedury administracyjnej obejmuje następujące etapy:

1. etap wstępnej kwalifikacji kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
2. szkolenie,
3. uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego,

4. podpisanie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Powyższa procedura nie dotyczy osób tworzących spokrewnioną rodzinę zastępczą. Szczegółowy opis poszczególnych etapów procedury znajdziesz w następnym rozdziale.

6.2 Uzyskanie statusu rodziny zastępczej w drodze postępowania sądowego

Postępowanie sądowe jest drogą uzyskania statusu rodziny zastępczej w sytuacji, gdy chcemy się zaopiekować konkretnym dzieckiem w ramach spokrewnionej rodziny zastępczej lub niezawodowej rodziny zastępczej. Sąd rodzinny, wydając postanowienie o umieszczeniu dziecka w wyniku takiego wniosku, zawiązuje swym postanowieniem odpowiednio spokrewnioną rodzinę zastępczą lub niezawodową rodzinę zastępczą. W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej, gdy osoby składające wniosek nie posiadają ukończonego szkolenia i/lub zaświadczenia kwalifikacyjnego, sąd wyda postanowienie o tymczasowej rodzinie zastępczej i określi termin do uzupełnienia szkolenia i kwalifikacji.

Etapy postępowania sądowego:

1. **Złożenie wniosku.** Wniosek o ustanowienie rodziny zastępczej składamy do toczącego się postępowania sądowego dotyczącego dziecka, które chcemy objąć pieczę. Dołączamy do niego akt małżeństwa (w przypadku małżonków), oświadczenie o spełnianiu warunków do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej.
2. **Dostarczenie dokumentów wskazanych przez sąd.** Sąd prowadzący sprawę może wydać zarządzenie o uzupełnieniu wniosku o dodatkowe dokumenty. W takim wypadku należy je dostarczyć w terminie wskazanym przez sąd. Gdyby z jakichś powodów dostarczenie dokumentów w tym terminie było niemożliwe, należy przekazać stosowną informację

zwrotną. W przeciwnym wypadku sąd może pozostawić wniosek bez rozpoznania.

3. **Uczestniczenie w postępowaniu sądowym.** Od chwili, kiedy sąd dopuści wnioskodawców do udziału w postępowaniu, będą oni otrzymywali wszelką korespondencję związaną ze sprawą, ewentualne opinie biegłych i inne dokumenty składane w związku

z toczącym się postępowaniem. Sąd przekaże również zawiadomienie o terminach posiedzenia czy rozprawy, zaznaczając przy tym, kiedy stawiennictwo jest obowiązkowe.

4. **Wydanie przez sąd postanowienia o ustanowieniu rodziny zastępczej** i umieszczeniu w niej dziecka lub dzieci.

7 W jaki sposób dzieci trafiają do rodzinnej pieczy zastępczej?

Dzieci są umieszczane w konkretnej rodzinie zastępczej co do zasady postanowieniem sądowym. Postanowienie sądu rodzinnego powinno umieszczać konkretne dziecko w imiennie wskazanej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

W przypadku konieczności zapewnienia dziecku opieki w ramach rodzinnej pieczy zastępczej sąd rodzinny zwraca się do właściwego miejscowo organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o wskazanie rodziny zastępczej, w której dziecko ma być umieszczone. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej powinien wtedy wystąpić do rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka z zapytaniem, czy przyjmą to konkretne dziecko. Należy pamiętać, że każdorazowo umieszczenie dziecka może nastąpić tylko i wyłącznie za zgodą rodziny, w której dziecko ma być umieszczone.

Zdarzają się jednak sytuacje, kiedy - ze względu na zagrożone dobro dziecka - musi ono jak najszybciej

znaleźć schronienie w rodzinie zastępczej. Wtedy rodzina zastępcza lub rodzinny dom dziecka przyjmuje dziecko:

- ▶ na podstawie umowy między rodzicami dziecka a starostą - w przypadku pilnej konieczności zapewnienia dziecku opieki, np. leczenia szpitalnego samotnej matki,
- ▶ przywiezione przez pracownika socjalnego w trybie przepisów o przemoc domowej,
- ▶ przywiezione przez straż graniczną lub policję - dotyczy to co do zasady rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego,
- ▶ na podstawie postanowienia zabezpieczającego, wydanego przez sąd bez wskazania konkretnej rodziny zastępczej; wówczas o umieszczeniu dziecka w konkretnej rodzinie decyduje organizator - również po uzyskaniu zgody od osób tworzących rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

8 Pozycja prawna rodziny zastępczej w świetle zapisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego

Prawa i obowiązki rodziny zastępczej względem przyjmowanego dziecka (wynikające z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) zostaną omówione w rozdziale 3. W tym miejscu przyjrzymy się natomiast uregulowaniom kodeksowym.

Zgodnie z zapisami art. 112¹ § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególności w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb, należą do rodziny zastępczej. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do biologicznych rodziców dziecka.

Oznacza to, że jako rodzina zastępcza możesz reprezentować dziecko tylko w kwestiach bieżących. Sprawy poważniejsze - jak zabiegi lecznicze lub diagnostyka - wymagają zgody rodziców dziecka.

Zdarza się jednak, że porozumienie z rodzicami dziecka w kwestiach opieki jest utrudnione lub niemożliwe (np. przebywają oni w zakładzie karnym czy nie jest znane ich miejsce pobytu). Wtedy - zgodnie z zapisami art. 112¹ § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzina zastępcza może wystąpić do sądu z wnioskiem o **rozszerzenie uprawnień**. Może on zostać złożony na etapie zarówno postępowania o ustanowienie rodziny zastępczej, jak i umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Warto rozważyć wystosowanie takiego wniosku, gdy dziecko, które chcesz objąć opieką, będzie wymagało wielu interwencji specjalistycznych z uwagi na swój stan zdrowia lub rozwój psychofizyczny.

Jeżeli po objęciu dziecka opieką okaże się, że podejmowanie decyzji związanych z diagnostyką, leczeniem lub terapią jest utrudnione, wówczas można złożyć osobny wniosek o rozszerzenie uprawnień rodziny zastępczej.

9 Tymczasowa rodzina zastępcza (osoby nieposiadające szkolenia uprawniającego do bycia rodziną zastępczą danego typu)

Na podstawie zapisów art. 1125 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jeżeli jest to uzasadnione dobrem dziecka, sąd może tymczasowo - ale nie dłużej jednak niż na okres 6 miesięcy - powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępniymi albo rodzeństwem dziecka, niespełniającym warunku niezbędnych szkoleń, określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących rodzin zastępczych.

Rozwiązanie to ma zastosowanie wtedy, gdy osoba pragnąca zaopiekować się dzieckiem nie odbyła szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub nie odbyła szkolenia do bycia rodziną zastępczą określonego typu,

np. rodzina zastępcza zawodowa przyjęła pod opiekę dziecko niepełnosprawne i sąd wydaje postanowienie o umieszczeniu dziecka w tymczasowej zawodowej specjalistycznej rodzinie zastępczej. Zakreśla przy tym termin 6 miesięcy na to, by rodzina ukończyła szkolenie dla rodzin specjalistycznych.

Sąd, wydając postanowienie o umieszczeniu dziecka w tymczasowej rodzinie zastępczej, zakreśla termin do uzupełnienia szkolenia - zgodnie z zapisami kodeksowymi nie dłuższy niż 6 miesięcy. W tym terminie osoby tworzące rodzinę zastępczą są zobowiązane do ukończenia szkolenia wskazanego przez sąd.

3 | Prawa i obowiązki rodziców zastępczych w świetle zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

---

Jakie informacje znajdziesz w tym rozdziale?

- ▶ Jakie obowiązki ma rodzina zastępcza?
- ▶ Jakie są prawa rodziny zastępczej?
- ▶ Jakie świadczenia są wypłacane rodzicom zastępczym?
- ▶ W jaki sposób rodzina zastępcza współdziała z organami administracji samorządowej oraz sądem rodzinnym?

1 Obowiązki rodziny zastępczej

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podstawowym obowiązkiem rodziny zastępczej jest zapewnienie umieszczonemu w niej dziecku całodobowej opieki i wychowania. Jest to jednak niejedyny obowiązek rodziny zastępczej. Poza

bowiem kwestiami związanymi z opieką i wychowaniem dziecka rodzina zastępcza **ma również określone obowiązki wobec rodziny biologicznej dziecka oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.**

1.1 Obowiązki rodziny zastępczej wobec przyjętego dziecka

Rodzina zastępcza ma obowiązek zapewnić przyjętemu dziecku odpowiednie warunki rozwoju. Z uwagi na fakt, że większość dzieci trafiających do pieczy ma różnego rodzaju dysfunkcje oraz zaniedbania rozwojowe, rodzina zastępcza musi zadbać o ich dalszy rozwój. Należy pamiętać o tym, że wychowanie dziecka musi się odbywać z poszanowaniem jego godności osobistej oraz z uwzględnieniem wyznawanej przez nie religii.

Dziecku należy zapewnić:

- ▶ dostęp do świadczeń zdrowotnych,
- ▶ wyrównanie braków rozwojowych i edukacyjnych,
- ▶ rozwój zainteresowań i uzdolnień.

Dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma prawo do:

- ▶ stabilnego środowiska wychowawczego,
- ▶ utrzymania osobistych kontaktów z rodzicami (poza wypadkami, gdy kontaktów takich zakaże sąd),
- ▶ kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
- ▶ przygotowania do samodzielnego życia,

- ▶ ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie,
- ▶ informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
- ▶ ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
- ▶ poszanowania tożsamości kulturowej i religijnej,
- ▶ dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia,
- ▶ powrotu do rodziny biologicznej.

Dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma wszelkie prawa związane z alimentacją i dziedziczeniem po swojej rodzinie pochodzenia – nawet w przypadku, gdy rodzice biologiczni zostali pozbawieni praw rodzicielskich.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej została skonstruowana w ten sposób, że gwarantując dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej określone prawa, nakłada jednocześnie określone obowiązki na podmioty tworzące system pieczy zastępczej (w szczególności na rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka).

PRAWA DZIECKA I OBOWIĄZKI RODZINY

Prawa dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej	Obowiązki rodziny zastępczej
Wychowanie w rodzinnej pieczy zastępczej (w przypadku braku możliwości wychowywania w rodzinie biologicznej)	Zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania
Powrót do rodziny biologicznej	Umożliwianie kontaktu z rodzicami i innymi osobami bliskimi (chyba że sąd wydał zakaz)
Utrzymywanie osobistych kontaktów z rodzicami	Zaspokajanie potrzeb emocjonalnych, bytowych, społecznych oraz religijnych
Stabilne środowisko wychowawcze	Zapewnianie kształcenia, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych
Kształcenie, rozwój uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawa i wypoczynek	Zapewnianie rozwoju uzdolnień i zainteresowań
Pomoc w przygotowaniu do samodzielnego życia	Zapewnianie ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka
Ochrona przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie	Traktowanie dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej
Otrzymywanie informacji i wyrażanie opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego stopnia dojrzałości	Zapewnianie dostępu do przysługujących mu świadczeń zdrowotnych
Ochrona przed poniżającym traktowaniem i karaniem	
Poszanowanie tożsamości religijnej i kulturowej	
Dostęp do informacji dotyczących jego pochodzenia	

1.2 Obowiązki rodziny zastępczej w stosunku do rodziny biologicznej dzieci w pieczy zastępczej

W tekście ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poza stwierdzeniem, że rodzina zastępcza ma obowiązek umożliwić dziecku kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, nie ma zapisów odnoszących się do sposobu współpracy między rodzicami biologicznymi a rodziną zastępczą. Z regulacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wynika, że współdziałanie takie powinno przypominać to, jakie ma miejsce pomiędzy rodzicami dziecka w sytuacji, gdy przebywa ono pod opieką jednego z rodziców.

Ogólnie rzecz biorąc, należy przyjąć zasadę, że **rodzina zastępcza jest zobowiązana do informowania rodziców biologicznych w sprawach związanych z edukacją, szeroko pojętą diagnostyką oraz leczeniem dzieci. Powinna też z nimi współdziałać w celu zapewnienia dziecku prawidłowej opieki.**

Pamiętaj!

W sytuacji gdy władza rodzicielska rodziców biologicznych jest jedynie ograniczona, to oni pozostają nadal opiekunami prawnymi powierzonego Ci dziecka. Oznacza to, że w przypadku niektórych spraw będą oni musieli podpisać stosowne zgody.

W przypadku braku możliwości uzyskania zgody od rodziców biologicznych - opiekunów prawnych - rodzina zastępcza będzie musiała wystąpić o zgodę sądu rodzinnego na dokonanie określonej czynności związanej z edukacją, diagnostyką czy też z leczeniem.

Rodzice zastępczy muszą zadbać o odpowiedni kontakt dziecka z jego rodziną biologiczną, przy czym umożliwianie tego kontaktu powinno być dokonywane z uwzględnieniem dobra dziecka. W każdym razie, kiedy rodzice zastępczy mają wątpliwości co do tego, czy kontakt z rodziną biologiczną jest zgodny z dobrem dziecka, mogą zwrócić się o wsparcie do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub złożyć do sądu rodzinnego wniosek o uregulowanie kontaktów.

1.3 Obowiązki rodziny zastępczej w stosunku do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Współpraca między rodziną zastępczą a organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej (jest to powiatowe centrum pomocy rodzinie, a w przypadku miast na prawach powiatu - miejski ośrodek pomocy rodzinie lub miejski ośrodek pomocy społecznej) przebiega w następujących obszarach.

- 1. Współtworzenie planu pomocy dziecku** umieszczonemu w pieczy zastępczej. Powstaje on dla każdego dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Dokument ten wyznacza ramy współpracy z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. W planie pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej uszczegóławiane są działania mające na celu poprawę dobrostanu dziecka oraz wskazywane są osoby odpowiedzialne za podjęcie konkretnych czynności. Taki plan tworzony jest przy udziale rodziny zastępczej przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, a w przypadku gdy rodzina zastępcza nie ma przydzielonego koordynatora - przez pracownika socjalnego zatrudnionego u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- 2. Udzielanie informacji** koordynatorowi rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownikowi socjalnemu na tematy związane z dzieckiem, kontaktami z rodziną biologiczną oraz we wszystkich tych obszarach, które mają wpływ na jakość opieki nad dzieckiem.

- 3. Obowiązek okresowego dostarczania dokumentów** (raz na 2 lata): zaświadczenia o stanie zdrowia oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (nie dotyczy spokrewnionych rodzin zastępczych).
- 4. Obowiązek systematycznego podnoszenia kwalifikacji**, w szczególności poprzez udział w szkoleniach.
- 5. Obowiązek uzyskania zgody** na kontynuowanie dotychczasowego zatrudnienia lub podjęcie dodatkowego zatrudnienia (dotyczy osób pełniących funkcję zawodowej rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka).
- 6. Uczestnictwo w zespole ds. oceny** sytuacji dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka dodatkowe obowiązki mogą wynikać z zapisów umowy o prowadzenie rodziny zastępczej zawodowej lub rodzinnego domu dziecka. Może to być np. zakaz występowania do sądu rodzinnego o przyjęcie dziecka bez uprzedniej zgody organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

2 Prawa rodziny zastępczej

2.1 Prawo do informacji o przyjmowanym dziecku

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo do uzyskania od organizatora rodzinnej pieczy zastępczej następujących informacji oraz dokumentów przyjmowanego dziecka:

- ▶ informacje dotyczące sytuacji prawnej dziecka,
- ▶ szczegółowe informacje o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym o rodzeństwie,
- ▶ odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku gdy któryś z rodziców nie żyje - odpis aktu zgonu zmarłego rodzica,
- ▶ orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej lub wniosek rodziców dziecka bądź osoby trzeciej o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej,
- ▶ dokumentacja o stanie zdrowia dziecka, w tym karta szczepień,
- ▶ dokumenty szkolne, w tym świadectwa,
- ▶ diagnoza psychofizyczna dziecka, w tym dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczność objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną albo leczeniem i rehabilitacją,
- ▶ plan pracy z rodziną biologiczną lub informacja o sytuacji rodziny biologicznej.

W przypadku gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka nie otrzyma któregoś z powyższych dokumentów, może się zwrócić do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z pisemną prośbą o przekazanie brakującej dokumentacji.

2.2 Prawo do wyrażenia zgody na przyjęcie konkretnego dziecka

Zgodnie z art. 36 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody odpowiednio rodziców zastępczych lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Ważne!

Pamiętaj, aby zapoznać się ze wszystkimi będącymi w posiadaniu organizatora rodzinnej pieczy zastępczej informacjami oraz dokumentami dziecka - tylko to gwarantuje podjęcie świadomej decyzji.

Z uwagi na fakt, że zgoda jest świadomym oświadczeniem woli, może ona zostać cofnięta, jeżeli z jakichkolwiek względów okazało się, że piecza nad konkretnym dzieckiem jest dla Ciebie zbyt trudna. Poinformuj o tym organizatora i sąd rodzinny - masz prawo cofnąć zgodę na umieszczenie dziecka u Ciebie.

2.3 Prawa quasi-pracownicze rodziców zastępczych zawodowych i prowadzącego rodzinny dom dziecka

Prawo do zawarcia umowy

Rodzice zastępczy niezawodowi mają prawo wystąpić do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z wnioskiem o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Starosta ma obowiązek podpisać umowę z rodziną zastępczą niezawodową, która ma pod opieką troje dzieci i posiada trzyletnie doświadczenie jako rodzina zastępcza niezawodowa. Umowa taka jest podpisywana w ramach limitu rodzin zastępczych określonego w programie rozwoju pieczy zastępczej danego powiatu (program jest opracowywany na trzyletnie okresy).

W przypadku gdy starosta odmówi - bez podania uzasadnionej przyczyny - podpisania umowy, rodzina zastępcza może wystąpić do sądu cywilnego z pozwem o zastępcze zawarcie umowy.

W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej o krótszym stażu umowa taka może być zawarta, jeżeli rodzina posiada pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Podobne uprawnienie do zawarcia umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka ma

rodzina zastępcza zawodowa posiadająca co najmniej trzyletnie doświadczenie oraz wychowująca sześcioro lub więcej dzieci. Na wniosek tej rodziny starosta ma obowiązek zawrzeć z nią umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. W przypadku gdy rodzina zawodowa ma krótszy staż lub gdy rodzina niezawodowa chce pełnić funkcję rodzinnego domu dziecka, starosta na wniosek rodziny podpisze stosowną umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka - o ile uzyska ona pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Starosta może podpisać umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka również z osobami, które nie wychowują dzieci w ramach pieczy zastępczej oraz nie mają żadnego stażu w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej - o ile posiadają one zaświadczenie kwalifikacyjne uprawniające do pełnienia funkcji rodziny zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

ELEMENTY UMOWY

RODZINA ZASTĘPCZA ZAWODOWA

Strony umowy

Cel i przedmiot umowy

Miejsce sprawowania pieczy

Sposób i zakres finansowania pieczy zastępczej

Liczba dzieci powierzonych rodzinie zastępczej

Maksymalna liczba dzieci, które można umieścić w rodzinie zastępczej

PROWADZENIE RODZINNEGO DOMU DZIECKA

Strony umowy

Cel i przedmiot umowy

Miejsce sprawowania pieczy

Sposób i zakres finansowania działalności rodzinnego domu dziecka, ze wskazaniem wysokości środków przeznaczonych na poszczególne cele

Liczba dzieci powierzonych prowadzącemu rodzinny dom dziecka

Maksymalna liczba dzieci, które można umieścić w danym rodzinnym domu dziecka

RODZINA ZASTĘPCZA ZAWODOWA

Gotowość do pełnienia funkcji rodziny zawodowej specjalistycznej/pogotowia rodzinnego

Gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego

Wysokość wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej oraz sposób jego wypłaty

Możliwość korzystania ze szkoleń oraz innych form podnoszenia kwalifikacji przez osoby tworzące rodzinę zastępczą

Zakres niezbędnej pomocy w razie choroby osób tworzących rodzinę zastępczą lub problemów z powierzonymi dziećmi

Warunki czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą, w szczególności związanego z wypoczynkiem

Wysokość kosztów utrzymania i eksploatacji lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym, w którym ma być pełniona funkcja rodziny zastępczej

Uprawnienia starosty w zakresie bieżącej kontroli wykonywania umowy

Czas, na jaki umowa została zawarta

Warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy

PROWADZENIE RODZINNEGO DOMU DZIECKA

Gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego

Wysokość wynagrodzenia przysługującego prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz sposób jego wypłaty

Możliwość korzystania ze szkoleń oraz innych form podnoszenia kwalifikacji przez prowadzącego rodzinny dom dziecka

Zakres niezbędnej pomocy w razie choroby prowadzącego rodzinny dom dziecka lub problemów z powierzonymi dziećmi

Warunki czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez prowadzącego rodzinny dom dziecka, w szczególności związanego z wypoczynkiem

Wysokość kosztów utrzymania i eksploatacji lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym, w którym ma być prowadzony rodzinny dom dziecka

Zasady rozliczania otrzymanych środków

Uprawnienia starosty w zakresie bieżącej kontroli wykonywania umowy

Wysokość i warunki przyznawania środków finansowych na remonty lub pokrycie kosztów związanych ze zmianą lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym, w którym ma być prowadzony rodzinny dom dziecka

Czas, na jaki umowa została zawarta

Warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy

Umowa - zarówno o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, jak i prowadzenie rodzinnego domu dziecka - jest umową cywilnoprawną, najczęściej jest to umowa zlecenie, rzadziej umowa o dzieło.

Co to oznacza?

Wszelkie ewentualne spory wynikające z umowy są rozstrzygane na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego i przez sądy cywilne.

Poniżej dokładniej omówimy poszczególne elementy umowy.

- ▶ **Strony umowy** - jeżeli umowa jest podpisywana przez osoby pozostające w związku małżeńskim, to wówczas obie te osoby są stronami zawartej umowy, przy czym wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka będzie przysługiwało tylko osobie wskazanej w umowie.
- ▶ **Cel i przedmiot umowy** - np. „w celu zapewnienia opieki dzieciom w ramach rodzinnej pieczy zastępczej”, przedmiot: np. „prowadzenie rodziny zastępczej zawodowej/rodzinnego domu dziecka”.
- ▶ **Miejsce sprawowania pieczy** - adres miejsca zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.
- ▶ **Sposób i zakres finansowania** - w tym punkcie znajdzie się informacja na temat tego, czy działalność jest pokrywana jedynie ze środków powiatu, czy na podstawie porozumienia między kilkoma powiatami (w przypadku gdy w pieczy pozostają dzieci finansowane przez różne jednostki).
- ▶ **Liczba dzieci powierzonych** - w tym punkcie wpisuje się liczbę dzieci pozostających aktualnie w pieczy osób zawierających umowę.
- ▶ **Maksymalna liczba dzieci** - przy uwzględnieniu gotowości osób sprawujących pieczę i ich warunków mieszkaniowych oraz predyspozycji wpisuje się maksymalną liczbę dzieci, które mogą być objęte pieczą.
- ▶ **Gotowość do pełnienia funkcji rodziny zawodowej specjalistycznej/pogotowia rodzinnego** - w przypadku zawierania umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej w umowie określa się, czy rodzina ma gotowość do pełnienia funkcji rodziny specjalistycznej dla:

- a. dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- b. dzieckiem umieszczonym w trybie postępowania z nieletnimi,
- c. małoletnią matką z dzieckiem.

W przypadku gdy rodzina zawodowa zastępcza ma gotowość do pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego, jest to wpisywane w umowie.

- ▶ **Gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego.**
- ▶ **Wysokość wynagrodzenia oraz sposób wypłaty** - zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż 4 100 zł, a rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego - nie mniej niż 5 084 zł. Często jednak o wysokości należnego wynagrodzenia rozstrzygają uchwały poszczególnych rad powiatu. Co do sposobu wypłaty - chodzi tu o częstotliwość, numer konta bankowego itp.
- ▶ **Możliwość korzystania ze szkoleń oraz innych form podnoszenia kwalifikacji** - rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka są zobowiązani do podnoszenia swoich kwalifikacji i w tym punkcie umowy obowiązek ten powinien zostać dookreślony.
- ▶ **Zakres niezbędnej pomocy w razie choroby lub problemów z powierzonymi dziećmi** - w tym punkcie zostanie określone, w jakim trybie i na jakich zasadach powiat zorganizuje opiekę nad dziećmi w razie nagłego zdarzenia losowego.
- ▶ **Warunki czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, w szczególności związanego z wypoczynkiem** - to informacja na temat tego, w jakich terminach należy poinformować organizatora o chęci skorzystania z przerwy w opiece nad dzieckiem.
- ▶ **Wysokość kosztów utrzymania i eksploatacji lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego** - umowa może określać limit

środków, wskazywać procent pokrycia wydatków lub sposób ich dokumentowania oraz przyznawania.

- ▶ **Zasady rozliczania otrzymanych środków** - ten zapis powinien się pojawić w umowie o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Może wskazywać np. to, kiedy wydawanie otrzymywanych środków wymaga rozliczania fakturami.
- ▶ **Uprawnienia starosty w zakresie bieżącej kontroli wykonywania umowy** - np. składanie comiesięcznych sprawozdań z opieki nad dziećmi.
- ▶ **Wysokość i warunki przyznawania środków finansowych na remonty lub pokrycie kosztów związanych ze zmianą lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym, w którym ma być prowadzony rodzinny dom dziecka** - ten zapis dotyczy tylko rodzinnych domów dziecka, którym prawo do takich środków gwarantuje ustawa. W tym punkcie powinna być wskazana maksymalna ilość środków oraz sposób ich rozliczania.
- ▶ **Czas, na jaki umowa została zawarta** - w przypadku rodziny zastępczej zawodowej minimalny okres, na jaki zawierana jest umowa, wynosi 4 lata, a w przypadku umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka jest to 5 lat.
- ▶ **Warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy** - w tym punkcie znajdzie się między innymi określenie okresu wypowiedzenia umowy.

Prawo do przerwy w sprawowaniu opieki

Uprawnienie to dotyczy osób pełniących funkcję zawodowej rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Mają one prawo do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem powierzonym w wymiarze 30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy.

Jak to wygląda w praktyce?

Rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka są zobowiązani do powiadomienia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o planowanym wycieczce co najmniej na 30 dni przed jego rozpoczęciem.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia powierzonym dzieciom opiekę w rodzinie pomocowej lub rodzinach pomocowych (jest to uzależnione od liczby dzieci pozostających pod opieką).

Rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka przekazują dzieci do rodziny pomocowej w dzień poprzedzający rozpoczęcie wycieczki.

Za czas przerwy w sprawowaniu opieki rodzinie zastępczej zawodowej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie w pełnej wysokości. Nie otrzymuje natomiast jedynie świadczeń na dziecko, gdyż te są przekazywane rodzinie pomocowej.

Prawo do zaliczenia stażu

To uprawnienie jest należne rodzinom zastępczym zawodowym i prowadzącym rodzinny dom dziecka. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej czas pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka wliczają się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych.

Co to oznacza w praktyce?

Lata pełnienia funkcji rodziny zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka zostaną uznane przy naliczaniu emerytury czy dodatku stażowego (w przypadku podjęcia pracy u pracodawcy, który taki dodatek wypłaca).

Prawo do zatrudnienia osoby do pomocy

Przysługuje ono zarówno rodzinom zastępczym niezawodowym, zawodowym, jak i prowadzącym rodzinny dom dziecka. W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej lub rodziny zastępczej zawodowej, w której przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek tej rodziny zatrudniana jest osoba do pomocy. Jeśli chodzi o rodzinny dom dziecka, uprawnienie to przysługuje wówczas, gdy jest w nim umieszczonych więcej niż 4 dzieci.

Jak to wygląda w praktyce?

Rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny składają do organizatora rodzinnej

pieczy zastępczej wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy. We wniosku możliwe jest określenie osoby, z którą ma zostać zawarta umowa. Zgodnie z przepisami prawa jako osoba do pomocy może być wskazany współmałżonek osoby tworzącej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową lub prowadzącego rodzinny dom dziecka (w przypadku form zawodowych ta osoba, która nie pobiera wynagrodzenia).

Osoba do pomocy może być zatrudniana w ramach umowy o pracę lub w formie umowy cywilnoprawnej. Do zakresu jej obowiązków należy pomoc w sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarczych. Wymiar czasu pracy takiej osoby nie został określony w ustawie i zależy od wewnętrznych regulacji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Warto tu wspomnieć, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobę do pomocy można zatrudnić również na wniosek rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka obejmujących opieką mniejszą liczbę dzieci - np. w przypadku opieki nad dzieckiem poważnie chorym.

Prawo do korzystania z pomocy wolontariuszy

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka przy wykonywaniu swoich zadań związanych z opieką nad dziećmi, zapewnianiem im rozwoju uzdolnień czy aktywnego czasu wolnego ma prawo korzystać z pomocy wolontariuszy. Powinna ona zostać zapewniona przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Jak to wygląda w praktyce?

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka informuje organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o potrzebie skorzystania z pomocy wolontariuszy. On zaś powinien w tej sytuacji nawiązać współpracę z lokalnie działającymi organizacjami pozarządowymi, które są w stanie zapewnić taką pomoc, lub pozyskać wolontariuszy we własnym zakresie. Zakres pomocy świadczonej na rzecz rodziny zastępczej przez wolontariusza jest uwarunkowany umową zawartą między wolontariuszem a organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Prawo do opieki koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo do opieki koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do przydzielenia koordynatora konieczny jest wniosek rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

W czym pomoże koordynator?

Zgodnie z zapisami ustawy do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należą:

- ▶ udzielanie pomocy w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- ▶ przygotowanie - we współpracy z rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka - planu pomocy dziecku,
- ▶ pomoc rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązywaniu wzajemnych kontaktów,
- ▶ pomoc w dostępie do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- ▶ zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną (tzw. wolnych prawnie - czyli tych, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej),
- ▶ udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej.

Koordynator jest również swego rodzaju łącznikiem pomiędzy rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka nie złożą wniosku o objęcie ich opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, wówczas jego obowiązki wykonuje pracownik socjalny zatrudniony u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

3 Świadczenia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka

Świadczenia, które zgodnie z prawem należą się rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, należy podzielić na te o charakterze **obligatoryjnym i fakultatywnym**.

Świadczenia obligatoryjne to taka kategoria świadczeń, które rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka muszą otrzymać, gdyż ich wypłatę gwarantuje ustawa i organizator rodzinnej pieczy zastępczej musi mieć je zabezpieczone w budżecie. Wypłacane są one bezpośrednio na utrzymanie dzieci w pieczy. Podlegają one rewaloryzacji na podstawie odpowiedniego wskaźnika. Obecna wysokość świadczeń wynika z Obwieszczenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej (Monitor Polski z 2023 r. poz. 296).

Wysokość **świadczeń fakultatywnych** jest uzależniona od posiadania w budżecie powiatu środków finansowych. Tryb ich przyznawania oraz wysokość są najczęściej regulowane przez dokumenty wewnętrzne organizatora (regulaminy, zarządzenia, uchwały).

Istnieje również trzecia kategoria świadczeń - przyznanie środków na pokrycie utrzymania lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz świadczenie na remont. W niektórych bowiem wypadkach mają one charakter obligatoryjny, a w innych - są fakultatywne.

Rodzina zastępcza zwraca się z wnioskiem o przyznanie świadczenia do powiatowego centrum pomocy rodzinie (miejskiego ośrodka pomocy społecznej) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania. Po przeanalizowaniu wniosku organ wydaje decyzję administracyjną, czyli na piśmie powiadamia rodzinę zastępczą, czy przyznał świadczenie, czy też odmówił jego przyznania.

W przypadku gdy nie zgadzasz się:

- ▶ ze sposobem naliczenia świadczenia,
- ▶ z odmową przyznania świadczenia,

masz prawo wnieść odwołanie od decyzji administracyjnej przyznającej świadczenie. Wnosi się je do samorządowego kolegium odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję, w terminie 14 dni od dnia, w którym otrzymałeś decyzję. Odwołanie to nie ma żadnej określonej formy - wystarczy, że wskażesz, z czym się nie zgadzasz i dlaczego uważasz, że wydana decyzja powinna zostać zmieniona. Postępowanie odwoławcze jest wolne od jakichkolwiek opłat.

3.1 Świadczenia obligatoryjne

Rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługują na każde umieszczone dziecko następujące świadczenia.

Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka

Jest ono wypłacane na każde dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej - ma pokryć koszty jego utrzymania. Jego wysokość jest jednak niższa w przypadku spokrewnionej rodziny zastępczej. I tak na każde dziecko umieszczone w pieczy zastępczej rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje miesięcznie świadczenie w następującej wysokości:

- ▶ **899 zł** - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej; wysokość świadczenia dla rodziny zastępczej spokrewnionej jest niższa z uwagi na przyjęcie przez ustawodawcę, że pieczę zastępczą w ramach rodziny spokrewnionej sprawują osoby, na których ciąży obowiązek alimentacyjny wobec małoletniego,
- ▶ **1361 zł** - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej niezawodowej, rodzinie zastępczej zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka.

Dodatek dla dziecka niepełnosprawnego

W przypadku dziecka, które legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności, rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymują dodatek w wysokości 274 zł miesięcznie z tytułu zwiększonych kosztów utrzymania.

Dodatek na dziecko umieszczone w trybie ustawy o postępowaniu z nieletnimi

W przypadku umieszczenia w specjalistycznej zawodowej rodzinie zastępczej dziecka na podstawie ustawy o postępowaniu z nieletnimi na dziecko takie przysługuje dodatek w wysokości 274 zł miesięcznie.

Powyższe świadczenia finansowe są przyznawane na wniosek rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Co do zasady formularze stosownych wniosków znajdują się u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Świadczenia są przyznawane za okres od dnia faktycznego umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej do dnia faktycznego opuszczenia jej przez dziecko (czyli od daty zamieszkania dziecka w rodzinie zastępczej - nie zawsze jest to data tożsama z datą wydania postanowienia przez sąd).

3.2 Świadczenia fakultatywne

Jest to grupa świadczeń, które mogą zostać przyznane na wniosek rodziny zastępczej i prowadzącego rodzinny dom dziecka. Obejmują one:

1. dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania.
2. świadczenie jednorazowe z tytułu potrzeb przyjmowanego dziecka.
3. koszty związane z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo.

Dofinansowanie do wypoczynku dziecka oraz **świadczenie jednorazowe z tytułu potrzeb przyjmowanego dziecka** - są to świadczenia fakultatywne. Sposób i tryb przyznawania może być określony w dokumentach wewnętrznych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Regulacje takie wskazują maksymalną kwotę dofinansowania, wzór wniosku i sposób dokumentowania poniesionych wydatków. Ważne jest to, iż z reguły świadczenia te refinansują wydatki poniesione przez rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka. W przypadku potrzeb przyjmowanego dziecka należy dokonywać te wydatki po umieszczeniu dziecka w rodzinie lub rodzinnym domu dziecka.

Koszty związane z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - to także świadczenia o charakterze fakultatywnym. Jeżeli np. dziecko wymaga kosztownej diagnostyki, zepsuła się pralka, mieszkanie zostało zalane itp., wówczas rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka może złożyć wniosek o przyznanie pomocy finansowej z tym związanej. W przypadku prowadzącego rodzinny dom dziecka świadczenie to jest obligatoryjne, zaś wysokość, do jakiej mogą być wypłacone z jego tytułu środki, jest określona w umowie o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego lub budynku jednorodzinnego, w którym sprawowana jest piecza zastępcza

Rodzina zastępcza niezawodowa lub rodzina zastępcza zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku

wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym na:

- ▶ czynsz (opłaty z tytułu najmu),
- ▶ opłaty za energię elektryczną,
- ▶ opłaty za energię cieplną,
- ▶ opał,
- ▶ wodę,
- ▶ gaz,
- ▶ odbiór nieczystości stałych i płynnych,
- ▶ dźwig osobowy,
- ▶ antenę zbiorczą,
- ▶ abonament radiowy i telewizyjny,
- ▶ usługi telekomunikacyjne,
- ▶ opłaty związane z kosztami eksploatacji.

Środki te są wypłacane w wysokości proporcjonalnej do liczby osób tworzących rodzinę zastępczą oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Jak jest to wyliczane?

Wszystkie wydatki poniesione przez rodzinę zastępczą niezawodową lub zawodową są sumowane. Potem są dzielone przez liczbę wszystkich osób zamieszkujących wspólnie w miejscu sprawowania pieczy. Następnie wynik tego dzielenia jest mnożony przez liczbę osób tworzących rodzinę zastępczą oraz ich podopiecznych.

Np. w rodzinie zastępczej zawodowej przebywa aktualnie 3 dzieci. W domu tym mieszka również 2 dzieci biologicznych rodziców zastępczych oraz matka taty zastępczego, czyli w sumie zamieszkuje 8 osób. Rodzina zastępcza z tytułu wyżej wymienionych opłat w czerwcu poniosła wydatki w wysokości 3200 zł. Oznacza to, że przysługuje jej dofinansowanie w wysokości 2000 zł (bo: $3200 / 8 = 400$, $400 \times 5 = 2000$ zł).

W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej świadczenie powyższe jest świadczeniem fakultatywnym, chyba że w rodzinie zastępczej zawodowej przebywa co najmniej 4 dzieci - wtedy należy się ono, o ile wniosek taki zostanie pozytywnie zaopiniowany przez koordynatora rodzinnej pieczy

zastępczej (potwierdzi on zasadność poniesionych kosztów).

Z uwagi na fakt, że w przypadku rodziny zastępczej zawodowej świadczenie na remont jest fakultatywne, w ustawie wskazano, że w umowie dotyczącej pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej powinny znaleźć się zapisy na temat nie tylko zwrotu kosztów utrzymania, lecz także środków związanych z eksploatacją oraz bieżącą konserwacją lokalu. Oznacza to, że koszty związane z drobnymi naprawami i utrzymaniem lokalu (budynku jednorodzinny) w stanie nie pogorszonym również obciążają organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku rodzinnego domu dziecka przyznanie środków na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jest gwarantowane umową o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Sposób wyliczania wysokości świadczenia jest taki sam.

Sposób wyliczania środków finansowych przyznawanych rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka został szczegółowo opisany w art. 83 ust. 2 oraz art. 84 pkt 1) Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W związku z tym uchwały organów powiatu lub miasta

bądź inne akty prawa miejscowego określające limity lub ryczałty dla rodzin zastępczych czy prowadzących rodzinny dom dziecka są sprzeczne z prawem.

Świadczenie na pokrycie kosztów remontu lokalu mieszkalnego w domu wielorodzinnym lub budynku mieszkalnego

Świadczenie na pokrycie kosztów remontu lokalu mieszkalnego w domu wielorodzinnym lub budynku mieszkalnego jest świadczeniem fakultatywnym, które może być przyznane rodzinie zastępczej zawodowej. To świadczenie służy pokryciu kosztów niezbędnego remontu, nie częściej niż raz w roku.

Prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo do tożsamego świadczenia, z tym że w jego przypadku jest to świadczenie obligatoryjne, przyznawane na zasadach i w wysokości określonych w umowie o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Dodatkowo oprócz pokrycia kosztów remontu prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo otrzymać środki związane z zamianą zajmowanego mieszkania lub budynku jednorodzinny.

3.3 Podsumowanie

RODZAJE ŚWIADCZEŃ I ZAKRES ICH PRZYSŁUGIWANIA

ŚWIADCZENIE	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzinny dom dziecka	Tymczasowa rodzina zastępcza
Na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	Obligatoryjne	Obligatoryjne	Obligatoryjne	Obligatoryjne	Obligatoryjne
Dodatek dla dziecka niepełnosprawnego	Obligatoryjne	Obligatoryjne	Obligatoryjne	Obligatoryjne	Obligatoryjne
Dodatek na dziecko umieszczone w trybie ustawy o postępowaniu z nieletnimi			Obligatoryjne		
Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	Fakultatywne	Fakultatywne	Fakultatywne	Fakultatywne	
Jednorazowe z tytułu potrzeb przyjmowanego dziecka	Fakultatywne	Fakultatywne	Fakultatywne	Fakultatywne	
Z tytułu zdarzeń losowych i innych	Fakultatywne	Fakultatywne	Fakultatywne	Obligatoryjne	
Na utrzymanie lokalu mieszkalnego		Fakultatywne	Fakultatywne/ obligatoryjne	Obligatoryjne	
Na pokrycie kosztów remontu			Fakultatywne	Obligatoryjne	
na pokrycie kosztów remontu			Fakultatywnie	Obligatoryjne	

4 Współdziałanie z organami administracji samorządowej i sądami

4.1 Zespoły do spraw oceny sytuacji dziecka

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w celu:

- ▶ ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka,
- ▶ analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną,
- ▶ modyfikowania planu pomocy dziecku,
- ▶ monitorowaniae procedur adopcyjnych (w przypadku dzieci w procedurze adopcyjnej),
- ▶ oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb,
- ▶ oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- ▶ ewentualnej konieczności umieszczenia dziecka w placówce resocjalizacyjnej, leczniczej czy pomocy społecznej (np. domu pomocy społecznej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapeutycznym).

Zespół do spraw oceny sytuacji dziecka w pieczy zastępczej jest powoływany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej nie rzadziej niż raz na pół roku (w przypadku dziecka do lat 3 raz na 3 miesiące). Ma on na celu na bieżąco omawiać realizację programu pomocy dziecku, monitorować możliwość powrotu do rodziny biologicznej, wypracowywać nowe cele i sposoby pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy. Udział w takim zespole powinny brać wszystkie osoby mające decydujący wpływ na dobrostan dziecka.

W szczególności ocena sytuacji dziecka w pieczy zastępczej jest dokonywana przy udziale:

- ▶ rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- ▶ psychologa,
- ▶ pedagoga,
- ▶ asystenta rodziny (o ile współpracuje z rodzicami biologicznymi dziecka, a ci nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej),
- ▶ przedstawiciela ośrodka adopcyjnego (w przypadku dzieci zakwalifikowanych do adopcji),
- ▶ koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- ▶ rodziców dziecka (o ile nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej),

Ponadto w ocenie sytuacji mogą brać również udział:

- ▶ przedstawiciele sądu właściwego (kurator, sędzia rodzinny),
- ▶ przedstawiciele policji,
- ▶ nauczyciele dziecka,
- ▶ osoby bliskie dziecku,
- ▶ przedstawiciele fundacji, stowarzyszeń, które zajmują się problematyką dziecka oraz rodziny.

Po ocenie sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułuje na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej i przekazuje ją do sądu, zaś w przypadku dziecka z uregulowaną sytuacją prawną - również do właściwego ośrodka adopcyjnego.

4.2 Wnioski i sprawozdania

Prawo do składania wniosków do sądu oraz obowiązek składania sprawozdań są uzależnione tak naprawdę od sytuacji prawnej dziecka. W przypadku gdy rodzice dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej są tylko ograniczeni w prawach rodzicielskich, wówczas to oni są uprawnieni do reprezentacji dziecka.

Niezależnie od powyższego jednak rodzic zastępczy i prowadzący rodzinny dom dziecka mają obowiązek współdziałać z sądem rodzinnym dla dobra dziecka.

Za każdym razem, gdy masz wrażenie, że podjęcie przez sąd konkretnego działania jest zgodne z dobrem dziecka, możesz złożyć stosowny wniosek. Jeżeli sąd uzna, że sytuacja wymaga podjęcia działań – podejmie postępowanie z urzędu. O tym, czy w danej sytuacji będziesz stroną takiego postępowania, zostaniesz poinformowany przez sąd.

Jakie wnioski możesz składać do sądu?

- ▶ uregulowanie kontaktów z rodzicami biologicznymi,
- ▶ zgoda na urlopowanie dziecka do rodziny biologicznej,
- ▶ uregulowanie sytuacji prawnej dziecka umieszczonego w Twojej pieczy,

4.3 Opieka prawna

W przypadku gdy podczas pobytu u Ciebie dziecka jego rodzice biologiczni zostaną pozbawieni władzy rodzicielskiej, sąd wyznaczy dla dziecka opiekuna prawnego. Zgodnie z zapisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego postępowanie o ustanowienie opiekuna prawnego wszczynane jest z urzędu. Gdy dziecko jest umieszczone w pieczy rodzinnej, opiekunami prawnymi w pierwszym rzędzie wyznaczani są rodzice zastępczy lub prowadzący rodzinny dom dziecka. Jeżeli jednak chcesz mieć gwarancję, że na pewno tak będzie, lub zależy Ci na przyśpieszeniu wyznaczenia Cię opiekunem prawnym, możesz złożyć do sądu odpowiedni wniosek.

W przypadku gdy jesteś opiekunem prawnym dziecka, to Ty jesteś uprawniony do jego reprezentacji. Opieka prawna została skonstruowana w ten sposób, by zapewnić możliwość reprezentowania dziecka w sprawach codziennego życia. Czasem opiekun prawny będzie potrzebował dodatkowej zgody sądu rodzinnego w celu przeprowadzenia konkretnej czynności prawnej.

- ▶ zgoda na wyrobienie dziecku paszportu lub dowodu osobistego.

Jak napisać taki wniosek?

1. Podaj swoje dane jako osoby wnoszącej o rozstrzygnięcie.
2. Podaj dane rodziców biologicznych dziecka.
3. Napisz, o co prosisz sąd i jakiego rozstrzygnięcia oczekujesz.
4. Pamiętaj: sąd może Cię wezwać do uzupełnienia Twojego wniosku.

Innym sposobem współdziałania jest udzielanie informacji na wezwanie sądu rodzinnego. Pamiętaj, że za każdym razem, gdy sąd zwróci się o to do Ciebie, masz obowiązek udzielenia wyczerpującej informacji lub udostępnienia odpowiednich dokumentów.

Formą współdziałania z sądem rodzinnym są również – przeprowadzane na zlecenie sądu – wywiady kuratora lub pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej.

Upraszczając, będą to sprawy „większego kalibru” – np. sprzedaż nieruchomości należącej do dziecka czy zgoda na uznanie ojcostwa przez ojca biologicznego dziecka.

Jako opiekun prawny będziesz zobowiązany do składania do sądu rodzinnego okresowych sprawozdań (częstotliwość wskazana jest w postanowieniu o ustanowieniu opieki prawnej). Co do zasady sądy wysyłają wezwania do złożenia sprawozdania, wraz z określeniem, o jakie informacje występują.

Pamiętaj! Jako rodzic zastępczy nie możesz odmówić udzielenia informacji niezbędnych do przeprowadzenia wywiadu, gdyż jego przeprowadzenie jest niezbędne dla sądu do podjęcia określonych rozstrzygnięć.

4 | Uprawnienia rodziców zastępczych w kontekście innych zapisów ustawowych

---

Jakie informacje znajdziesz w tym rozdziale?

- ▶ W jakich sytuacjach rodzina zastępcza może reprezentować dziecko w niej umieszczone?
- ▶ Jakie uprawnienia ma opiekun prawny dziecka?
- ▶ Czy rodzice zastępczy są uprawnieni do urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego?
- ▶ Jakie rodzaje świadczeń rodzinnych może pobierać rodzina zastępcza?
- ▶ Czy rodzina zastępcza, która nie jest opiekunem prawnym, może zapisać dziecko do placówki oświatowej, pójść z nim do lekarza lub zdiagnozować je psychologicznie?
- ▶ Jak wygląda umieszczenie dziecka z pieczy w szpitalu psychiatrycznym?

1 Zakres reprezentacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

Zakres reprezentacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka został dookreślony w zapisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Rodzina zastępcza i prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo i obowiązek reprezentować dziecko w sprawach związanych z wykonywaniem bieżącej pieczy, opieką i wychowaniem oraz w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokajanie jego potrzeb. Również rozwiązania ustawowe regulujące poszczególne dziedziny życia zrównują w niektórych przypadkach uprawnienia rodziców zastępczych i rodziców biologicznych. Ten zapis oraz uregulowania innych ustaw sprawiają, że rodzic zastępczy lub prowadzący rodzinny dom dziecka, który nie jest opiekunem prawnym dziecka, w codziennych sprawach związanych z opieką i wychowaniem nie powinien napotykać większych trudności.

W sytuacji braku opieki prawnej, gdy szczegółowe przepisy prawa wymagają działania przedstawiciela ustawowego (rodzic biologiczny) lub opiekuna prawnego, istnieją rozwiązania umożliwiające dokonanie poszczególnych czynności za zgodą sądu rodzinnego.

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka mogą wystąpić do sądu z wnioskiem o wydanie zgody na dokonanie określonej czynności. Sytuacje takie są na szczęście niezbyt częste i dla prawidłowej opieki nad dzieckiem zakres reprezentacji określony w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym jest wystarczający

Opiekun prawny jest ustanawiany w przypadku:

- ▶ odebrania rodzicom władzy rodzicielskiej,
- ▶ zawieszenia władzy rodzicielskiej.

Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia sądu rodzinnego o pozbawieniu lub zawieszeniu władzy rodzicielskiej rodzice biologiczni przestają być przedstawicielami ustawowymi dziecka, a tym samym dziecko jest pozbawione opieki prawnej.

W takiej sytuacji koniecznym jest ustanowienie opieki dla małoletniego.

W sytuacji, gdy dziecko umieszczone jest w pieczy rodzinnej, sąd powierza sprawowanie opieki, przede wszystkim rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka. Teoretycznie powinno to nastąpić w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia o odebraniu lub zawieszeniu władzy rodzicielskiej (zawieszeniu), jednak z uwagi na duże obłożenie sprawami sądów rodzinnych procedura ustanowienia opieki prawnej może się wydłużyć nawet do kilku miesięcy.

Dla przyspieszenia postępowania w sprawie wyznaczenia opiekuna prawnego rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka mogą sami złożyć wniosek do sądu rodzinnego o ustanowienie ich opiekunem prawnym powierzonego dziecka - w. Wniosek taki należy złożyć po uprawomocnieniu się orzeczenia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej (lub zawieszeniu) władzy rodzicielskiej.

Pamiętaj, że zgodnie z zapisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka nie przysługuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji opiekuna prawnego.

Zarówno opieka prawna, jak i reprezentacja wynikająca z bycia opiekunem zastępczym trwa do chwili, kiedy dziecko osiągnie pełnoletność (ukończy 18. rok życia) lub władza rodzicielska w stosunku do niego zostanie przywrócona (lub ustana przyczyny zawieszenia tej władzy).

ZAKRES REPREZENTACJI DZIECKA

OPIEKUN ZASTĘPCZY

- ▶ reprezentacja w zakresie spraw związanych z bieżącą opieką
- ▶ zgoda sądu lub przedstawiciela ustawowego na pozostałe czynności

OPIEKUN PRAWNY

- ▶ szeroki zakres reprezentacji
- ▶ zezwolenie sądu opiekuńczego we wszystkich ważniejszych sprawach

PRZEDSTAWICIEL USTAWOWY (rodzic biologiczny)

- ▶ szeroki zakres reprezentacji
- ▶ brak ingerencji sądu (poza sytuacjami wskazanymi wprost w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym)

Reasumując: w przypadku rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka zdarzają się sytuacje, gdy przepis prawa szczególnego nakłada obowiązek podpisania zgody przez opiekuna prawnego. Wtedy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka występuje do sądu rodzinnego o zgodę na określoną czynność.

W przypadku gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka są opiekunami prawnymi dziecka, zgoda sądu rodzinnego będzie wymagana według przepisów prawa „w ważniejszych sprawach”. Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie dookreśla, jaka kategoria spraw wymaga zgody sądu. Na pewno będą to kwestie związane z majątkiem dziecka (np. sprzedaż mieszkania należącego do dziecka, przyjęcie lub odrzucenie spadku w imieniu dziecka).

2 Alimenty dla dziecka powierzonego

Dziecko umieszczone w pieczy zastępczej jest uprawnione do otrzymywania alimentów od osób najbliższych (rodziców, ewentualnie dziadków lub rodzeństwa). Zgodnie z przepisami prawa kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej musi dochodzić świadczeń alimentacyjnych, w przypadku gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok.

Uprawnienie do złożenia pozwu o alimenty przysługuje również rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka. Pamiętaj jednak o tym, że jest to Twoje uprawnienie, a nie obowiązek.

Jak przygotować się do złożenia pozwu o alimenty?

W celu prawidłowego wskazania wysokości alimentów, o jakie będziesz wnosić dla swojego podopiecznego (samodzielnie lub za pośrednictwem kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie), należy sporządzić zestawienie wydatków. Najlepiej przez okres około 3 miesięcy spisywać sobie, ile pieniędzy

przeznaczasz na wyżywienie dziecka, jego ubiór, rozrywkę, rozwój zainteresowań, leczenie, a także jaką kwotę musisz zabezpieczyć miesięcznie, by zorganizować dziecku wyjazd wakacyjny czy też zimowisko. Nie muszą być to dokładne kwoty - wystarczy, że orientacyjnie określisz, ile co kosztuje.

Aby złożyć samodzielnie wniosek o alimenty, będziesz potrzebować aktu urodzenia dziecka, kopii postanowienia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej lub o opiece prawnej.

Ważne!

Do alimentacji dziecka zobowiązani są rodzice biologiczni nawet w sytuacji, gdy są pozbawieni władzy rodzicielskiej.

Dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma również prawo do dziedziczenia po członkach swojej rodziny biologicznej (dziadkach, rodzicach) niezależnie od pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej.

3 Uprawnienia rodzicielskie opiekuna zastępczego wynikające z Kodeksu pracy (uprawniona rodzina zastępcza niezawodowa lub rodzina zastępcza spokrewniona)

3.1 Urlop macierzyński

Zgodnie z zapisami Kodeksu pracy (art. 183) pracownik, który przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza (z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka), ma prawo do urlopu na warunkach **urlopu macierzyńskiego w wymiarze:**

- ▶ 20 tygodni - w przypadku przyjęcia jednego dziecka
- ▶ 31 tygodni - w przypadku przyjęcia dwojga dzieci,
- ▶ 33 tygodnie - w przypadku przyjęcia trojga dzieci,
- ▶ 35 tygodni - w przypadku przyjęcia czworga dzieci,
- ▶ 37 tygodni - w przypadku przyjęcia pięciorga lub większej liczby dzieci.

Urlop ten jest należny **w przypadku przyjęcia dziecka poniżej 7. roku życia**, a w przypadku przyjęcia do rodziny dziecka z **orzeczoną odroczone obowiązkami szkolnymi - do ukończenia przez niego 10. roku życia**.

Jeśli do rodziny zastępczej trafi dziecko tuż przed 7. urodzinami (ewentualnie 10. w przypadku dziecka o odroczone obowiązkami szkolnymi), wówczas urlop macierzyński należy się w wymiarze 9 tygodni.

3.2 Urlop rodzicielski

Rodzicom zastępczym przysługuje również **urlop rodzicielski** w wymiarze:

- ▶ 32 tygodni w przypadku przyjęcia jednego dziecka,
- ▶ 34 tygodni w przypadku przyjęcia dwojga lub większej liczby dzieci.

Za okres wyżej wymienionych urlopów przysługuje zasiłek macierzyński w wysokości 80% wynagrodzenia

(w przypadku gdy osoba uprawniona od razu występuje z wnioskiem o udzielenie urlopu rodzicielskiego) lub 100% wynagrodzenia za okres urlopu macierzyńskiego i 60% za okres urlopu rodzicielskiego (w przypadku gdy pracownik złoży wniosek o taki sposób wypłaty lub złoży wniosek o urlop rodzicielski w czasie trwania urlopu macierzyńskiego).

4 Uprawnienia wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest przesłanką negatywną do przyznania świadczeń określonych w Ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Od zasady tej jednak możliwe są niżej opisane wyjątki, które wynikają z natury zasiłków należnych dziecku lub jego opiekunom.

- ▶ **Świadczeniami, które po spełnieniu ustawowych przesłanek mogą być przyznane opiekunom zastępczym**, są: jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka - tzw. becikowe,

- ▶ świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne,
- ▶ świadczenie rodzicielskie - tzw. kosiniakowe.

Wszystkie niżej opisane świadczenia są wypłacane przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej. W ośrodkach tych udostępniane są zarówno wnioski, które należy wypełnić, jak i szczegółowe informacje dotyczące wymaganych dokumentów, od których złożenia uzależnione jest przyznanie wnioskowanego świadczenia.

4.1 Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (uprawniony opiekun prawny) (tzw. becikowe)

Jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka - **tzw. becikowe** - przyznaje się rodzicom, opiekunowi faktycznemu (na gruncie ustawy o świadczeniach rodzinnych jest to osoba, która wystąpiła do sądu o przysposobienie dziecka) lub opiekunowi prawnemu dziecka.

Warunkiem możliwości ubiegania się przez rodzinę zastępczą o przyznanie „becikowego” jest posiadanie

opieki prawnej nad dzieckiem umieszczonym w jej pieczy zastępczej. Nie ma przy tym znaczenia, czy piecza ta jest sprawowana w formie rodziny spokrewnionej, niezawodowej, czy też zawodowej. O przyznanie świadczenia należy się zwrócić do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania ośrodka pomocy społecznej w ciągu 12 miesięcy od dnia uzyskania opieki prawnej.

4.2 Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne (uprawnione rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka)

Jeśli chodzi o **zasiłek pielęgnacyjny**, to podlega on następującym zasadom:

- ▶ jest przyznawany na częściowe pokrycie wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- ▶ przysługuje: niepełnosprawnemu dziecku (do ukończenia 16. roku życia), osobie niepełnosprawnej powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osobie

powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność ta powstała w dzieciństwie (tzn. do ukończenia 21. roku życia),

- ▶ podstawą prawną do złożenia wniosku o przyznanie zasiłku pielęgnacyjnego przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka jest art. 23 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- ▶ aktualna jego wysokość wynosi 215,84 zł.

W przypadku **świadczenia pielęgnacyjnego** obowiązują zaś następujące reguły:

- ▶ przysługuje rodzinie zastępczej (również zawodowej) oraz osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka,
- ▶ obowiązuje w przypadku sprawowania opieki nad dzieckiem do 18. roku życia legitymującym się:
  - a) orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub
  - b) orzeczeniem niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej

egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,

- ▶ kwota świadczenia pielęgnacyjnego w przypadku opieki nad większą liczbą dzieci legitymujących się powyższymi orzeczeniami jest podnoszona o 100% na każde uprawnione dziecko (tzn. kwotę świadczenia pielęgnacyjnego mnożymy przez liczbę uprawnionych dzieci pozostających pod opieką rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka),
- ▶ wysokość świadczenia pielęgnacyjnego wynosi obecnie 2458 zł.

4.3 Świadczenie rodzicielskie – tzw. kosiniakowe (uprawniona rodzina zastępcza spokrewniona oraz rodzina zastępcza niezawodowa)

Świadczenie rodzicielskie – **tzw. kosiniakowe** – jest wypłacane w miejsce zasiłku macierzyńskiego osobom, które w dniu objęcia dziecka opieką nie miały uprawnień pracowniczych – a co za tym idzie: nie mogły przejść na urlop macierzyński.

Świadczenie rodzicielskie w wysokości 1000 zł jest wypłacane rodzinie zastępczej spokrewnionej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przez okres:

- ▶ 52 tygodni – w przypadku objęcia opieką jednego dziecka,

- ▶ 65 tygodni – w przypadku objęcia opieką 2 dzieci,
- ▶ 67 tygodni – w przypadku objęcia opieką 3 dzieci,
- ▶ 69 tygodni – w przypadku objęcia opieką 4 dzieci,
- ▶ 71 tygodni – w przypadku objęcia opieką 5 dzieci.

Świadczenie przysługuje rodzicowi zastępczemu od dnia objęcia dziecka lub dzieci opieką, nie dłużej jednak niż do dnia ukończenia przez dziecko 7. roku życia, a w przypadku dziecka z odroczonym obowiązkiem szkolnym – 10. roku życia.

4.4 Podsumowanie

FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ A ŚWIADCZENIA

	Zasiłek pielęgnacyjny	Świadczenie pielęgnacyjne	Świadczenie rodzicielskie (tzw. kosiniakowe)
Rodzina zastępcza spokrewniona	✓	✓	✓
Rodzina zastępcza niezawodowa	✓	✓	✓
Rodzina zastępcza zawodowa	✓	✓	
Prowadzący rodzinny dom dziecka	✓	✓	

Ważne!

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (tzw. becikowe) - uprawnione są rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka pod warunkiem sprawowania opieki prawnej.

5 Uprawnienia do świadczenia z programu „Dobry Start” (tzw. 300+)

Świadczenie Dobry Start przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole do 20. roku życia (w przypadku dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 24. roku życia).

Wniosek składa się między 1 lipca a 30 listopada do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem:

- ▶ portalu informacyjno-usługowego Emp@tia,
- ▶ bankowości internetowej,
- ▶ portalu PUE ZUS.

Wniosek składa rodzina zastępcza - bez względu na jej formę oraz niezależnie od sprawowanej opieki prawnej. Należy do niego dołączyć zaświadczenia o sprawowaniu pieczy zastępczej nad dzieckiem, którego wniosek dotyczy. Stosowne zaświadczenia wystawia powiatowe centrum pomocy rodzinie (miejski ośrodek pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu).

6 Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka na każde dziecko do 18. roku życia.

Wniosek należy złożyć do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem:

- ▶ portalu informacyjno-usługowego Emp@tia,
- ▶ bankowości internetowej,

- ▶ portalu PUE ZUS.

Do wniosku należy dołączyć zaświadczenia o sprawowaniu pieczy zastępczej nad dzieckiem, którego wniosek dotyczy. Stosowne zaświadczenia wystawia powiatowe centrum pomocy rodzinie (miejski ośrodek pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu).

7 Ustawa „Za życiem” – jednorazowe świadczenie pieniężne

Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” uprawnia opiekunów prawnych dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu - powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu - do ubiegania się o jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł.

Obowiązują tu następujące zasady:

- ▶ świadczenie wypłaca ośrodek pomocy społecznej,

- ▶ konieczne jest posiadanie przez dziecko zaświadczenia lekarskiego uprawniającego do pomocy z tytułu ustawy „Za życiem”,
- ▶ wniosek należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką prawną,
- ▶ świadczenie jest należne opiekunowi prawnemu bez względu na to, czy było wcześniej wypłacone rodzicom dziecka.

8 Diagnostyka medyczna oraz leczenie dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej

Diagnostyka oraz leczenie dziecka są jednymi z podstawowych obowiązków rodziny zastępczej i prowadzącego rodzinny dom dziecka. Zgodnie z zapisami ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo do przeprowadzania diagnostyki oraz leczenia dziecka niezależnie od posiadanej opieki prawnej. Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta posługuje się pojęciem „opiekun faktyczny”. Zgodnie z jej zapisami „opiekunem faktycznym jest każda osoba opiekująca się dzieckiem na stałe, o ile obowiązek opieki nie wynika z obowiązku ustawowego”. Oznacza to, że osoby tworzące dla dziecka rodzinną pieczę zastępczą mają prawo do udzielania zgody na wszelką diagnostykę oraz leczenie, które nie wymagają zgody opiekuna prawnego.

Zakres tych czynności będzie obejmował badania diagnostyczne krwi i moczu, diagnostykę obrazową, w tym USG, wszelką pomoc udzielaną w gabinecie lekarza dentystry i lekarza pediatry (rodzinnego) oraz pobytu dziecka w szpitalu.

Przepisy regulujące warunki udzielania świadczeń medycznych są bardzo elastyczne, a co za tym idzie: w niewielu przypadkach wymagają zgody przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka.

Co ważne, zgoda na wykonanie danego świadczenia w przypadku małoletniego powyżej 16. roku życia jest udzielana również przez niego. Czyli jeżeli dana diagnostyka lub leczenie dotyczy dziecka, które ukończyło 16. rok życia, to ma ono prawo udzielić lub odmówić zgody na jego wykonanie.

Jeżeli zdarzy się tak, że 16-letni pacjent i jego opiekun prawny lub opiekun faktyczny mają rozbieżne stanowiska co do zgody na określone świadczenie medyczne, potrzebne będzie rozstrzygnięcie sądu opiekuńczego.

W przypadku:

- ▶ zabiegu operacyjnego,
- ▶ zastosowania metody leczenia lub diagnostyki stwarzającej dla pacjenta podwyższone ryzyko,

wymagana jest zgoda na piśmie przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego oraz pacjenta powyżej 16. Roku życia.

W przypadku braku możliwości podpisania zgody przez przedstawiciela ustawowego dziecka, gdy rodzina zastępcza nie jest opiekunem prawnym dziecka, wymagana jest zgoda sądu opiekuńczego. Sądem opiekuńczym, do którego zwracamy się o wyrażenie zgody na określoną czynność medyczną, jest sąd rodzinny właściwy ze względu na miejsce dokonania czynności (czyli w miejscowości, w której znajduje się szpital lub inny podmiot medyczny). W przypadku wydawania przez sąd zgody na udzielenie konkretnego świadczenia - tzn. zabiegu operacyjnego, leczenia lub diagnostyki - przed złożeniem stosownego wniosku dobrze jest ustalić z osobą odpowiedzialną z ramienia szpitala szczegółową treść zgody. Sąd wydaje zgodę na bazie przedstawionej dokumentacji medycznej na posiedzeniu niejawnym.

Jeżeli zabieg operacyjny lub diagnostyka albo leczenie są przeprowadzane w stanie zagrożenia życia, wówczas zgoda opiekuna prawnego nie jest wymagana.

9 Diagnostyka psychologiczna dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej

W przypadku dziecka, które zostało umieszczone w pieczy rodzinnej, często istnieje konieczność uzyskania szczegółowej diagnozy psychologicznej czy też psychopedagogicznej - po to, by określić te obszary, w których wymagana jest wzmożona praca z dzieckiem.

Jeśli badanie takie przeprowadzane jest w poradni psychologiczno-pedagogicznej, to nie jest konieczna zgoda opiekuna prawnego. Ustawa Prawo oświatowe, która jest podstawą funkcjonowania tych poradni, w art. 4 pkt 19) zrównuje na gruncie placówek oświatowych (a taką jest wskazana poradnia) uprawnienia rodzica, opiekuna zastępczego oraz osoby sprawującej opiekę w ramach pieczy zastępczej. Oznacza to, że do wydania zarówno opinii, jak i orzeczenia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną podpis rodzica zastępczego jest wystarczający. Podobnie powinno być w przypadku uzyskania opinii psychologicznej w innych poradniach lub gabinetach psychologicznych.

Pamiętaj!

Jeżeli dziecko wymaga diagnostyki psychologicznej i brak opieki prawnej przeszkadza Ci w jej uzyskaniu, możesz zwrócić się do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o pomoc w uzyskaniu takiej diagnozy. Zgodnie bowiem z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator ma obowiązek zapewnić rodzinie zastępczej dostęp do koniecznej pomocy i diagnostyki psychologicznej.

W przypadku gdy dla uzyskania diagnozy konieczna jednak okaże się zgoda opiekuna prawnego, a nie jesteś w stanie uzyskać takiej zgody od rodziców biologicznych, należy zwrócić się do sądu rodzinnego o wydanie zgody na przeprowadzenie stosownej diagnozy psychologicznej.

10 Umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej

Z uwagi na fakt, że pobyt w szpitalu psychiatrycznym jest swego rodzaju ograniczeniem swobody i wolności osoby w nim umieszczonej, oraz ze względu na złożoność przyczyn natury emocjonalnej i psychicznej, które uzasadniają taki krok – ustawa o ochronie zdrowia psychicznego zawiera wiele uregulowań mających na celu ochronę osoby, która w szpitalu psychiatrycznym ma być umieszczona.

W pierwszym rzędzie należy zauważyć, że na gruncie przywołanej ustawy nie ma znaczenia, czy rodzina zastępcza sprawuje opiekę prawną nad dzieckiem, czy też nie. Każdorazowe planowe przyjęcie dziecka do szpitala psychiatrycznego w ramach tzw. obserwacji (czyli najczęściej celem przeprowadzenia diagnozy psychiatrycznej) będzie wymagało zgody sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (rodziny zastępczej).

Jak wygląda ta procedura?

1. Skierowanie do szpitala psychiatrycznego.
2. Wniosek do sądu o udzielenie zgody na leczenie szpitalne.

3. Postępowanie przed sądem (często badanie dziecka przez biegłego z zakresu psychiatrii).

4. Wydanie przez sąd zgody lub brak takiej zgody.

Powyższa procedura nie ma zastosowania w przypadku, gdy dochodzi do natychmiastowego umieszczenia dziecka w szpitalu psychiatrycznym:

- ▶ w stanie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka (najczęściej spowodowanego próbą samobójczą lub masywnym samookaleczeniem),
- ▶ w sytuacji gdy dziecko swym zachowaniem zagroziło życiu lub zdrowiu innych osób.

W tych przypadkach dyrektor szpitala psychiatrycznego zawiadamia o tym sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce siedziby szpitala. W zawiadomieniu wskazuje on przyczyny uzasadniające niezwłoczne przyjęcie małoletniego do szpitala.

11 Edukacja dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, umożliwiając mu również dostęp do edukacji. Na gruncie rozwiązań prawnych związanych z prawem oświatowym uprawnienia rodzica zastępczego w zakresie edukacji są tożsame z uprawnieniami rodziców biologicznych (art. 4 pkt 19 ustawy Prawo oświatowe) - i to bez względu na to, czy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka sprawuje opiekę prawną nad dzieckiem.

Oznacza to, że rodzic zastępczy lub prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo:

- ▶ zapisać dziecko do wybranej przez siebie placówki oświatowej (szkoły, przedszkola),
- ▶ uczestniczyć w wywiadówkach,
- ▶ pozyskiwać wszelkie informacje związane z postępami edukacyjnymi dziecka,
- ▶ udzielać zgód na wszelkie wyjazdy organizowane przez przedszkole, szkołę.

5 | Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej

Jakie informacje znajdziesz w tym rozdziale?

- ▶ Czym jest proces usamodzielniania się wychowanka pieczy rodzinnej?
- ▶ W jaki sposób i po co tworzy się indywidualny program usamodzielnienia?
- ▶ Pod jakimi warunkami i w jakim trybie przyznawane są świadczenia związane z procesem usamodzielniania się?
- ▶ Jakie świadczenia należą się osobie usamodzielniającej się?

1 Dziecko powyżej 18. roku życia w pieczy zastępczej

Dziecko może przebywać w pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności. Ustawodawca przewiduje możliwość pozostania w rodzinie zastępczej osoby pełnoletniej, jednak aby tak mogło się stać, muszą być spełnione następujące warunki:

- ▶ zgoda rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- ▶ kontynuacja nauki przez osobę pełnoletnią lub
- ▶ legitymowanie się przez pozostającego w pieczy zastępczej orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Co należy rozumieć przez kontynuację nauki?

Aby została spełniona przesłanka umożliwiająca pozostanie po uzyskaniu pełnoletności w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, osoba pełnoletnia musi:

- ▶ uczyć się w szkole,

- ▶ uczyć się na uczelni,
- ▶ uczyć się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego,
- ▶ uczyć się na kursach (o ile ich skończenie zostało uwzględnione w indywidualnym programie usamodzielnienia).

Aby pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej mógł pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, konieczne jest regularne (w uzgodnieniu z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej) dostarczanie przez niego odpowiednich zaświadczeń potwierdzających fakt kontynuowania nauki.

Zarówno pełnoletni wychowanek legitymujący się orzeczeniem o niepełnosprawności, jak i kontynuujący naukę mogą pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka maksymalnie do 25. roku życia.

2 Proces usamodzielniania

2.1 Kluczowe elementy procesu usamodzielniania

Usamodzielnienie w myśl przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest procesem przebiegającym według zapisanego planu (indywidualny program usamodzielnienia), którego przebieg jest monitorowany (opiekun usamodzielniania).

Dla wychowanka pieczy zastępczej rozpoczyna się on w wieku 17 lat, gdy jest on zobowiązany do wyboru osoby, która będzie pełnić dla niego funkcję opiekuna usamodzielnienia i trwa maksymalnie do 26. roku życia. Jest to górna granica, do której można uzyskać część świadczeń przysługujących usamodzielniającemu się

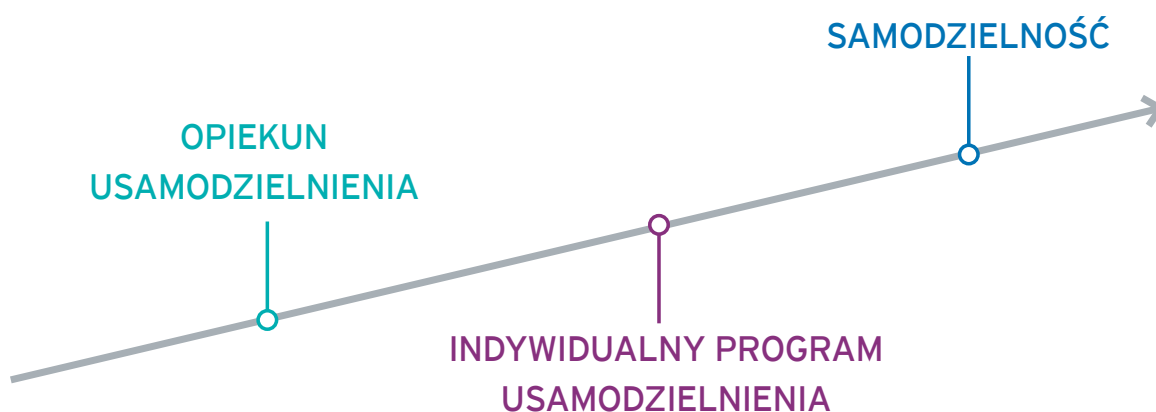
wychowankowi pieczy zastępczej - zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej.

Proces usamodzielnienia opiera się na dwóch podstawach, które są kluczowe dla jego przebiegu: **opiekunie usamodzielnienia** oraz **indywidualnym programie usamodzielnienia**.

Ukoronowaniem procesu usamodzielnienia jest „gładkie przejście” pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej z rodziny, w której się wychowywał, do samodzielnego życia.

PROCES USAMODZIELNIANIA

2.2 Opiekun usamodzielnienia

Opiekun usamodzielnienia tworzy wraz z usamodzielniającym się indywidualny program usamodzielnienia, wspomaga osobę usamodzielnianą podczas całego procesu, zaś po jego zakończeniu - dokonuje wraz z usamodzielnionym i kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie (dyrektorem miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu) oceny końcowej procesu usamodzielnienia.

Opiekuna usamodzielnienia wskazuje wychowanek rodzinnej pieczy zastępczej najpóźniej w dniu ukończenia 17 lat, a więc na rok przed osiągnięciem pełnoletności. Mogą nimi być:

- ▶ osoba tworząca rodzinę zastępczą,
- ▶ prowadzący rodzinny dom dziecka,
- ▶ koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- ▶ pracownik organizacji pozarządowej w rozumieniu Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub inna osoba wyznaczona przez tę organizację do pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia,

- ▶ inna osoba wskazana przez osobę usamodzielniającą się (po zaakceptowaniu przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie lub dyrektora miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu).

Każdy kandydat na opiekuna usamodzielnienia musi wyrazić pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji (zwykle ORPZ mają formularze do wykonania tej czynności). Musi także zostać zaakceptowany przez dyrekcję odnośnej instytucji - MOPR lub PCPR - właściwej do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Podczas procesu usamodzielnienia możliwa jest zmiana opiekuna usamodzielnienia.

Dobrze, aby opiekunem usamodzielnienia była osoba, którą dziecko darzy zaufaniem i która jest dla niego autorytetem. Gdy jako rodzina zastępcza mamy przed sobą ten etap naszej pieczy, warto się rozejrzeć, czy jakaś lokalna organizacja pozarządowa działająca na rzecz dzieci z pieczy nie organizuje programów mentorskich i nie oferuje nastolatkom pomocy na tym - niezwykle dla nich trudnym - etapie życia.

2.3 Indywidualny program usamodzielnienia (IPU)

Indywidualny program usamodzielnienia (IPU) stanowi swoistą mapę drogową, określającą, w jaki sposób młody człowiek przygotuje się do swej dorosłości. Jest on tworzony wraz z opiekunem usamodzielnienia i określa w szczególności:

1. zakres współdziałania osoby usamodzielniającej się z opiekunem usamodzielnienia,
2. sposób uzyskania przez osobę usamodzielniającą się:
  - ▶ wykształcenia,
  - ▶ kwalifikacji zawodowych,
  - ▶ pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
  - ▶ zatrudnienia.

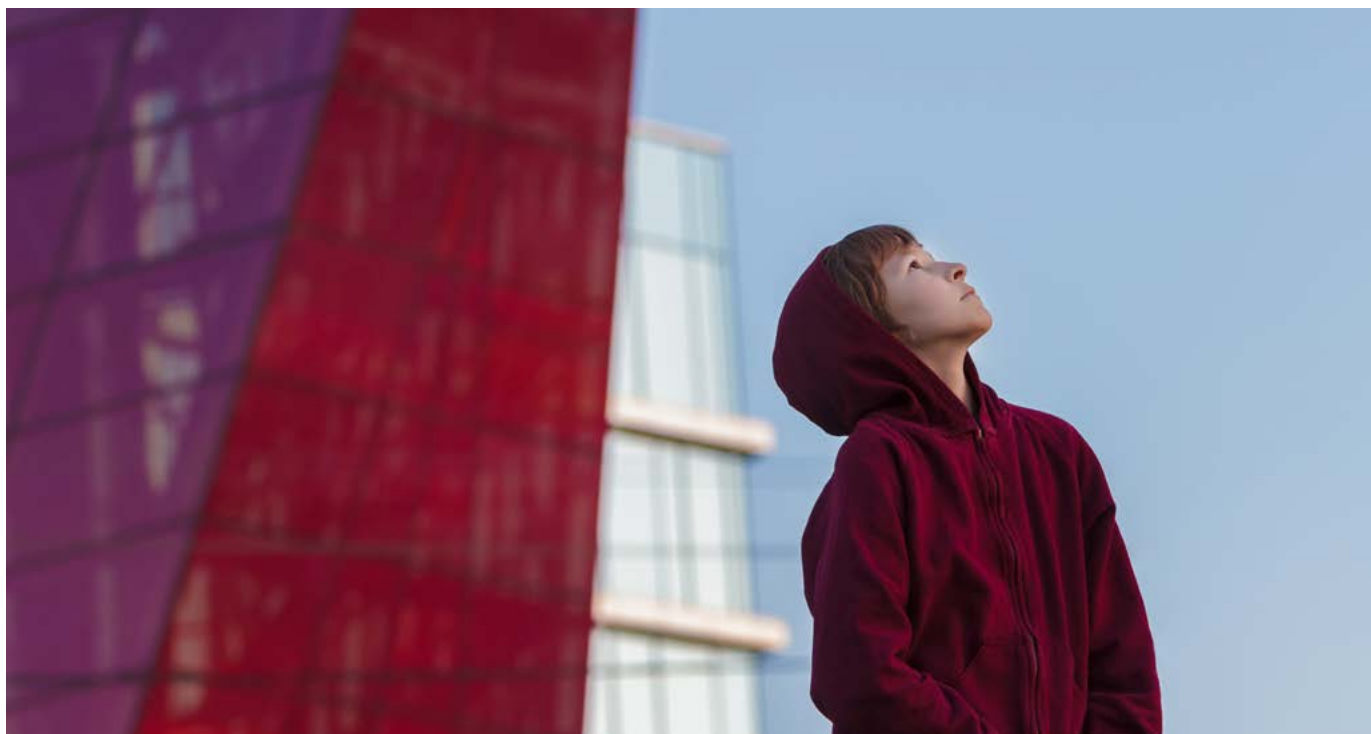
IPU musi zostać opracowany najpóźniej na miesiąc przed ukończeniem przez osobę usamodzielniającą się pełnoletności. Następnie jest on zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie (dyrektora miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu). Z uwagi na fakt, że tworzy się go na dość długi okres (maksymalny wiek usamodzielnienia się osoby zgodnie z planem

to 25 lat), może zaistnieć konieczność jego zmiany. Modyfikacji w IPU dokonuje osoba usamodzielniająca się w porozumieniu z opiekunem usamodzielnienia w przypadku zmiany sytuacji życiowej. Podlega to również zatwierdzeniu przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie (dyrektora miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu).

Dzięki sporządzeniu tego planu usamodzielniający się wychowanek może się ubiegać o pomoc pieniężną, wsparcie merytoryczne, pomoc w uzyskaniu mieszkania oraz w zdobyciu zatrudnienia.

Pomoc należna osobie usamodzielniającej się obejmuje:

- ▶ świadczenie pieniężne na kontynuowanie nauki,
- ▶ świadczenie pieniężne na usamodzielnienie się,
- ▶ świadczenie pieniężne na zagospodarowanie,
- ▶ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- ▶ pomoc w zdobyciu zatrudnienia,
- ▶ pomoc prawną,
- ▶ pomoc psychologiczną.

3 Warunki i tryb przyznania pomocy osobie usamodzielniającej się

3.1 Warunki przyznania pomocy dla osoby usamodzielniającej się

Pomoc dla osoby usamodzielniającej się jest przyznawana pod określonymi warunkami, takimi jak:

- ▶ posiadanie IPU,
- ▶ określony czasokres przebywania w pieczy zastępczej,
- ▶ kryterium dochodowe (dotyczy to tylko świadczenia na usamodzielnienie się i na zagospodarowanie),
- ▶ brak przesłanek negatywnych do przyznania pomocy.

Posiadanie indywidualnego programu usamodzielnienia

Osoba ubiegająca się o przyznanie tej pomocy musi posiadać zatwierdzony indywidualny program usamodzielnienia i postępować zgodnie z jego założeniami. Należy pamiętać o tym, aby taki program został opracowany w terminie ustawowym (tzn. najpóźniej na miesiąc przed uzyskaniem przez osobę usamodzielniającą się pełnoletności). Jeżeli IPU został zatwierdzony „po terminie”, osobie usamodzielniającej się będzie przysługiwała pomoc na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie się jedynie w „szczególnie uzasadnionych przypadkach” (np. zmiana postanowienia opiekuńczego dotyczącego osoby usamodzielniającej się i związana z tym zmiana miejsca zamieszkania).

Określony czasokres przebywania w pieczy zastępczej

Ustawa uzależnia przyznanie pomocy finansowej od minimalnego okresu przebywania przez dziecko w pieczy zastępczej. Warunkiem otrzymania tego typu wsparcia jest przebywanie przez osobę usamodzielniającą się w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- ▶ 3 lat - w przypadku osoby usamodzielniającej się opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną,

- ▶ 1 roku - w przypadku osoby usamodzielniającej się opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową lub rodzinny dom dziecka.

Do powyższych okresów dolicza się czas pobytu w następujących placówkach (o ile w tym terminie postanowienie sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej nie zostało uchylone):

- ▶ w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- ▶ w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ▶ w schronisku dla nieletnich,
- ▶ w zakładzie poprawczym,
- ▶ w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym,
- ▶ w specjalnym ośrodku wychowawczym,
- ▶ w młodzieżowym ośrodku socjoterapii,
- ▶ w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

W przypadku osoby pełnoletniej, która pozostała w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka na podstawie zgody odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, czas pobytu - od dnia ukończenia 18. roku życia do dnia ukończenia nauki - jest również wliczany do okresów pobytu w rodzinnej pieczy zastępczej.

Czas pobytu osoby usamodzielniającej się w rodzinnej pieczy zastępczej jest istotny z uwagi na nabycie uprawnień do pomocy finansowej (kontynuacja nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie) oraz ich wysokość (w przypadku świadczenia finansowego na usamodzielnienie).

Kryterium dochodowe (pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie)

Kryterium dochodowe jest istotne w przypadku ubiegania się przez osobę usamodzielniającą się o świadczenia finansowe - na usamodzielnienie się i na zagospodarowanie. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prawo do tych świadczeń przysługuje w sytuacji, gdy dochód osoby usamodzielniającej się nie przekracza kwoty 1200 zł miesięcznie. W przypadku osoby będącej w związku małżeńskim lub posiadającej dzieci uwzględnia się sumę dochodów rodziny podzieloną przez liczbę osób rodzinę tworzących.

Możliwe jest też jednak przyznanie pomocy finansowej związanej z zagospodarowaniem i usamodzielnieniem osobie, której dochód przekracza 1200 zł, o ile jest to uzasadnione jej sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą.

Brak przesłanek negatywnych do przyznania pomocy dla osoby usamodzielniającej się

Przesłanki negatywne są to sytuacje, w których osobie usamodzielniającej się nie należy się pomoc. Dzieje się tak, gdy:

- ▶ osoba usamodzielniająca się przebywa w domu pomocy społecznej albo placówce zapewniającej

całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym lub przewlekle chorym,

- ▶ osoba usamodzielniająca się otrzymała pomoc lub jest uprawniona do otrzymania pomocy dla osób usamodzielnianych w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

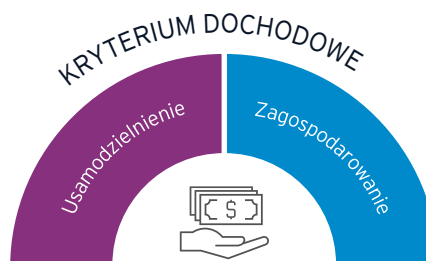
Ustawa wymienia również sytuacje, w których pomoc finansowa należy się osobie usamodzielnianej, ale organ ma prawo odmówić jej poznania. Są to następujące przypadki:

- ▶ istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki została przyznana,
- ▶ osoba usamodzielniająca się przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą,
- ▶ osoba usamodzielniająca się porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia,
- ▶ stosunek pracy z osobą usamodzielniającą się został rozwiązany bez wypowiedzenia - z winy pracownika,
- ▶ osoba usamodzielniająca się bez uzasadnionej przyczyny uchyla się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia,
- ▶ osoba usamodzielniająca się została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

KRYTERIA PRYZNAWANIA POMOCY

- ▶ 3 lata w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną
- ▶ 1 rok w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową lub rodzinny dom dziecka

- ▶ Dochód miesięczny nieprzekraczający 1200 zł
- ▶ W przypadku osiągnięcia przez osobę usamodzielniającą się dochodu miesięcznego powyżej 1200 zł pomoc może być jej przyznana, o ile jest to uzasadnione jej sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą

3.2 Tryb przyznania pomocy dla osoby usamodzielniającej się

Pomoc dla osoby usamodzielniającej się ma charakter wnioskowy. Oznacza to, że musi ona złożyć stosowny wniosek, aby konkretną pomoc uzyskać.

Wniosek jest zawsze składany do powiatowego centrum pomocy rodzinie (miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu), jednak właściwość miejscowa może być różna w zależności od rodzaju pomocy oraz mobilności osoby usamodzielniającej się. Jeżeli osoba usamodzielniająca się nie zmienia swojego miejsca dotychczasowego zamieszkania (pochodzenia) ze względu na kontynuację nauki oraz zamierza osiedlić się w powiecie, w którym dotychczas zamieszkiwała, to organem właściwym do udzielenia jej wszelkiej należytnej pomocy jest powiat właściwy ze względu na jej miejsce zamieszkania (pochodzenia przed umieszczeniem w pieczy zastępczej).

Przykład

Pani Kasia przebywała w rodzinie zastępczej w powiecie zielonogórskim. Aktualnie jest studentką Uniwersytetu Zielonogórskiego. Po zakończeniu nauki ma zamiar osiedlić się w Ochli. Organem właściwym do przyznania jej pomocy finansowej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie, jak również wsparcia w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia oraz pomocy prawnej i psychologicznej będzie Starosta Zielonogórski.

Jeżeli osoba usamodzielniająca się opuszcza swój dotychczasowy powiat zamieszkania (pochodzenia) i zmienia miejsce pobytu w związku z kontynuacją nauki oraz zamierza osiedlić się w miejscu, w którym się uczy, lub w miejscu innym niż powiat jej zamieszkania przed rozpoczęciem nauki - to wówczas właściwość powiatu wygląda następująco:

- ▶ pomoc na kontynuację nauki oraz usamodzielnianie jest udzielana przez powiat dotychczasowego (do dnia osiągnięcia pełnoletności) miejsca zamieszkania - wniosek składa się za pośrednictwem powiatu aktualnego miejsca pobytu,
- ▶ pomoc na zagospodarowanie i w uzyskaniu właściwych warunków mieszkaniowych oraz zdobyciu zatrudnienia - wniosek należy złożyć do powiatu miejsca osiedlenia się,

- ▶ pomoc prawna i psychologiczna - wniosek składa się do powiatu aktualnego miejsca pobytu.

Przykład

Pani Kasia przebywała w rodzinie zastępczej na terenie powiatu zielonogórskiego. Aktualnie jest studentką Uniwersytetu Warszawskiego, a po zakończeniu studiów chce się osiedlić w Warszawie. Organem właściwym do udzielenia jej pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie jest powiat zielonogórski - wniosek Pani Kasia złoży za pośrednictwem Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie. Pomoc na zagospodarowanie, w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia zostanie jej udzielona przez Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie. To również ten organ (z uwagi na aktualny pobyt Pani Kasi związany z nauką) będzie właściwy dla udzielenia jej pomocy prawnej i psychologicznej.

lub

Pani Kasia przebywała w rodzinie zastępczej na terenie powiatu zielonogórskiego. Aktualnie jest studentką Uniwersytetu Warszawskiego, zaś po ukończeniu studiów ma zamiar się osiedlić we Wrocławiu. Organem właściwym do udzielenia jej pomocy na kontynuację nauki i usamodzielnienie się jest powiat zielonogórski. Wniosek o pomoc w kontynuowaniu nauki Pani Kasia złoży za pośrednictwem Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie. Wniosek o przyznanie pomocy na usamodzielnienie się złoży za pośrednictwem Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie (o ile będzie wnioskowała o taką pomoc przed osiedleniem się we Wrocławiu) lub Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu (jeżeli z wnioskiem o wypłatę świadczenia na usamodzielnienie się wystąpi już po osiedleniu się). Organem właściwym do udzielenia jej pomocy finansowej na zagospodarowanie się, pomocy w uzyskaniu właściwych warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia będzie miasto Wrocław, a więc Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu. Gdyby Pani Kasia w procesie usamodzielniania się potrzebowała pomocy psychologicznej lub prawnej - zwróci się do powiatu, w którym będzie miała aktualnie miejsce pobytu.

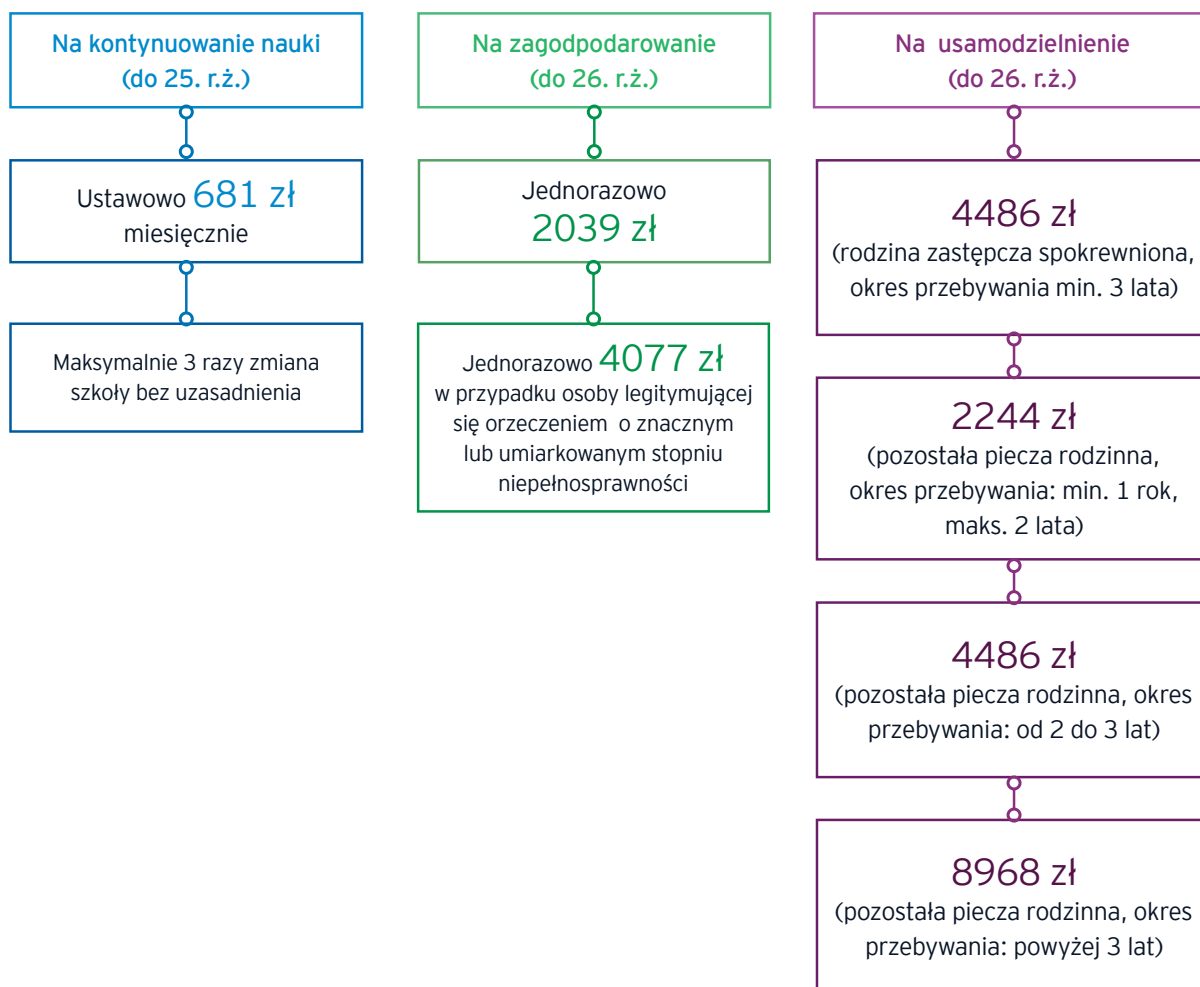
Pomoc finansowa - a więc udzielana na kontynuację nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie - jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Gdy powiat właściwy nie decyduje się na przyznanie wnioskowanej pomocy finansowej - ma obowiązek wydać decyzję odmowną.

Organ, który decyzję wydał, może ją jednostronnie zmienić bez zgody i wniosku osoby usamodzielniającej się, jeżeli:

- ▶ następuje zmiana wysokości należnej pomocy (np. w wyniku zmian ustawy),
- ▶ zmianie ulega sytuacja majątkowa, osobista lub życiowa osoby usamodzielniającej się,
- ▶ dochodzi do marnotrawienia wypłaconych świadczeń.

4 Pomoc finansowa dla osoby usamodzielniającej się

AKTUALNA WYSOKOŚĆ KWOT W RAMACH POMOCY FINANSOWEJ (kwoty minimalnie wpisane w ustawę)

4.1 Pomoc na kontynuowanie nauki

Pomoc na kontynuowanie nauki należy się osobie usamodzielniającej się, jeżeli kontynuuje naukę:

- ▶ w szkole,
- ▶ w zakładzie kształcenia nauczycieli,
- ▶ na uczelni,
- ▶ na kursach - jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielniania,
- ▶ u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Pomoc tę przyznaje się na okres trwania odpowiednio:

- ▶ roku szkolnego,
- ▶ roku akademickiego,
- ▶ kursu albo przygotowania zawodowego.

Przysługuje ona nie dłużej niż do 25. roku życia.

W praktyce najczęściej powiatowe centrum pomocy rodzinie (miejski ośrodek pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu) wymaga od usamodzielniającej się osoby dostarczenia zaświadczenia o pobieraniu nauki co semestr. Może też jednak nałożyć wymóg indywidualny przedstawiania dokumentu potwierdzającego co miesiąc, jeśli istnieje uzasadnione podejrzenie, że dana osoba nie wywiązuje się z obowiązku szkolnego.

W przypadku gdy osoba, której przyznano pomoc na kontynuowanie nauki, bezpośrednio po ukończeniu szkoły ponadpodstawowej rozpoczyna studia wyższe lub naukę w zakładzie kształcenia nauczycieli, świadczenie przysługuje jej również za wrzesień. Podobnie wygląda to w sytuacji, gdy osoba usamodzielniająca się podejmuje bezpośrednio po ukończeniu studiów I stopnia studia II stopnia.

Wysokość pomocy finansowej na kontynuowanie nauki wynosi 681 zł miesięcznie. Pomoc ta nie przysługuje w następujących przypadkach:

- ▶ gdy osoba usamodzielniająca się kontynuuje naukę w placówce zapewniającej nieodpłatną naukę i nieodpłatne pełne utrzymanie,
- ▶ kiedy osoba usamodzielniająca się bez uzasadnionych powodów zmieniła trzykrotnie - na tym samym poziomie kształcenia - szkołę, zakład kształcenia nauczycieli, uczelnię, kurs lub przygotowanie do wykonywania zawodu,
- ▶ jeżeli osoba usamodzielniająca się zostanie umieszczona w zakładzie karnym.

Pomoc na kontynuowanie nauki może zostać także zawieszona w sytuacji, gdy osoba usamodzielniająca się przebywa na urlopie od zajęć lub nie realizuje indywidualnego planu usamodzielniania.

4.2 Pomoc na usamodzielnienie

Pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana co do zasady po ukończeniu przez osobę usamodzielniąjącą się nauki. Sposób jej wypłacania jest określony w indywidualnym programie usamodzielnienia. Można ją zrealizować jednorazowo lub w ratach, ale nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielniąjącą się 26. roku życia.

W praktyce najczęściej pomoc na usamodzielnienie można przeznaczyć na rozwój zawodowy lub naukowy (np. kursy) lub przygotowanie mieszkania. Sama ustawa nie określa celów, na które można wydatkować to świadczenie.

Przy jej przyznawaniu obowiązuje kryterium dochodowe - wspomniane wyżej 1200 zł dochodu na osobę. Wysokość pomocy na usamodzielnienie się jest uzależniona od rodzaju pieczy rodzinnej, w której przebywało dziecko, oraz od długości pobytu. W przypadku osoby usamodzielniającej się opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną (o ile dziecko przebywało w niej co najmniej 3 lata) wysokość świadczenia na usamodzielnienie się wynosi min. 4486 zł. Jeżeli osoba usamodzielniająca się opuszcza rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinny dom dziecka, pomoc na usamodzielnienie się przysługuje w następującej

wysokości minimalnej (może ona być większa - o ile rada powiatu lub rada miejska w miastach na prawach powiatu podejmie stosowną uchwałę):

▶ **8968 zł** - w przypadku przebywania w pieczy zastępczej powyżej 3 lat,

▶ **4486 zł** - w przypadku przebywania w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,

▶ **2244 zł** - w przypadku przebywania w pieczy zastępczej przez okres nie krótszy niż 1 rok, a mniej niż 2 lata.

4.3 Pomoc na zagospodarowanie

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo; może też być przyznana w formie rzeczowej. Obecnie jej wysokość wynosi min. 2039 zł, a w przypadku gdy osoba usamodzielniająca się legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności (w stopniu umiarkowanym lub znacznym) - jest to min. 4077 zł. W tym wypadku również obowiązuje kryterium dochodowe.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielniającą się 26. roku życia. W praktyce najczęściej otrzymywana jest po otrzymaniu mieszkania z zasobów gminy lub w wypadku zakupu własnego mieszkania lub wynajmu - na „dobra ruchome”, typu RTV czy AGD.

4.4 Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych

Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla osoby usamodzielniającej się jest obowiązkiem powiatu właściwego ze względu na miejsce osiedlenia się takiej osoby. Może ono być zrealizowane w formie umożliwienia zamieszkania w tzw. mieszkaniu treningowym lub w poparciu wniosku do gminy o przydział lokalu z zasobów komunalnych. Trzeba pamiętać, że zasady przyznawania mieszkań komunalnych oraz pierwszeństwo w ich otrzymywaniu przez wychowanków opuszczających pieczę zastępczą są regulowane przez gminy w drodze uchwały. Warto sięgnąć do treści takiej uchwały oraz zasięgnąć informacji w komisji do spraw rozpatrywania wniosków o przydział lokalu z zasobu komunalnego, aby mieć jasność, czy są szanse na uzyskanie takiego lokalu, jak długa jest kolejka osób oczekujących na przydział i czy opuszczenie pieczy zastępczej jest czynnikiem mogącym przyspieszyć przydział lokalu.

W praktyce usamodzielniający się wychowanek pieczy zastępczej ma szansę uzyskać mieszkanie z zasobów gminy (komunalne lub socjalne) tylko w gminie swojego pochodzenia, czyli ostatniego miejsca zameldowania

przed umieszczeniem w pieczy zastępczej (jest to dodatkowy wymóg przyznania lokalu). Część gmin/miast decyduje się na to, by w uchwały regulujące obszar przyznawania mieszkań z zasobów lokalowych wpisać pierwszeństwo dla tej kategorii mieszkańców. Bywają też jednak gminy, w których właściwie nie ma mieszkań komunalnych ani socjalnych, więc szansa na ich otrzymanie jest bardzo niska. Ponadto jeśli usamodzielniająca się osoba posiada własność czy współwłasność innego lokalu - np. uzyskane w wyniku dziedziczenia - to wówczas jej szanse na uzyskanie mieszkania z zasobów gminy stają się bardzo niskie. Czasem stanowi to wręcz czynnik dyskwalifikujący.

Jeżeli jednak osoba usamodzielniająca się zdecyduje się na złożenie wniosku o mieszkanie z zasobów gminy/miasta pochodzenia, to powinna udać się do wydziału zasobów lokalowych gminy/dzielnicy/miasta i pobrać odpowiedni wniosek. Typowe dane do uzupełnienia w takim dokumencie to m.in.: dochód wnioskodawcy, metraż i wyposażenie dotychczasowego miejsca pobytu, typ własności mieszkania, inni członkowie gospodarstwa domowego.

Ważne!

Wniosek o uzyskanie mieszkania z zasobów lokalowych gminy/miasta osoba usamodzielniająca się może złożyć dopiero po osiągnięciu pełnoletności. Część jednostek samorządu terytorialnego dodatkowo przy pierwszeństwie dla tej grupy wprowadza górny limit wieku - np. 2 lata od uzyskania pełnoletności.

Istotne jest to, aby dokładnie rozważyć, o jaki typ mieszkania młody człowiek chce wnioskować: o mieszkanie socjalne czy komunalne. Poniżej zamieszczamy ich krótką charakterystykę. Oprócz tego część PCPR-ów lub MOPS-ów organizuje mieszkania chronione dla podopiecznych rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Są one formą przejściową między placówką lub rodziną zastępczą a samodzielnym mieszkaniem i utrzymywaniem się. Najczęściej mieszkania chronione mają swój regulamin i pracownika PCPR/ MOPS, który się nimi opiekuje.

RODZAJE MIESZKAŃ

Mieszkania chronione

- ▶ Na ok. 2 lata - przejściowe, najczęściej dla wychowanków placówek lub rodzin zawodowych, organizowane przez PCPR/MOPS/MOPRS

Mieszkania socjalne

- ▶ Dla osób w bardzo trudnej sytuacji - decyduje kryterium dochodowe
- ▶ Mieszkanie o obniżonym standardzie, np. z wspólną toaletą
- ▶ Ma charakter okresowy

Mieszkania komunalne

- ▶ Dożywotnie
- ▶ Kryterium dochodowe, ustalane przez radę gminy - najczęściej minimalne wynagrodzenie lub emerytura, plus metraż na osobę w dotychczasowym miejscu zamieszkania
- ▶ Nie może być wynajmowane, inaczej zostanie odebrane
- ▶ Maksymalnie trzy razy można odmówić przyjęcia zaproponowanego mieszkania komunalnego; jeśli odmów jest więcej, wówczas wpada się na koniec kolejki oczekujących

5 Powrót do rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka

Osoba pełnoletnia, która opuściła rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka, może jeden raz do niego powrócić. Aby było to możliwe, muszą zostać spełnione następujące przesłanki:

- ▶ wiek poniżej 25, roku życia,
- ▶ kontynuowanie nauki lub legitymowanie się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ▶ uzasadniony powód powrotu,
- ▶ zgoda rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- ▶ zgoda starosty.

Postępowanie związane z możliwością powrotu dorosłego wychowanka do rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka ma charakter wnioskowy - czyli jest uruchamiane na wniosek osoby, która chce wrócić.

Brak zgody starosty ma formę pisemną (może być przekazany w formie tradycyjnej lub elektronicznej). Pismo musi zawierać pouczenie o możliwości złożenia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Pamiętaj!

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo nie zgodzić się na powrót dorosłego wychowanka. Brak zgody rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka jest ostateczny - nie można złożyć skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

6 Świadczenie wspierające - pomoc dla osób niepełnosprawnych powyżej 18. roku życia (od 1 stycznia 2024 r.)

Świadczenie wspierające jest przeznaczone dla osób niepełnosprawnych i ma charakter finansowy. Ma ono na celu częściowe pokrycie wydatków związanych ze szczególnymi potrzebami życiowymi tej grupy osób.

Procedura przyznania świadczenia wspierającego wygląda następująco:

1. wniosek o ustalenie poziomu wsparcia - składany do wojewódzkiego zespołu do spraw orzecznictwa,
2. ocena poziomu wsparcia, która składa się z trzech elementów:
  - ▶ kwestionariusza wypełnionego przez osobę niepełnosprawną (trzeba go przesłać razem wnioskiem, o którym mowa w punkcie 1),
  - ▶ wywiadu bezpośredniego,
  - ▶ obserwacji dokonanej przez zespół,

Uwaga!

Zarówno wzór wniosku oraz kwestionariusza, jak i formularz wywiadu bezpośredniego oraz obserwacji będą zawarte w rozporządzeniu ministra ds. rodziny.

3. wojewódzki zespół ds. niepełnosprawności w ciągu 3 miesięcy od daty złożenia wniosku wydaje decyzję o ustaleniu poziomu wsparcia (można się od niej odwołać),
4. prawomocna decyzja ustalająca poziom wsparcia jest podstawą do złożenia do ZUS wniosku o przyznanie świadczenia wspierającego,
5. ZUS przekazuje do osoby uprawnionej informację dotyczącą przyznanego świadczenia.

Wysokość przyznanego świadczenia zależy od ustalonego poziomu wsparcia. Ustawa wprowadza sześć progów wsparcia:

- ▶ 40 proc. renty socjalnej (przy uzyskaniu 70-74 punktów) - **ok. 635 zł**,
- ▶ 60 proc. (75-79 punktów) - **ok. 953 zł**,
- ▶ 80 proc. (80-84 punkty) - **ok. 1270 zł**,
- ▶ 120 proc. (85-89 punktów) - **ok. 1906 zł**,
- ▶ 180 proc. (90-94 punkty) - **ok. 2859 zł**,
- ▶ najwięcej: 220 proc. (95-100 punktów) - **ok. 3495 zł**.

Świadczenie wspierające jest powiązane z wysokością renty socjalnej. Oznacza to, że każdorazowa jej waloryzacja będzie automatycznie podnosić kwotę przyznanego świadczenia wspierającego.

6 | Postępowanie odwoławcze wynikające z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

---

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje wydawanie przez starostę lub inne organy pisemnych stanowisk, od których można się odwołać do wojewódzkiego sądu administracyjnego, oraz decyzji, od których przysługuje odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego. Niezależnie od formy - czy to będzie decyzja, czy inne rozstrzygnięcie - wnioskodawca otrzyma dokument zawierający pouczenie o prawie wniesienia odwołania.

Takie pouczenie zawiera:

- ▶ oznaczenie organu, do którego składa się odwołanie,

Ważne!

Odwołanie zawsze składamy za pośrednictwem organu, który wydał zaskarżane przez nas rozstrzygnięcie.

- ▶ termin wniesienia odwołania.

Pamiętaj!

Termin wniesienia odwołania liczy się od dnia następującego po tym, w którym doręczono Ci pismo. O dotrzymaniu terminu decyduje data złożenia pisma lub data stempla pocztowego.

Odwołania od decyzji administracyjnych dotyczących:

- ▶ świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej
- ▶ świadczeń na utrzymanie lokalu
- ▶ dodatków wypłacanych z tytułu niepełnosprawności dziecka lub na dziecko umieszczane w trybie ustawy o nieletnich
- ▶ przyznania lub odmowy przyznania świadczeń fakultatywnych

Skargi na:

- ▶ informację o braku zgody starosty na powrót do rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka
- ▶ negatywna wstępna kwalifikacja
- ▶ odmowa wydania zaświadczenia kwalifikacyjnego
- ▶ stwierdzenie nieaktualności wydanego zaświadczenia kwalifikacyjnego

1 Odwołanie od decyzji administracyjnej

Kodeks postępowania administracyjnego wymaga, aby odwołanie od decyzji zawierało następujące dane:

- ▶ imię i nazwisko oraz adres osoby składającej odwołanie,
- ▶ własnoręczny podpis.

Przepisy prawa nie wymagają, aby wnoszący odwołanie od decyzji szczegółowo uzasadniał swoje niezadowolenie z rozstrzygnięcia wynikającego z niej. Wystarczy, by z treści dokumentu wynikało, że z decyzją się nie zgadza. Dobrze jednak w uzasadnieniu przytoczyć przyczyny, dla których podważa się treść rozstrzygnięcia.

Od decyzji wydawanych w trybie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej służy odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego. Może ono wydać jedno z trzech rozstrzygnięć:

1. utrzymać w mocy zaskarżoną decyzję,
2. uchylić decyzję i przekazać ją do organu pierwszej instancji (PCPR/MOPS) celem ponownego rozpatrzenia,
3. zmienić zaskarżoną decyzję.

O treści rozstrzygnięcia strona wnosząca zostaje poinformowana pisemnie. Postępowanie przed samorządowym kolegium odwoławczym jest wolne od opłat.

2 Skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego

2.1 Warunki formalne skargi

Skarga wnoszona do sądu administracyjnego powinna zawierać niżej wymienione elementy. Brak któregokolwiek z nich spowoduje wezwanie strony przez sąd do uzupełnienia. Nieuzupełnienie braków formalnych w terminie wskazanym przez sąd spowoduje, że skarga nie zostanie rozpatrzona.

Elementy skargi:

- ▶ imię, nazwisko i adres wnoszącego,
- ▶ numer PESEL osoby wnoszącej skargę,
- ▶ oznaczenie organu, do którego skargę wnosimy,
- ▶ oznaczenie przedmiotu sprawy (czyli na jaką czynność składamy skargę),
- ▶ osnowę skargi (czyli dlaczego nie zgadzamy się z otrzymanym stanowiskiem),
- ▶ podpis strony,
- ▶ wymienienie wszystkich dołączonych załączników,
- ▶ w przypadku kolejnych pism kierowanych do sądu administracyjnego - należy się powołać na sygnaturę akt.

2.2 Rozstrzygnięcie wojewódzkiego sądu administracyjnego

W przypadku uwzględnienia skargi sąd może zdecydować o:

- ▶ uchyleniu zaskarżonej czynności,
- ▶ stwierdzeniu bezskuteczności dokonanej czynności.

Postępowanie przed wojewódzkim sądem administracyjnym jest wolne od opłat.

7 | Piecza zastępcza w pytaniach i odpowiedziach

W tym rozdziale znajdziesz odpowiedzi na pytania, które nie znalazły się w zakresie wcześniejszych rozdziałów, a mogą być przydatne w praktyce rodzicielstwa zastępczego.

1. Chcę pomóc dziecku z domu dziecka. Czy piecza zastępcza to dobre rozwiązanie?

Pieczka zastępcza jest formą opieki i wychowania dziecka do czasu ukończenia przez nie 18. roku życia (lub 25. roku życia w przypadku dziecka kontynuującego naukę). Ma ona więc charakter czasowy - jest sprawowana do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub do

chwili, kiedy dziecko zostanie adoptowane. Dla dużej grupy dzieci stanowi jednak rozwiązanie długoterminowe i jedyną szansę na życie w rodzinie. Dlatego warto stworzyć dziecku dom, w którym będzie dorastać w atmosferze bezpieczeństwa i miłości.

2. Czy mogę nie oddawać dziecka do adopcji i być jego rodziną zastępczą do 18. roku życia? Jeśli tak, to w jakich okolicznościach?

Zgodnie z zapisami prawa piecza zastępcza jest formą opieki czasowej. Jednak w naszych realiach - głównie za sprawą długo trwających postępowań sądowych i dość niechętnego orzekania o pozbawianiu władzy rodzicielskiej - niekiedy mija bardzo dużo czasu do chwili, kiedy dziecko jest wolne prawnie i może zostać zgłoszone do postępowania adopcyjnego. Jest to czas, w którym dziecko nawiązuje więzi z rodzicem zastępczym, często

wrasta niejako w rodzinę zastępczą i zaczyna ją traktować jako swoje naturalne środowisko rodzinne. W takiej sytuacji adopcja nie jest zgodna z dobrem dziecka. Wtedy - pomimo obowiązku zgłoszenia dziecka wolnego prawnie - powinno ono uzyskać negatywną opinię dotyczącą zasadności adopcji. W takiej sytuacji dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej.

3. Kto może zostać rodzicem zastępczym? Co muszę wiedzieć przed rozmową z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej?

Rodzicem zastępczym może zostać każdy, kto chce pomóc dziecku pozbawionemu opieki rodziny biologicznej i spełnia kryteria ustawowe (patrz: podrozdział 2 rozdziału II). Przed rozmową z organizatorem rodzinnej

pieczy zastępczej musisz przygotować się na to, że będziesz musiał odpowiedzieć na wiele pytań z zakresu życia prywatnego. Zostaniesz również poproszony o przyniesienie wielu dokumentów.

4. Czy pełnoletnie rodzeństwo może zostać rodziną zastępczą?

Pełnoletnie rodzeństwo może zostać ustanowione przez sąd rodzinny spokrewnioną rodziną zastępczą. W tym celu musi złożyć odpowiedni wniosek, który następnie - na wezwanie sądu - należy uzupełnić o wskazane

dokumenty. Po złożeniu wniosku do sądu należy również być przygotowanym na wizytę kuratora oraz pracownika socjalnego.

5. Muszę zaopiekować się dziećmi córki/siostry. Czy muszę przejść szkolenie i zabrać wszystkie dokumenty?

Jeżeli istnieje konieczność objęcia opieką dziecka spokrewnionego, to, czy będzie trzeba odbyć szkolenie i zebrać wszystkie dokumenty, zależy od stopnia pokrewieństwa. W przypadku gdy opieki wymagają wnuki lub rodzeństwo - nie trzeba odbywać szkolenia ani

zbierać pełnej dokumentacji. Jeżeli jednak zaopiekowania wymagają dzieci siostry, to wówczas zarówno odbycie szkolenia, jak i zebranie dokumentacji okażą się konieczne.

6. Jak przygotować wniosek do sądu o ustanowieniu rodziny zastępczej?

Wzór wniosku o ustanowienie rodziny zastępczej został zawarty w rozdziale VIII niniejszego opracowania, a szczegółowa procedura - w rozdziale II.

Najważniejsze przy przygotowaniu wniosku jest zebranie dokumentów, które do niego dołączysz. W przypadku gdy Twój wniosek będzie inicjował postępowanie o ograniczenie władzy rodzicielskiej - np. wtedy gdy sam we wniosku poinformujesz sąd o nieprawidłowościach w rodzinie biologicznej dziecka - będziesz potrzebować aktu urodzenia dziecka, którego wniosek dotyczy.

Dla postępowania sądowego ważni są również świadkowie. Warto więc zapytać osoby z otoczenia dziecka, czy zgodzą się zeznawać w tym charakterze. Co prawda każda osoba wezwana przez sąd ma obowiązek się stawić i złożyć zeznania, niemniej jednak warto, aby świadek nie był w ten sposób zaskakiwany.

Pamiętaj!

Nawet jeżeli wniosek, który złożysz, będzie niekompletny, sąd wezwie Cię do jego uzupełnienia.

7. W jaki sposób zabezpieczyć realizację prawa dziecka do nauki, diagnostyki i leczenia?

W przypadku gdy rodzice biologiczni dziecka mają tylko ograniczone prawa rodzicielskie, może się zdarzyć, że przeprowadzanie diagnostyki, leczenia czy też pozyskiwanie orzeczeń dla dziecka będą utrudnione lub kierownicy poszczególnych placówek medycznych bądź oświatowych będą wymagali, by określone zgody lub

wnioski były podpisywane przez rodziców biologicznych dziecka. Jeżeli kontakt z rodzicami jest utrudniony lub nie możecie dojść do porozumienia co do tych kwestii, warto wystąpić do sądu rodzinnego z wnioskiem o rozszerzenie uprawnień rodziny zastępczej o prawo do decydowania o nauce, diagnostyce czy też leczeniu dziecka.

8. Co jeśli nie mam szkolenia na rodzica zastępczego, a chcę zaopiekować się konkretnym dzieckiem? Jak napisać wniosek do sądu i jakie dokumenty dostarczyć?

Jeżeli nie masz szkolenia dla rodzica zastępczego, a chcesz się zająć konkretnym dzieckiem, zwróć się do sądu rodzinnego z wnioskiem o umieszczenie dziecka u Ciebie i ustanowienie Cię rodziną zastępczą. Sąd wyda

postanowienie o umieszczeniu dziecka w tymczasowej rodzinie zastępczej, Ty zaś w określonym terminie będziesz musiał uzupełnić szkolenie oraz uzyskać zaświadczenie kwalifikacyjne.

9. Rodzina pomocowa - czy wymaga szkoleń? Jak nią zostać?

Rodzina pomocowa przechodzi takie same szkolenia jak rodzina zastępcza. Identyczne są też wymagania wobec niej. Powstaje na skutek zawarcia ze starostą (lub kierownikiem PCPR bądź dyrektorem MOPS) umowy cywilnoprawnej o pełnienie funkcji rodziny pomocowej. Jej zadaniem jest objęcie opieki nad dziećmi, gdy rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka korzysta z przerwy

w sprawowaniu opieki bądź gdy w innym wypadku (np. choroby) sprawowanie osobistej opieki nie jest możliwe. Każdorazowo organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje sąd rodzinny o objęciu opieką dzieci przez rodzinę pomocową. Pobyt w niej dzieci może wynosić maksymalnie 2 miesiące. Rodzinie pomocowej należą się wynagrodzenie oraz wszystkie świadczenia na utrzymanie dzieci.

10. Jak napisać wniosek o świadczenie fakultatywne?

Zgodnie z art. 83 ustawy rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka należą się następujące świadczenia fakultatywne:

- ▶ dofinansowanie do wypoczynku dziecka,
- ▶ świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo),
- ▶ świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki (jednorazowo bądź okresowo),
- ▶ zwrot kosztów poniesionych na utrzymanie lokalu lub budynku jednorodzinnego,
- ▶ świadczenie na remont.

Niektóre powiatowe centra pomocy rodzinie (miejskie ośrodki pomocy społecznej w miastach na prawach

powiatu) posiadają gotowe formularze wniosków o wypłatę świadczenia fakultatywnego. Jeżeli chcesz złożyć wniosek samodzielnie, najważniejsze jest to, byś określił, o jakie świadczenie wnioskujesz, zaś w uzasadnieniu opisał wszelkie te okoliczności, które przemawiają za koniecznością uzyskania świadczenia we wnioskowanej wysokości. Po złożeniu wniosku możesz zostać poproszony o dołączenie określonych dokumentów.

Pamiętaj!

Część organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej posiada regulaminy wypłaty świadczeń fakultatywnych. Warto do nich sięgnąć, by się dowiedzieć, w jakiej wysokości i na podstawie jakich dokumentów lub okoliczności możesz się starać o wypłatę takiego świadczenia.

11. Do otrzymania jakich dokumentów dotyczących powierzonego dziecka jestem uprawniony jako opiekun zastępczy?

Jako opiekun zastępczy jesteś uprawniony do otrzymania następujących dokumentów dotyczących przyjmowanego dziecka:

- ▶ odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot - również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica,
- ▶ orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej albo wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej,
- ▶ dokumentacja o stanie zdrowia dziecka, w tym karta szczepień,
- ▶ dokumenty szkolne, w szczególności świadectwa szkolne,
- ▶ diagnoza psychofizyczna dziecka, w tym dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną albo leczeniem i rehabilitacją,
- ▶ plan pracy z rodziną biologiczną przekazany przez asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - przekazana przez gminę informacja o sytuacji rodziny.

12. Czy mogę wystąpić o alimenty dla powierzonego mi dziecka?

O alimenty dla dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej jest zobowiązany wystąpić kierownik powiatowego centrum rodzinie (miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach na prawach powiatu) właściwy ze względu na pochodzenie dziecka. W sytuacji gdy jako opiekun zastępczy chciałbyś wystąpić o alimenty

dla powierzonego dziecka, masz taką możliwość. Zgodnie z zapisami art. 1121 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jako osoba sprawująca rodzinną pieczę zastępczą masz takie uprawnienie, gdyż możesz dochodzić świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb dziecka - a do takiej kategorii należą alimenty.

13. Czy mogę reprezentować powierzone mi dziecko, jeżeli nie jestem jego opiekunem prawnym?

Zgodnie z zapisami art. 1121 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jesteś uprawniony do reprezentowania dziecka powierzonego w sprawach związanych z bieżącą pieczą i z wychowaniem oraz w dochodzeniu świadczeń

finansowych niezbędnych do zaspokojenia potrzeb materialnych małoletniego (w tym w postępowaniu o ustalenie alimentów).

14. Czy mogę wprowadzić swojego specjalistę lub psychologa na posiedzenie zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej?

W posiedzeniu zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka powinny brać udział wszystkie osoby, które mają informacje znaczące z punktu widzenia dobrostanu

dziecka. Z uwagi na fakt, że gospodarzem zespołu jest organizator rodzinnej pieczy zastępczej, najlepiej takiego specjalistę lub psychologa zaprosić w porozumieniu z nim.

15. W jaki sposób przygotować się na posiedzenie zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej?

Rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka są bardzo ważnymi uczestnikami zespołu, gdyż to oni codziennie opiekują się dzieckiem, mają więc najwięcej informacji związanych z jego funkcjonowaniem. Aby zapewnić, że wszelkie informacje dotyczące dziecka

- związane z jego edukacją, leczeniem, kontaktami z rodziną biologiczną - zostaną przekazane, warto od pierwszego dnia jego pobytu u nas prowadzić dziennik, w którym będą notowane najważniejsze fakty.

16. Czy mogę zmienić nazwisko dziecku w pieczy zastępczej?

Zgodnie z ustawą piecza zastępcza ma charakter tymczasowy. Niejednokrotnie jednak dziecko w niej umieszczone będzie przebywało w rodzinie zastępczej aż do osiągnięcia pełnoletności. W sytuacji gdy dziecko jest wolne prawnie i bez szans na adopcję, a przy tym

zmiana nazwiska na nazwisko rodziny zastępczej jest zgodna z jego dobrem lub gdy samo dziecko sygnalizuje taką potrzebę - można zwrócić się do kierownika USC o wydanie decyzji o zmianie nazwiska.

17. Kiedy rodzic zastępczy może stać się opiekunem prawnym i jakie obowiązki są z tym związane?

Rodzic zastępczy może zostać opiekunem prawnym powierzonego dziecka w sytuacji, gdy rodzice biologiczni nie żyją lub gdy prawa rodzicielskie zostały im odebrane albo zawieszono.

Z chwilą orzeczenia przez sąd opieki prawnej rodzic zastępczy uzyskuje możliwość pełnej reprezentacji

prawnej dziecka (poza nielicznymi wyjątkami, w przypadku których szczegółowe uregulowania ustawowe wymagają zgody sądu na daną czynność prawną). Należy pamiętać, że podstawowym obowiązkiem opiekuna prawnego jest składanie sprawozdań do sądu opiekuńczego.

18. Jak długo będę opiekunem prawnym powierzonego dziecka?

Opieka prawna wygasa z chwilą:

- ▶ osiągnięcia przez dziecko pełnoletności
- ▶ przywrócenia rodzicowi biologicznemu/rodzicom biologicznym praw rodzicielskich,

▶ uchylenia przez sąd postanowienia o zawieszeniu praw rodzicielskich.

Może do tego dojść także w sytuacji, gdy sąd rodzinny zmieni orzeczenie o opiece prawnej i ustanowi innego opiekuna prawnego.

19. Czy każda wizyta u lekarza wymaga obecności opiekuna prawnego lub zgody sądu?

Wizyta u lekarza pediatry lub specjalisty, podanie dziecku szczepienia, wykonanie bilansu - nie wymagają obecności opiekuna prawnego ani zgody sądu.

20. Co w sytuacjach zagrożenia życia dziecka?

W sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dziecka nie jest wymagana zgoda opiekuna prawnego ani sądu na dokonanie czynności ratującej życie lub zdrowie dziecka.

W takiej sytuacji to szpital we własnym zakresie informuje sąd rodzinny o podjętych działaniach.

21. Dlaczego leczenie psychiatryczne wymaga zgody sądu rodzinnego, nawet gdy jestem opiekunem prawnym dziecka?

Zdrowie psychiczne jest kwestią niezmiernie delikatną. Z uwagi na to ustawodawca w uregulowaniach związanych z leczeniem psychiatrycznym w zakładzie zamkniętym zamieścił regulacje mające chronić dziecko. Dlatego w sytuacji, gdy zgody na leczenie psychiatryczne

nie mogą lub nie chcą podpisać rodzice biologiczni dziecka, każdorazowo wymagana jest zgoda sądu rodzinnego. Dzieje się tak nawet wtedy, kiedy rodzic zastępczy jest opiekunem prawnym dziecka.

22. Jaka jest rola dyrektora szpitala psychiatrycznego w przypadku przyjęcia dziecka w sytuacji kryzysowej?

W sytuacji gdy życie lub zdrowie dziecka jest zagrożone ze względu na jego stan psychiczny, dyrektor ma obowiązek przyjąć je do szpitala psychiatrycznego, a następnie

przesłać do sądu rodzinnego stosowną informację - wraz z diagnozą i planowanym okresem pobytu.

23. Czy mogę zapisać dziecko do przedszkola, szkoły?

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo oświatowe opiekunowie zastępczy w zakresie edukacji mają prawa tożsame z tymi, które przysługują rodzicom biologicznym. Oznacza to, że masz prawo zapisać dziecko do wybranego przez siebie przedszkola lub szkoły.

Warto również pamiętać o tym, że większość zarządzeń regulujących sposób rekrutacji dzieci z pieczy zastępczej mówi o tym, iż otrzymują one dodatkowe punkty lub mają pierwszeństwo przy przyjęciu do przedszkola. Wszystkie szczegółowe informacje na ten temat uzyskasz od dyrektora danej placówki oświatowej.

24. Czy jako opiekun zastępczy mogę chodzić na wywiadówki?

Rodzik zastępczy jest zobowiązany do bieżącej pieczy i wychowania powierzonego mu dziecka, odpowiada również za jego edukację i wyrównywania braków rozwojowych. Trudno zrealizować to zadanie bez bliskiego, bieżącego kontaktu z placówką oświatową,

do której uczęszcza dziecko. Dlatego też opiekunowi zastępczy mogą chodzić na wszelkiego rodzaju konsultacje, wywiadówki i inne spotkania organizowane przez przedszkole lub szkołę.

25. Czy mogę wysłać dziecko na wycieczkę szkolną, w tym również zagraniczną?

Opiekun zastępczy - nawet jeżeli nie jest opiekunem prawnym dziecka - ma prawo do podpisania zgody na wszystkie wyjazdy organizowane przez szkołę, również te zagraniczne. Źródłem jego uprawnień w tym zakresie są zapisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Prawa oświatowego.

W przypadku wycieczki zagranicznej problemem może być jedynie brak dowodu osobistego lub paszportu dziecka. W takiej jednak sytuacji - jeżeli rodzic zastępczy nie jest opiekunem prawnym dziecka - może wystąpić do sądu o zgodę na wyrobienie takiego dokumentu.

26. Spełniam wszystkie wymogi ustawowe jako niezawodowa rodzina zastępcza i posiadam trzyletni staż, a starosta nie podpisuje ze mną umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Co robić?

W przypadku gdy niezawodowana rodzina zastępcza ma pod swoją opieką 3 dzieci i 3 lata doświadczenia, starosta jest zobowiązany podpisać - na wniosek takiej rodziny - umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Umowy są podpisywane w ramach limitu ustalonego przez powiat, wpisanego w program rozwoju pieczy zastępczej w danym powiecie.

Jeżeli starosta odmawia podpisania umowy, wówczas osoby tworzące rodzinę zastępczą mają prawo wystąpić do sądu cywilnego z powództwem o zobowiązanie starosty do jej podpisania. W wyroku sąd zobowiąże organ administracji do podjęcia określonego zachowania.

27. Złożyliśmy wniosek o przerwę w sprawowaniu opieki (tzw. urlop). Otrzymaliśmy informację zwrotną, że nie możemy z niej skorzystać, bo nie ma rodziny pomocowej dla naszych dzieci. Co możemy zrobić?

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to rolą organizatora jest zabezpieczenie dzieci w czasie, gdy rodzina zastępcza chce skorzystać z prawa do przerwy w sprawowaniu

opieki. W przypadku odmowy pisemnej można zwrócić się z prośbą o interwencję do właściwego miejscowo urzędu wojewódzkiego.

28. Rodzice naszego podopiecznego zostali pozbawieni praw rodzicielskich. Czy dziecko ma prawo do dziedziczenia?

Pozbawienie rodziców praw rodzicielskich wobec dziecka nie zwalnia ich z obowiązku alimentacji, jak również dziecko pozostaje uprawnione do dziedziczenia po swojej rodzinie biologicznej.

Zgodnie z uregulowaniami dotyczącymi prawa spadkowego przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza (czyli przyjęcie spadku i odpowiedzialności za długi spadkowe do wartości odziedziczonego majątku)

nie wymaga złożenia oświadczenia woli. W przypadku gdy istnieje konieczność odrzucenia spadku lub przyjęcia spadku wprost (tzw. przyjęcia prostego), dziecko musi mieć osobę uprawnioną do reprezentacji. Jeżeli rodzic zastępczy nie jest opiekunem prawnym dziecka, wówczas sąd wyznaczy kuratora, który będzie reprezentował dziecko w postępowaniu spadkowym.

29. Ile godzin będzie pracować osoba do pomocy w przypadku, gdy w mojej rodzinie zastępczej przebywa 4 dzieci?

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie przewiduje liczby godzin, które musi przepracować osoba do pomocy. Każdy organizator pieczy zastępczej

posiada swoje wewnętrzne regulacje, określające wymiar czasu pracy osoby zatrudnionej do pomocy.

8 | Wzory wniosków

W tym rozdziale znajdziesz wzory następujących wniosków:

- ▶ Wniosek o ustanowienie spokrewnionej rodziny zastępczej
- ▶ Wniosek o ustanowienie spokrewnionej rodziny zastępczej z rozszerzeniem uprawnień
- ▶ Wniosek o ustanowienie niezawodowej rodziny zastępczej
- ▶ Wniosek o ustanowienie niezawodowej rodziny zastępczej z rozszerzeniem uprawnień
- ▶ Wniosek o umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka
- ▶ Wniosek o umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka z rozszerzeniem uprawnień
- ▶ Wniosek o rozszerzenie uprawnień spokrewnionej/niezawodowej/zawodowej rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinnego domu dziecka
- ▶ Wniosek o ustanowienie opiekunem prawnym
- ▶ Wniosek o wydanie zgody na jednorazową czynność prawną
- ▶ Wniosek o uregulowanie kontaktów z rodzicami biologicznymi
- ▶ Wniosek o wgląd sądu w sytuację dziecka
- ▶ Wniosek o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej
- ▶ Wniosek o zawarcie umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka
- ▶ Wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy - rodzina zastępcza
- ▶ Wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy - rodzinny dom dziecka
- ▶ Wniosek o udzielenie przerwy w sprawowaniu opieki (tzw. urlop)

1 Wniosek o ustanowienie spokrewnionej rodziny zastępczej

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numeru PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O USTANOWIENIE SPOKREWNIONEJ RODZINY ZASTĘPCZEJ

Wnoszę/wnosimy o:

1. ustanowienie nas spokrewnioną rodziną zastępczą dla małoletniego (małoletnich): .....
(imię i nazwisko), ur. .... W .....
2. wydanie tymczasowego zarządzenia o umieszczeniu dziecka u nas na czas toczącego się postępowania,
3. przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów oraz przesłuchania świadków:
.....
(w przypadku powołania świadków należy wskazać ich imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz okoliczności, na które mieliby zeznawać).

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane tejże rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - sąd przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania, np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć:

- ▶ akt małżeństwa - w przypadku osób, które ubiegają się o ustanowienie rodziną zastępczą spokrewnioną i pozostają w związku małżeńskim,
- ▶ inne dokumenty - o ile mogą być istotne dla sprawy, np. opinie z placówek oświatowych.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać, jakie okoliczności wpływają na to, że pojawiła się konieczność ustanowienia rodziny zastępczej. W przypadku gdy dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską - trzeba wykazać, w jaki sposób dalsze przebywanie dziecka pod opieką jego rodziców (lub rodzica) zagraża jego dobru.

Należy również wspomnieć o tym, dlaczego zdaniem wnioskodawców umieszczenie dziecka właśnie u nich jest dla niego najlepszym rozwiązaniem.

Przykładowe uzasadnienie

Małoletnia Klaudia Kowalska jest naszą wnuczką - jej matka to nasza córka.

Od dłuższego czasu w związku małżeńskim naszej córki Joanny i jej męża Krzysztofa nie dzieje się dobrze. Oboje nadużywają alkoholu i pozostają bez pracy. Przedszkole, do którego uczęszcza nasza wnuczka, wielokrotnie sygnalizowało, że dziecko przychodzi niewyspane, ubrane nieodpowiednio do pory roku, a rodzice zalegają z opłatami.

Uważamy, że nasza wnuczka zasługuje na stabilne środowisko wychowawcze, które jesteśmy w stanie jej stworzyć. Często zresztą zdarza się, że wnuczka przebywa u nas całymi dniami - i to my faktycznie się nią opiekujemy.

Jednocześnie oświadczamy, że spełniamy warunki zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do bycia rodziną zastępczą spokrewnioną.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Odpis aktu małżeństwa

3. Inne dokumenty *(wskazać jakie)*

2 Wniosek o ustanowienie spokrewnionej rodziny zastępczej i rozszerzenie jej uprawnień

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O USTANOWIENIE SPOKREWNIONEJ RODZINY ZASTĘPCZEJ

Wnoszę/wnosimy o:

1. ustanowienie nas spokrewnioną rodziną zastępczą dla małoletniego (małoletnich) .....
(imię i nazwisko), ur. .... w .....
2. wydanie tymczasowego zarządzenia o umieszczeniu dziecka u nas na czas toczącego się postępowania,
3. rozszerzenie uprawnień spokrewnionej rodziny zastępczej o prawo do diagnostyki, leczenia i edukacji małoletniego,
4. przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów oraz przesłuchania świadków:

.....
(w przypadku powołania świadków należy wskazać ich imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz okoliczności, na które mieliby zeznawać).

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane tejże rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - sąd przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania, np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć:

- ▶ akt małżeństwa - w przypadku osób, które ubiegają się o ustanowienie rodziną zastępczą spokrewnioną pozostających w związku małżeńskim,
- ▶ inne dokumenty - o ile mogą być istotne dla sprawy, np. opinie z placówek oświatowych.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać, jakie okoliczności wpływają na to, że pojawiła się konieczność ustanowienia rodziny zastępczej. W przypadku gdy dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską - trzeba wykazać, w jaki sposób dalsze przebywanie dziecka pod opieką jego rodziców (lub rodzica) zagraża jego dobru.

Należy również wspomnieć o tym, dlaczego zdaniem wnioskodawców umieszczenie dziecka właśnie u nich jest dla niego najlepszym rozwiązaniem.

Przykładowe uzasadnienie

Małoletnia Klaudia Kowalska jest naszą wnuczką - jej matka to nasza córka.

Od dłuższego czasu w związku małżeńskim naszej córki Joanny i jej męża Krzysztofa nie dzieje się dobrze. Oboje nadużywają alkoholu i pozostają bez pracy. Przedszkole, do którego uczęszcza nasza wnuczka, wielokrotnie sygnalizowało, że dziecko przychodzi niewyspane, ubrane nieodpowiednio do pory roku, a rodzice zalegają z opłatami. Uważamy, że nasza wnuczka zasługuje na stabilne środowisko wychowawcze, które jesteśmy w stanie jej stworzyć.

Często zresztą zdarza się, że wnuczka przebywa u nas całymi dniami - i to my faktycznie się nią opiekujemy.

Klaudia jest dzieckiem chorowitym, wymaga wzmożonej troski opiekunów. Zarówno nasza córka, jak i jej mąż nadużywają alkoholu, więc komunikacja z nimi jest niezwykle utrudniona. Uważamy, że przyznanie nam uprawnień do podejmowania decyzji związanych z diagnostyką, leczeniem i edukacją wnuczki jest zgodne z jej dobrem i pozwoli na lepsze funkcjonowanie naszej rodziny.

Jednocześnie oświadczamy, że spełniamy warunki zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do bycia rodziną zastępczą spokrewnioną.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Odpis aktu małżeństwa

3. Inne dokumenty *(wskazać jakie)*

3 Wniosek o ustanowienie niezawodowej rodziny zastępczej

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O USTANOWIENIE NIEZAWODOWEJ RODZINY ZASTĘPCZEJ

Wnoszę/wnosimy o:

1. ustanowienie nas niezawodową rodziną zastępczą dla małoletniego (małoletnich) ..... (imię i nazwisko), ur. .... W .....,
2. wydanie tymczasowego zarządzenia o umieszczeniu dziecka u nas na czas toczącego się postępowania,
3. przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów oraz przesłuchania świadków:

.....
(w przypadku powołania świadków należy wskazać ich imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz okoliczności, na które mieliby zeznawać świadkowie).

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane tejże rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania, np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć:

- ▶ akt małżeństwa - w przypadku osób, które ubiegają się o ustanowienie rodziną zastępczą spokrewnioną i pozostają w związku małżeńskim,
- ▶ inne dokumenty - o ile mogą być istotne dla sprawy, np. zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla rodziny niezawodowej zastępczej, zaświadczenie o niekaralności, opinie od pracodawcy

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać, jakie okoliczności wpływają na to, że pojawiła się konieczność ustanowienia rodziny zastępczej. W przypadku gdy dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską - trzeba wykazać, w jaki sposób dalsze przebywanie dziecka pod opieką jego rodziców (lub rodzica) zagraża jego dobru.

Należy również wspomnieć o tym, dlaczego zdaniem wnioskodawców umieszczenie dziecka właśnie u nich jest dla niego najlepszym rozwiązaniem.

Przykładowe uzasadnienie

W 2019 r. ukończyliśmy szkolenie dla rodzin zastępczych niezawodowych. Podczas praktyk koniecznych do uzyskania zaświadczenia kwalifikacyjnego poznaliśmy małą Basię Nowak, przebywającą w pogotowiu rodzinnym Katarzyny Wrony. Od tamtej pory trzykrotnie pełniliśmy funkcję rodziny pomocowej i mała Basia poznała dobrze nas i nasze dzieci. Obecnie mała Basia ma uregulowaną sytuację prawną i nie może dłużej przebywać w pogotowiu rodzinnym.

Postanowiliśmy stworzyć dla niej niezawodową rodzinę zastępczą i otoczyć ją opieką do ukończenia przez nią pełnoletności.

Mamy odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz stabilną sytuację zawodową.

Dowód: *opinie z zakładów pracy*

Małoletnia również pragnie u nas zamieszkać i zaakceptowała złożenie przez nas wniosku o stworzenie dla niej rodziny zastępczej niezawodowej. W opinii psychologa zapewni jej ona stabilne środowisko wychowawcze.

Dowód: *opinia psychologa*

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Odpis aktu małżeństwa

3. Oświadczenie o spełnieniu warunków do bycia rodziną zastępczą niezawodową

4. Inne dokumenty *(wskazać jakie)*

4 Wniosek o ustanowienie niezawodowej rodziny zastępczej z rozszerzeniem uprawnień

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O USTANOWIENIE NIEZAWODOWEJ RODZINY ZASTĘPCZEJ

Wnoszę/wnosimy o:

1. ustanowienie nas niezawodową rodziną zastępczą dla małoletniego (małoletnich) .....
(imię i nazwisko), ur. .... W .....,
2. wydanie tymczasowego zarządzenia o umieszczeniu dziecka u nas na czas toczącego się postępowania,
3. rozszerzenie uprawnień ustanowionej niezawodowej rodziny zastępczej o prawo decydowania o leczeniu, diagnostyce i edukacji ww. małoletniego,
4. przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów oraz przesłuchania świadków:

.....
(w przypadku powołania świadków należy wskazać ich imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz okoliczności, na które mieliby zeznawać).

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane tejże rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania, np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć:

- ▶ akt małżeństwa - w przypadku osób, które ubiegają się o ustanowienie rodziny zastępczą spokrewnioną i pozostają w związku małżeńskim,
- ▶ inne dokumenty - o ile mogą być istotne dla sprawy - np. zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla rodziny niezawodowej zastępczej, zaświadczenie z o niekaralności, opinie od pracodawcy

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać, jakie okoliczności wpływają na to, że pojawiła się konieczność ustanowienia rodziny zastępczej. W przypadku gdy dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską - trzeba wykazać, w jaki sposób dalsze przebywanie dziecka pod opieką jego rodziców (lub rodzica) zagraża jego dobru.

Należy również wspomnieć o tym, dlaczego zdaniem wnioskodawców umieszczenie dziecka właśnie u nich jest dla niego najlepszym rozwiązaniem.

Przykładowe uzasadnienie

W 2019 r. ukończyliśmy szkolenie dla rodzin zastępczych niezawodowych. Podczas praktyk koniecznych do uzyskania zaświadczenia kwalifikacyjnego poznaliśmy małą Basię Nowak, przebywającą w pogotowiu rodzinnym Katarzyny Wróny. Od tamtej pory trzykrotnie pełniliśmy funkcję rodziny pomocowej i mała Basia poznała dobrze nas i nasze dzieci. Obecnie mała Basia ma uregulowaną sytuację prawną (matka ma ograniczone prawa rodzicielskie) i nie może dłużej przebywać w pogotowiu rodzinnym. Postanowiliśmy stworzyć dla niej niezawodową rodzinę zastępczą i otoczyć ją opieką do ukończenia pełnoletności.

Mamy odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz stabilną sytuację zawodową.

Dowód: *opinie z zakładów pracy*

Małoletnia również pragnie u nas zamieszkać i zaakceptowała złożenie przez nas wniosku o stworzenie dla niej rodziny zastępczej niezawodowej. W opinii psychologa zapewni jej ona stabilne środowisko wychowawcze.

Dowód: *opinia psychologa*

Basia Nowak jest dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną i wymaga wieloaspektowej diagnostyki w celu zapewnienia jej optymalnych warunków rozwoju. Ze względu na stan zdrowia - w tym wrodzoną wadę serca - wymaga również stałego nadzoru kardiologicznego. Matka małoletniej odbywa karę 25 lat pozbawienia wolności i nie jest możliwe jej uczestniczenie w kwestiach decyzyjnych związanych z diagnostyką, leczeniem czy też edukacją małoletniej. W związku z tym dla dobra dziecka konieczne jest, aby rodzina zastępcza miała uprawnienia rozszerzone o kwestie związane z diagnostyką, leczeniem i edukacją małoletniej Basi Nowak.

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników
(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)
2. Odpis aktu małżeństwa
3. Oświadczenie o spełnieniu warunków do bycia rodziną zastępczą niezawodową
4. Inne dokumenty *(wskazać jakie)*

5 Wniosek o umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(dane osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą/rodzinny dom dziecka: imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O UMIESZCZENIE DZIECKA W ZAWODOWEJ RODZINIE ZASTĘPCZEJ/RODZINNYM DOMU DZIECKA

Wnoszę/wnosimy o:

- umieszczenie małoletniego (małoletnich): ..... (imię i nazwisko), ur. ....
w ....., w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka: .....
(imię i nazwisko osoby/osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą/pełniących funkcję rodzinnego domu dziecka);
- wydanie tymczasowego zarządzenia o umieszczeniu dziecka u nas na czas toczącego się postępowania;
- przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów oraz przesłuchania świadków:

.....
(w przypadku powołania świadków należy wskazać ich imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz okoliczności, na które mieliby zeznawać).

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane tejże rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą nimi być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania, np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć:

- ▶ akt małżeństwa w przypadku zawodowej rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka tworzonych przez osoby pozostające w związku małżeńskim,
- ▶ dokumenty poświadczające ukończenie szkolenia i uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego rodziny zastępczej zawodowej/prowadzących rodzinny dom dziecka, ewentualnie zaświadczenie z rejestru starosty o pełnieniu funkcji zawodowej rodziny zastępczej/prowadzeniu rodzinnego domu dziecka,
- ▶ inne dokumenty - o ile mogą być istotne dla sprawy - np. zaświadczenie o niekaralności, opinie od pracodawcy.

Pamiętaj!

W umowie zawartej z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej może być zawarty zakaz występowania do sądu i przyjmowania dzieci bez wiedzy i zgody organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać, jakie okoliczności wpływają na to, że pojawiła się konieczność umieszczenia dziecka bądź dzieci w tej konkretnej zawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, i dlaczego takie rozwiązanie jest najlepsze dla dziecka.

Przykładowe uzasadnienie

W 2019 r. wraz z mężem ukończyliśmy szkolenie dla zawodowych rodzin zastępczych. Uzyskaliśmy stosowne zaświadczenie kwalifikacyjne i od 1 stycznia 2020 r. podpisaliśmy umowę, na mocy której jesteśmy zawodową rodziną zastępczą dla powiatu złotowskiego.

Dowód: zaświadczenie z rejestru Starosty Złotowskiego

Podczas wyjazdu integracyjnego do Kołobrzegu zorganizowanego dla rodzin z powiatu złotowskiego poznaliśmy małoletniego Tomasza Misia, przebywającego w pogotowiu rodzinnym Anny Deresz. Z uwagi na uregulowanie sytuacji prawnej małoletniego nie może on dłużej przebywać u Anny Deresz. Obecnie w naszej zawodowej rodzinie zastępczej przebywa dwójka małoletnich - rodzeństwo Julka i Piotrek Michniewiczowie. Ponieważ dzieci są w podobnym wieku i podczas pobytu w Kołobrzegu zaprzyjaźniły się ze sobą, uważamy, że zamieszkanie u nas Tomasza Misia jest zgodne z jego dobrem.

Dowód: przesłuchanie w charakterze świadka Anny Deresz (adres)

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Odpis aktu małżeństwa

3. Inne dokumenty *(wskazać jakie)*

6 Wniosek o umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka i rozszerzenie uprawnień

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(dane osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą /rodziny dom dziecka: imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O UMIESZCZENIE DZIECKA W ZAWODOWEJ RODZINIE ZASTĘPCZEJ/RODZINNYM DOMU DZIECKA

Wnoszę/wnosimy o:

- umieszczenie małoletniego (małoletnich): ..... (imię i nazwisko), ur. .... w ..... w zawodowej rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka: ..... (imię i nazwisko osoby/osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą/pełniących funkcję rodzinnego domu dziecka),
- wydanie tymczasowego zarządzenia o umieszczeniu dziecka u nas na czas toczącego się postępowania,
- rozszerzenie uprawnień zawodowej rodziny zastępczej/ tworzącego rodzinnym domu dziecka o prawo decydowania o leczeniu, diagnostyce i edukacji ww. małoletniego,
- przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów oraz przesłuchania świadków:

.....
(w przypadku powołania świadków należy wskazać ich imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz okoliczności, na które mieliby zeznawać.)

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane tejże rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania, np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć:

- ▶ akt małżeństwa w przypadku zawodowej rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka tworzonych przez osoby pozostające w związku małżeńskim,
- ▶ dokumenty poświadczające ukończenie szkolenia i uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego rodziny zastępczej zawodowej/prowadzących rodzinny dom dziecka, ewentualnie zaświadczenie z rejestru starosty o pełnieniu funkcji zawodowej rodziny zastępczej/prowadzeniu rodzinnego domu dziecka,
- ▶ inne dokumenty - o ile mogą być istotne dla sprawy, np. zaświadczenie o niekaralności, opinie od pracodawcy.

Pamiętaj!

W umowie zawartej z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej może być zawarty zakaz występowania do sądu i przyjmowania dzieci bez wiedzy i zgody organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać, jakie okoliczności wpływają na to, że pojawiła się konieczność umieszczenia dziecka bądź dzieci w tej konkretnej zawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, i dlaczego takie rozwiązanie jest najlepsze dla dziecka.

Przykładowe uzasadnienie

W 2019 r. wraz z mężem ukończyliśmy szkolenie dla zawodowych rodzin zastępczych. Uzyskaliśmy stosowne zaświadczenie kwalifikacyjne i od 1 stycznia 2020 r. podpisaliśmy umowę, na mocy której jesteśmy zawodową rodziną zastępczą dla powiatu złotowskiego.

Dowód: *zaświadczenie z rejestru Starosty Złotowskiego*

Podczas wyjazdu integracyjnego do Kołobrzegu zorganizowanego dla rodzin z powiatu złotowskiego poznaliśmy małego Tomasa Misia, przebywającego w pogotowiu rodzinnym Anny Deresz. Z uwagi na uregulowanie sytuacji prawnej małego nie może on dłużej przebywać u Anny Deresz. Obecnie w naszej zawodowej rodzinie zastępczej przebywa dwójka małych - rodzeństwo Julka i Piotrek Michniewiczowie. Ponieważ dzieci są w podobnym wieku i podczas pobytu w Kołobrzegu zaprzyjaźniły się ze sobą, uważamy, że zamieszkanie u nas Tomasa Misia jest zgodne z jego dobrem.

Dowód: *przesłuchanie w charakterze świadka Anny Deresz (adres)*

Małoletni z uwagi na swój stan zdrowia pozostaje pod opieką poradni neurologicznej i kardiologicznej, jak również wymaga przeprowadzenia pełnej diagnostyki w poradni genetycznej.

Dowód: *zaświadczenia lekarskie*

Rodzice małego, którzy posiadają ograniczoną władzę rodzicielską, negują jego problemy zdrowotne i nie uczestniczą w diagnostyce dziecka.

Dowód: *akta sprawy III Nsm 231/20*

W związku z opisanymi okolicznościami konieczne jest, abyśmy jako rodzina zastępcza/prowadzący rodzinny dom dziecka mieli prawo do decydowania o leczeniu, diagnostyce i edukacji dziecka.

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników
(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)
2. Odpis aktu małżeństwa
3. Inne dokumenty *(wskazać jakie)*

7 Wniosek o rozszerzenie uprawnień rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinny dom dziecka

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(dane osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą /rodzinny dom dziecka: imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O ROZSZERZENIE UPRAWNIENÍ SPOKREWNIONEJ/ NIEZAWODOWEJ/ ZAWODOWEJ RODZINY ZASTĘPCZEJ/ PROWADZĄCEGO RODZINNY DOM DZIECKA

Wnoszę/wnosimy o:

rozszerzenie uprawnień tworzonej przez nas rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinny dom dziecka o prawo decydowania o leczeniu, diagnostyce i edukacji małoletniego: ..... (imię i nazwisko), ur. ....
w ....., nr PESEL: ....., zam. w .....

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka, a w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej dodatkowo należy wskazać dane rodziny zastępczej lub adres placówki opiekuńczo-wychowawczej. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji o ustanowieniu rodziny zastępczej sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania - np. dotyczącą sposobu opieki nad dzieckiem, relacji między dzieckiem a kandydatami na rodzinę zastępczą itd.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć dokumenty poświadczające konieczność leczenia, diagnostyki małego lub inne wskazujące na konieczność posiadania przez wnioskodawców tych uprawnień.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać wszelkie okoliczności, które przemawiają za tym, że posiadanie wnioskowanych uprawnień jest zgodne z dobrem dziecka, ułatwi w znaczny sposób sprawowanie nad nim bieżącej opieki, a także wpłynie pozytywnie na jego dobrostan.

Przykładowe uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 15 marca 2020 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze w sprawie o sygn. akt III Nsm 2345/20 ustanowił nas rodziną zastępczą niezawodową dla małej Ady Kowalskiej.

Dowód: akta sprawy III Nsm 2345/20

Podczas pobytu w naszej rodzinie okazało się, iż mała wymaga przeprowadzenia szerokiej diagnostyki medycznej, specjalistycznej terapii psychologicznej oraz dostosowania wymogów edukacyjnych do jej indywidualnych możliwości.

Dowód: zaświadczenia lekarskie, opinia z przedszkola

Rodzice małej nie współpracują w procesie diagnostycznym dziecka. Są osobami uzależnionymi od alkoholu i nie stawiają się na wyznaczone wizyty dziecka u specjalistów.

Dowód: przesłuchanie w charakterze świadka koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej Mirosławy Garek - adres do doręczeń PCPR Zielona Góra

W związku z opisanymi okolicznościami konieczne jest, abyśmy jako rodzina zastępcza mieli prawo do decydowania o leczeniu, diagnostyce i edukacji małoletniej.

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Dokumenty wskazane we wniosku

8

Wniosek o ustanowienie opiekunem prawnym

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O USTANOWIENIE OPIEKUNEM PRAWNYM

Zwracam się z wnioskiem o ustanowienie mnie opiekunem prawnym małoletniego: ..... (imię i nazwisko),
nr PESEL: ....., zam. w .....

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Ustanowienie opieki prawnej - wniosek może zostać złożony dopiero w momencie uprawomocnienia się orzeczenia sądu w zakresie pozbawienia rodziców biologicznych dziecka praw rodzicielskich. Sąd zobowiązany jest do wydania postanowienia o ustanowieniu opieki prawnej z urzędu, przy czym zgodnie z zapisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w przypadku gdy dziecko przebywa w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, to rodzic zastępczy lub prowadzący rodzinny dom dziecka powinien zostać ustanowiony opiekunem prawnym. Złożenie wniosku o ustanowienie opieki prawnej skraca jedynie postępowanie sądowe.

DOKUMENTY

Jedynym dokumentem, jaki ewentualnie należy dołączyć, będzie orzeczenie sądu o pozbawieniu władzy rodzicielskiej - o ile decyzja ta zapadła w innym sądzie niż ten, do którego zwracasz się o ustanowienie opieki prawnej.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy powołać się na orzeczenie sądu o pozbawieniu rodziców dziecka władzy rodzicielskiej, a co za tym idzie: nawiązać do braku osoby uprawnionej do reprezentacji dziecka.

Przykładowe uzasadnienie

Orzeczeniem z dnia 12 września 2020 r. Sąd Rejonowy w Legnicy w sprawie o sygn. akt III Nsm 3452/16 pozbawił Jessikę i Brajana Kielniów praw rodzicielskich wobec małoletniej Marceliny Kielni.

Dowód: akta sprawy III Nsm 3452/16

Małoletnia Marcelina Kielnia przebywa w prowadzonym przeze mnie i mojego męża rodzinnym domu dziecka od 1 lipca 2017 r. i obecnie pozbawiona jest opieki prawnej.

Z uwagi na powyższe oświadczam, że wyrażam zgodę na objęcie opieki prawnej nad małoletnią Marceliną Kielnią i wnoszę o jak najszybsze wydanie orzeczenia o ustanowieniu mnie opiekunem prawnym.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Dokumenty wskazane we wniosku

9 Wniosek o wydanie zgody na jednorazową czynność prawną

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(dane osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą /rodzinny dom dziecka: imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O WYDANIE ZGODY NA .....

(np. wyrobienie dowodu osobistego)

Wnoszę/wnosimy o:

wydanie zgody na ..... (dokładne określenie czynności, na którą zgoda sądu jest wymagana)
dla małoletniego: ..... (imię i nazwisko), nr PESEL: ....., zam. w .....

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Jednorazowa zgoda - jest udzielana w sytuacji, gdy do dokonania określonej czynności prawnej w stosunku do dziecka przebywającego w naszej pieczy zastępczej wymagana jest bezwzględna zgoda opiekuna prawnego, a rodzice biologiczni dziecka nie chcą lub nie mogą jej udzielić. Jeżeli konieczne jest uzyskanie od sądu wymaganej przez szpital zgody na dokonanie konkretnej diagnostyki lub na wprowadzenie określonego trybu leczenia, przydatne jest uzgodnienie treści tejże zgody z administracją danego szpitala.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć dokumenty poświadczające konieczność leczenia, diagnostyki małoletniego lub inne wskazujące na konieczność posiadania przez wnioskodawców tych uprawnień.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy wskazać na wszelkie okoliczności, które przemawiają za tym, że zgoda jest niezbędna dla zapewnienia prawidłowej opieki nad dzieckiem oraz pozytywnie wpłynie na jego dobrostan.

Przykładowe uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 15.03.2020 Sąd Rejonowy w Zielonej Górze w sprawie o sygn. akt III Nsm 2345/20 ustanowił nas rodziną zastępczą niezawodową dla małoletniej Ady Kowalskiej.

Dowód: akta sprawy III Nsm 2345/20

Matka wnioskodawczynie mieszka w Niemczech. Tradycją rodzinną jest to, iż święta Bożego Narodzenia cała rodzina spędza w Berlinie.

Dowód: przesłuchanie wnioskodawczynie

Rodzice małoletniej nie chcą wyrazić zgody na wydanie jej dowodu osobistego, co uniemożliwia jej przekraczanie granicy państwa, jak również jest uciążliwe przy zameldowaniu w hotelach podczas wyjazdów krajowych.

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Dokumenty wskazane we wniosku

10 Wniosek o uregulowanie kontaktów z rodzicami biologicznymi

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(dane osób tworzących zawodową rodzinę zastępczą /rodzinny dom dziecka: imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

Uczestnicy postępowania:

.....
(imiona i nazwiska rodziców dziecka, ich adres zamieszkania lub ostatni znany adres zamieszkania, numery PESEL; w przypadku braku numerów PESEL uczestników należy podać ich pełne dane personalne, tj. miejsce i datę urodzenia, imiona rodziców, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O UREGULOWANIE KONTAKTÓW

Wnoszę/wnosimy o:

1. uregulowanie kontaktów małoletniego: ..... (imię i nazwisko), nr PESEL: ....., zam. w ....., z jego rodzicami - uczestnikami postępowania - w ten sposób, aby spotkania odbywały się ..... (wskazać częstotliwość) w godzinach ..... (wskazać godziny spotkań) w ..... (wskazać miejsce spotkań);
2. przeprowadzenie następujących dowodów:
  - a. przesłuchanie w charakterze świadka: .....
(wskazać imię i nazwisko świadka oraz jego adres)
  - b. dopuszczenie następujących dokumentów: .....
(wymienić dokumenty ważne dla sprawy)

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Uczestnicy postępowania - są to rodzice dziecka. Podaj wszystkie znane Ci dane.

Uregulowanie kontaktów - zgodnie z zapisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sposób i częstotliwość kontaktów dziecka z jego rodzicami biologicznymi powinny zostać uzgodnione na bazie porozumienia między rodziną zastępczą/prowadzącym rodzinny dom dziecka a rodzicami dziecka przebywającego w pieczy. Jeżeli z jakichkolwiek przyczyn osiągnięcie takiego porozumienia nie jest możliwe, jako rodzic zastępczy masz prawo wystąpić ze stosownym wnioskiem do sądu. Pamiętaj: jeżeli jesteś pewien, że wymaga tego dobro dziecka, możesz również wystąpić o zakaz jego osobistej styczności z rodzicami.

Przeprowadzenie dowodu - przed wydaniem decyzji sąd przeprowadzi postępowanie dowodowe. Obejmuje ono przesłuchanie osób oraz zapoznanie się przez sąd z różnymi dokumentami.

Świadcami - mogą być wszystkie te osoby, które mają wiedzę istotną dla postępowania.

Przed wydaniem ostatecznej decyzji sąd przesłucha wnioskodawców oraz uczestników postępowania.

DOKUMENTY

Do wniosku należy dołączyć dokumenty potwierdzające konieczność takiego, a nie innego uregulowania kontaktów małoletniego z jego rodzicami.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy opisać, dlaczego nie jest możliwe uregulowanie kontaktów w drodze porozumienia. Wskaż również, jakie czynniki przemawiają za takim, a nie innym uregulowaniem kontaktów, i dlaczego zaproponowane rozwiązanie jest zgodne z dobrem dziecka.

Przykładowe uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 15.03.2020 Sąd Rejonowy w Zielonej Górze w sprawie o sygn. akt III Nsm 2345/20 ustanowił nas rodziną zastępczą niezawodową dla małoletniej Ady Kowalskiej.

Dowód: akta sprawy III Nsm 2345/20

Kontakty małoletniej z rodzicami od samego początku pobytu u nas przebiegały w sposób nieprawidłowy. Uczestnicy postępowania wielokrotnie składali małoletniej obietnice bez pokrycia lub nie przychodzili na umówione spotkania.

Dowód: przesłuchanie świadka: Anny Lipko - koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Dwukrotnie zdarzyło się również, że uczestnicy postępowania pojawili się na spotkaniu z córką w stanie nietrzeźwości.

Dowód: notatka dzielnicowego

W związku z opisaną sytuacją uznaliśmy, że uregulowanie kontaktów małoletniej z jej rodzicami w ten sposób, że będą się one odbywały w co drugi wtorek miesiąca w godzinach od 15.00 do 19.00 w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie im. Jana Pawła II w Zielonej Górze, w obecności psychologa Centrum, jest zgodne z dobrem dziecka.

Z uwagi na powyższe wnosimy jak na wstępie.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Dokumenty wskazane we wniosku

11 Wniosek o wgląd sądu w sytuację dziecka

Miejscowość ....., dnia .....

Sąd Rejonowy w .....
(wpisać sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania)

III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca(-cy):

.....
(imię, nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL, można też wskazać numer telefonu)

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ DZIECKA

Zwracam się z prośbą o wgląd w sytuację małoletniego: ..... (imię i nazwisko), nr PESEL: ....., zam. w ..... i rozważenie przeprowadzenia z urzędu sprawy o pozbawienie praw rodzicielskich wobec małoletniego.

UWAGA!!!

Sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania - jest to sąd mający siedzibę w powiecie, w którym mieszkasz.

Miejsce zamieszkania - należy wpisać miejsce faktycznego zamieszkania.

Wniosek o wgląd w sytuację dziecka - wniosek ten składasz do sądu za każdym razem, gdy uznasz, że jest to zgodne z dobrem dziecka, np. jeżeli uważasz, że sąd powinien wszcząć postępowanie dotyczące pozbawienia praw rodzicielskich wobec małoletniego przebywającego w Twojej pieczy zastępczej. Wniosek taki - o ile zostanie dobrze uzasadniony - może stać się dla sądu sygnałem do wszczęcia z urzędu postanowienia o odebranie władzy rodzicielskiej.

DOKUMENTY

Należy dołączyć wszelkie dokumenty potwierdzające konieczność wszczęcia przed sądem postępowania.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy opisać wszystkie te kwestie, które zdaniem wnioskodawcy(-ców) potwierdzają konieczność przeprowadzenia postępowania, oraz określić, dlaczego jest to zgodne z dobrem małoletniego.

Przykładowe uzasadnienie

Orzeczeniem z dnia 12 września 2020 r. Sąd Rejonowy w Legnicy w sprawie o sygn. akt III Nsm 3452/20 umieścił małoletnią Marcelinę Kielnię w prowadzonym przeze mnie i mojego męża rodzinnym domu dziecka.

Dowód: akta sprawy III Nsm 3452/20

Przez ponad rok pobytu małoletniej u nas jej rodzice biologiczni nie odwiedzili jej ani razu, nie brali również udziału w żadnym z posiedzeń zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Dwukrotnie jedynie kontaktowali się z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Dowód: dokumentacja z PCPR - ocena sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej oraz notatka koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, przesłuchanie wnioskodawców

Małoletnia ma aktualnie 18 miesięcy i jest pogodnym, dobrze rozwijającym się dzieckiem. Dla jej dobra konieczne jest jak najszybsze odebranie praw rodzicielskich jej rodzicom, gdyż tylko wtedy będzie miała szansę na wszczęcie procesu adopcyjnego.

Z uwagi na powyższe prosimy o wgląd w sytuację małoletniej i wszczęcie postępowania o odebranie praw rodzicielskich Danucie i Mirosławowi Kielniom.

.....
(własnoręczny podpis wnioskodawcy)

Załączniki:

(należy wymienić i załączyć wszystkie dokumenty, które zostały wskazane w treści pisma lub potwierdzają przywołane fakty)

1. Odpis wniosku i kserokopie załączników

(wszystkie załączniki powinny być dołączone do wniosku w liczbie odpowiadającej liczbie uczestników postępowania)

2. Dokumenty wskazane we wniosku

12 Wniosek o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej

Miejscowość ....., dnia .....

.....
(imiona i nazwiska osób tworzących rodzinę zastępczą)

.....
(adres rodziny zastępczej)

.....
(nr telefonu)

Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie/
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
W .....

WNIOSEK O ZAWARCIE UMOWY O PEŁNIENIE FUNKCJI RODZINY ZASTĘPCZEJ ZAWODOWEJ

Na podstawie art. 54 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zwracam/
zwracam się z wnioskiem o zawarcie z nami umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

UZASADNIENIE

*W uzasadnieniu opisujecie swoje dotychczasowe doświadczenie jako osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej
niezawodowej oraz przedstawiacie swoją motywację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Na końcu
uzasadnienia można zawrzeć poniższą formułę.*

Jednocześnie oświadczamy, że spełniamy warunki zawarte w art. 42 ust. 1 i 2 oraz art. 44 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy, w związku z czym wnosimy o podpisanie ze mną/z nami umowy, o której mowa w art. 54 ust. 3.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Wyciąg z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Art. 42

1. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które:
  - 1) dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej;
  - 2) nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona;
  - 3) wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego;
  - 4) nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych;
  - 5) są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone:
    - a) zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 172), oraz
    - b) opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym;
  - 6) przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny;
  - 7) zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
    - a) rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
    - b) właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
    - c) wypoczynku i organizacji czasu wolnego.
2. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

Art. 44 ust. 1

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny.

Art. 54

1. Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.
2. Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.
3. Umowa, o której mowa w ust. 1 i 2, określa w szczególności:
  - 1) strony umowy;
  - 2) cel i przedmiot umowy;
  - 3) miejsce sprawowania pieczy zastępczej;
  - 4) sposób i zakres finansowania pieczy zastępczej;
  - 5) liczbę dzieci powierzonych rodzinie zastępczej;
  - 6) maksymalną liczbę dzieci, które można umieścić w danej rodzinie zastępczej;
  - 7) gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej sprawującej pieczę zastępczą nad:
    - a) dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
    - b) dzieckiem umieszczonym na podstawie Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
    - c) małoletnią matką z dzieckiem;
  - 7a) gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;
  - 8) gotowość do pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego;
  - 9) wysokość wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej oraz sposób wypłaty;
  - 10) możliwość korzystania ze szkoleń i innych form podnoszenia kwalifikacji przez osoby tworzące rodzinę zastępczą;
  - 11) zakres niezbędnej pomocy w razie choroby osób tworzących rodzinę zastępczą lub problemów z powierzonymi dziećmi;

- 12) warunki czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą, w szczególności związanego z wypoczynkiem;
- 12a) wysokość kosztów utrzymania i eksploatacji lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym ma być pełniona funkcja rodziny zastępczej;
- 13) uprawnienia starosty w zakresie bieżącej kontroli wykonywania umowy;
- 14) czas, na jaki umowa została zawarta;
- 15) warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy.

13 Wniosek o zawarcie umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka

Miejscowość ....., dnia .....

.....
(imiona i nazwiska osób tworzących rodzinę zastępczą)

.....
(adres rodziny zastępczej)

.....
(nr telefonu)

Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie/
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
W .....

WNIOSEK O ZAWARCIE UMOWY O PROWADZENIE RODZINNEGO DOMU DZIECKA

Na podstawie art. 61a Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zwracamy się z wnioskiem o zawarcie z nami umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu opisujecie swoje dotychczasowe doświadczenie jako osób pełniących funkcję rodziny zastępczej oraz przedstawiacie swoją motywację do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Na końcu uzasadnienia można zawrzeć poniższą formułę.

Jednocześnie oświadczamy, że spełniamy warunki zawarte w art. 42 ust. 1 i 2 oraz art. 44 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy, w związku z czym wnosimy o podpisanie z nami umowy, o której mowa w art. 62 ust. 2.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Wyciąg z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Art. 42

1. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które:
  - 1) dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej;
  - 2) nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona;
  - 3) wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego;
  - 4) nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych;
  - 5) są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone:
    - a) zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 172), oraz
    - b) opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym;
  - 6) przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny;
  - 7) zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
    - a) rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
    - b) właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
    - c) wypoczynku i organizacji czasu wolnego.
2. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

Art. 44 ust. 1

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny.

Art. 61a

1. Z rodziną zastępczą zawodową, w której wychowuje się co najmniej 6 dzieci, spełniającą warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz posiadającą co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza zawodowa, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.
2. Z rodziną zastępczą niezawodową lub zawodową spełniającą warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Art. 62 ust. 2

Z prowadzącym, o którym mowa w ust. 1, starosta lub podmiot, któremu powiat zlecił organizowanie rodzinnego domu dziecka, zawiera umowę, która określa w szczególności:

- 1) strony umowy;
- 2) cel i przedmiot umowy;
- 3) miejsce sprawowania pieczy zastępczej;
- 4) sposób i zakres finansowania działalności rodzinnego domu dziecka, ze wskazaniem wysokości środków przeznaczonych na poszczególne cele;
- 5) liczbę dzieci powierzonych prowadzącemu rodzinny dom dziecka;
- 6) maksymalną liczbę dzieci, które można umieścić w danym rodzinnym domu dziecka;
- 6a) gotowość do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;
- 7) wysokość wynagrodzenia przysługującego prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz sposób wypłaty;
- 8) zasady korzystania ze szkoleń i innych form podnoszenia kwalifikacji przez prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- 9) zakres niezbędnej pomocy w razie choroby prowadzącego rodzinny dom dziecka lub problemów z powierzonymi dziećmi;
- 10) warunki czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, w szczególności związanego z wypoczynkiem;
- 11) wysokość kosztów utrzymania i eksploatacji lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym ma być prowadzony rodzinny dom dziecka;
- 12) zasady rozliczania otrzymywanych środków;
- 13) uprawnienia starosty w zakresie bieżącej kontroli wykonywania umowy;

- 14) wysokość i warunki przyznawania środków finansowych na remonty lub pokrycie kosztów związanych ze zmianą lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym ma być prowadzony rodzinny dom dziecka;
- 15) czas, na jaki umowa została zawarta;
- 16) warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy.

14 Wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy – rodzina zastępcza

Miejscowość ....., dnia .....

.....
(imiona i nazwiska osób tworzących rodzinę zastępczą)

.....
(adres rodziny zastępczej)

.....
(nr telefonu)

Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie/
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
W .....

WNIOSEK O ZATRUDNIENIE OSOBY DO POMOCY

Na podstawie art. 57 ust. 1a Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wnosimy o zatrudnienie osoby do pomocy przy zapewnieniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Ze swej strony wskazujemy Panią/Pana: ..... jako osobę, którą nasze dzieci znają i która podejmie się funkcji osoby do pomocy.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Wyciąg z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Art. 57

- 1a. W przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Przepisy art. 64 ust. 3-6 stosuje się.
2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej, starosta może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Przepisy art. 64 ust. 3-6 stosuje się odpowiednio.
3. Osobą zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich może być także małżonek niepobierający wynagrodzenia z tytułu umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Art. 64

3. Osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zatrudnia się na podstawie:
  - 1) umowy o pracę albo
  - 2) umowy o świadczenie usług, do której, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.
4. Osoba do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, zatrudniona na podstawie umowy o pracę, może być zatrudniona w systemie zadaniowego czasu pracy.
5. Osobą zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich może być wyłącznie osoba wskazana lub zaakceptowana przez prowadzącego rodzinny dom dziecka, która:
  - 1) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej ograniczona ani zawieszona;
  - 2) wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;
  - 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

15 Wniosek o zatrudnienie osoby do pomocy – rodzinny dom dziecka

Miejscowość ....., dnia .....

.....
(imiona i nazwiska osób prowadzących rodzinny dom dziecka)

.....
(adres rodzinnego domu dziecka)

.....
(nr telefonu)

Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie/
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
W .....

WNIOSEK O ZATRUDNIENIE OSOBY DO POMOCY

Na podstawie art. 64 ust. 2 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wnosimy o zatrudnienie osoby do pomocy przy zapewnieniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Ze swej strony wskazujemy Panią/Pana ..... jako osobę, którą nasze dzieci znają i która podejmie się funkcji osoby do pomocy.

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Wyciąg z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Art. 64

1. Starosta lub podmiot organizujący rodzinny dom dziecka, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
2. W rodzinnym domu dziecka, w którym przebywa więcej niż 4 dzieci, starosta lub podmiot organizujący rodzinny dom dziecka, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
3. Osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zatrudnia się na podstawie:
  - 1) umowy o pracę albo
  - 2) umowy o świadczenie usług, do której, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.
4. Osoba do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, zatrudniona na podstawie umowy o pracę, może być zatrudniona w systemie zadaniowego czasu pracy.
5. Osobą zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich może być wyłącznie osoba wskazana lub zaakceptowana przez prowadzącego rodzinny dom dziecka, która:
  - 1) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej ograniczona ani zawieszona;
  - 2) wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;
  - 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

16 Wniosek o udzielenie przerwy w sprawowaniu opieki (tzw. urlop)

Miejscowość ....., dnia .....

.....
(imiona i nazwiska osób tworzących rodzinę zastępczą
lub prowadzących rodzinny dom dziecka)

.....
(adres rodziny zastępczej/rodzinnego domu dziecka)

.....
(nr telefonu)

Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie/
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w .....

WNIOSEK O UDZIELENIE PRZERWY W SPRAWOWANIU OPIEKI NAD DZIEĆMI

Na podstawie art. 69 ust. 3 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej informujemy, że w okresie od ..... do ..... pragniemy skorzystać z przerwy w sprawowaniu opieki nad powierzonymi dziećmi w związku z wycieczką.

Z uwagi na powyższe zwracamy się z prośbą o zabezpieczenie w rodzinie pomocowej następujących dzieci (wymienić):

.....

.....
(własnoręczne podpisy wnioskodawców)

Wyciąg z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Art. 69

1. Rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka mają prawo do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy.
2. W okresie czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka przysługuje wynagrodzenie.
3. Rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka informuje organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o terminie czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, nie później niż 30 dni przed jego planowanym rozpoczęciem.

9 | Indeks

- A**
- Adopcja 13, 85
- Alimenty dla dziecka powierzonego 55, 87
- B**
- Becikowe 57, 59
- D**
- Diagnostyka medyczna 62
- Diagnostyka psychologiczna 63
- Dodatek dla dziecka niepełnosprawnego 46, 49
- Dodatek na dziecko umieszczone w trybie ustawy o postępowaniu z nieletnimi 46, 49
- Dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego 46
- Dofinansowanie do wypoczynku dziecka 47, 49
- Dziedziczenie 35
- E**
- Edukacja dziecka 65
- I**
- Indywidualny program usamodzielnienia 68, 69, 70, 71
- K**
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy 54
- Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej 69
- O**
- Obowiązki rodziny zastępczej 32, 35, 36, 37, 38
- Opiekun prawny 54, 55, 57, 62
- Opiekun usamodzielnienia 68, 69
- Osoba do pomocy 43, 44, 91, 133, 135
- P**
- Placówka opiekuńczo-wychowawcza 12, 15, 21
- Pogotowie rodzinne 19
- Pomoc finansowa dla osoby usamodzielniającej się 72, 74
- Pomoc na kontynuowanie nauki 71, 75
- Pomoc na usamodzielnienie 72, 75
- Pomoc na zagospodarowanie 72, 73, 76
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych 70, 76
- Pozycja prawna rodziny zastępczej 32
- Prawa dziecka 36, 86
- Prawa quasi-pracownicze 40
- Prawa rodziny zastępczej 39
- Prawo do informacji o przyjmowanym dziecku 39
- Prawo do wyrażenia zgody na przyjęcie konkretnego dziecka 39
- R**
- Rodzina pomocowa 86
- Rodzina specjalistyczna 19
- Rodzina zastępcza niezawodowa 15, 17, 18, 26, 28, 40, 43, 47, 49, 56, 58, 59
- Rodzina zastępcza spokrewniona 15, 16, 26, 49, 56, 58, 59, 74
- Rodzina zastępcza zawodowa 15, 18, 19, 26, 33, 40, 42, 43, 47, 49, 59, 86, 130, 137
- Rodzinny dom dziecka 15, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 65, 67, 69, 71, 72, 75, 78, 86, 87, 88, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 114, 116, 119, 120, 126, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137
- Rozszerzenie uprawnień 32, 86, 96, 102, 108, 111
- S**
- Sąd rodzinny 13, 17, 24, 30, 31, 39, 62, 85, 86, 89
- Sposoby uzyskiwania statusu rodziny zastępczej 30
- Świadczenia dla rodzin zastępczych 45, 46
- Świadczenia fakultatywne 47, 87
- Świadczenia obligatoryjne 45, 46
- Świadczenia z programu „Dobry Start” 60
- Świadczenie na pokrycie kosztów remontu 48

Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka 46

Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania lokalu 47

Świadczenie pielęgnacyjne 57, 59

Świadczenie rodzicielskie 57, 58, 59

T

Tymczasowa rodzina zastępcza 33, 49

Typy rodzin zastępczych 16

U

Umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym 64

Uprawnienia rodzicielskie opiekuna zastępczego 56

Urlop macierzyński 56, 58

Urlop rodzicielski 56

W

Warunki przyznania pomocy dla osoby usamodzielniającej się 71

Wymagania dla kandydatów 16, 22

Z

Zakres reprezentacji dziecka 53, 54

Zasiłek pielęgnacyjny 57, 59

Zespół do spraw oceny sytuacji dziecka 50

NOTA O AUTORCE

Aleksandra Nawrocka

Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Praktyczną umiejętność stosowania prawa nabywała podczas pracy w kancelariach adwokackich, a następnie będąc urzędnikiem w administracji samorządowej i rządowej.

Od ponad 10 lat jest związana z rodzicielstwem zastępczym jako osoba organizująca szkolenia prawne i udzielająca porad z zakresu spraw związanych z rodzicielstwem zastępczym oraz jako zawodowy rodzic zastępczy.

EY | Building a better working world

Celem działalności EY jest budowanie lepiej funkcjonującego świata - poprzez wspieranie klientów, pracowników i społeczeństwa w tworzeniu trwałych wartości - oraz budowanie zaufania na rynkach kapitałowych.

Wspomagane przez dane i technologię, zróżnicowane zespoły EY działające w ponad 150 krajach, zapewniają zaufanie dzięki usługom audytorskim oraz wspierają klientów w rozwoju, transformacji biznesowej i działalności operacyjnej.

Zespoły audytorskie, consultingowe, prawne, strategiczne, podatkowe i transakcyjne zadają nieoczywiste pytania, by móc znaleźć nowe odpowiedzi na złożone wyzwania, przed którymi stoi dziś świat.

Nazwa EY odnosi się do firm członkowskich Ernst & Young Global Limited, z których każda stanowi osobny podmiot prawny. Ernst & Young Global Limited, brytyjska spółka z odpowiedzialnością ograniczoną do wysokości gwarancji (company limited by guarantee) nie świadczy usług na rzecz klientów. Informacje na temat sposobu gromadzenia przez EY i przetwarzania danych osobowych oraz praw przysługujących osobom fizycznym w świetle przepisów o ochronie danych osobowych są dostępne na stronie [ey.com/pl/pl/home/privacy](https://www.ey.com/pl/pl/home/privacy). Firmy członkowskie EY nie prowadzą praktyki prawniczej, jeśli jest to zabronione przez prawo lokalne.

Aby uzyskać więcej informacji, wejdź na www.ey.com/pl

EY, Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

Fundacja Ernst & Young
00-124 Warszawa, Rondo ONZ 1
tel.: + 48 22 557 70 00
fax: + 48 22 557 70 01

© 2024 EYGM Limited.
Wszelkie prawa zastrzeżone.

[ey.com](https://www.ey.com)